

T.C.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

JANDARMA VE SAHİL GÜVENLİK AKADEMİSİ

GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI

2017 - 2020 YILLARI ARASINDA SUÇ İŞLEDİĞİ ÖNE SÜRÜLEN ÇOCUKLARA
YÖNELİK HABERLERİN YAZILI BASIN ÜZERİNDEN ANALİZİ

HAZIRLAYAN

BÜŞRA NUR ÖZGÜL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEMMUZ 2022

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
JANDARMA VE SAHİL GÜVENLİK AKADEMİSİ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

2017 - 2020 YILLARI ARASINDA SUÇ İŞLEDİĞİ ÖNE SÜRÜLEN ÇOCUKLARA YÖNELİK
HABERLERİN YAZILI BASIN ÜZERİNDEN ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
SUÇ ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI

HAZIRLAYAN
Büşra Nur ÖZGÜL

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Elif ÇOLAKOĞLU

ANKARA-2022

“Her Hakkı Saklıdır”

Büşra Nur Özgöl tarafından hazırlanan “2017 - 2020 Yılları Arasında Suç İşlediği Öne Sürülen Çocuklara Yönelik Haberlerin Yazılı Basın Üzerinden Analizi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr., Gülcan Işık Hacı

Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans olduğunu onaylıyorum.

Üye (Danışman): Prof. Dr., Elif Çolakoğlu

Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Kamu Yönetimi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans olduğunu onaylıyorum.

Üye: J. Yb. Dr. Öğr., Naci Akdemir

Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Suç Araştırmaları

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans olduğunu onaylıyorum.

Tez Savunma Tarihi: 19 Temmuz 2022

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Dr. Öğr. Üyesi J. Yb. Bürke Uğur BAŞARANEL
Enstitü Müdürü (Öğr. Üye) V.

ETİK BEYAN

Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Büşra Nur ÖZGÜL

T.C.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

JANDARMA VE SAHİL GÜVENLİK AKADEMİSİ

GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

2017 - 2020 YILLARI ARASINDA SUÇ İŞLEDİĞİ ÖNE SÜRÜLEN ÇOCUKLARA
YÖNELİK HABERLERİN YAZILI BASIN ÜZERİNDEN ANALİZİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Büşra Nur ÖZGÜL

ÖZET

Gelişen teknolojiyle kitle iletişim araçları bilgiyi, haberi daha hızlı ve daha geniş alana ulaştırabilmektedir. En eski kitle iletişim araçlarından olan, yazılı basının ilk örneği gazete haberleri, hem görsel hem de yazı içeren bilgi metinleridir. Suç haberleri kitle iletişim araçlarında sıkça takip edilen haberler arasındadır ve gazete de yer alan suç haberleri görsel kullanımı, dikkat çekici sözcük seçimi, merak uyandıran haber başlık ve metinleriyle toplumu etkileyerek toplumsal söylemin yönünü belirlemektedir. Gazetede yer alan suç işlemiş çocuk haberlerinde, çocuğun sunulduğu okuyucunun ve toplumun olaya, suça, çocuğa ve tek bir birey üzerinden tüm çocuklara yönelik genel bir duygu, düşünce, tutum ve davranış oluşmasında etkili olmaktadır. Haberin dili, üslubu, kullanılan görsel ve verilen bilgiler ve veriliş şekli, eylemi gerçekleştiren kişinin etiketlenmesine, suç olayını ve suçun gerçekleştirilmesini meşrulaştırabilecek nötrleştirmelerin olmasına neden olabilir. Bu çalışmanın amacı çocuk suçlulara dair gazete haberlerinin etiketleme ve nötrleştirme yapıp yapmadığını incelemektir. Bu amaçla çalışmada 2017 ve 2020 yılları arasında yayınlanan tiraj ve okunma sayısının fazla olması, yer verdikleri haberlerde politik ve magazinsel dil ve tavırdan uzak olmaları nedeniyle Hürriyet, Milliyet ve Posta Gazetelerinde yer alan suç işlediği iddia edilen çocuklar hakkındaki 487 gazete haberi nicel içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Haberler oluşturulan kodların sıklıkları MAXQDA programıyla belirlenmiş ve bu veriler üzerinden araştırma soru ve alt sorularına cevap aranmıştır. Araştırma sonucunda, elde edilen bulgulara göre çocuk suçluluğu haberlerinde verilen bilgiler, veriliş şekillerinin, kullanılan görsellerin durumu analizlerinde gazete haber başlık ve metinlerinde etiketleyici ve nötrleştirici ifadelerle yer verildiği, çocuğa dair verilen bilgilerin çocuğu etiketleyecek, olayı meşrulaştıracak ifadelerle yer verecek ilgi çekici ifadelerle sunulduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre, haber başlık ve metnin ilgi çekici ve merak uyandırıcı olmak için çocuğun bilgilerini etiketleyici ifadeler eşliğinde kullanmak yerine daha çok olaya yönelik bilgilerin verildiği ifadeler kullanılabilir. Medya kuruluşlarına ve haberi yapan kişilere bu konuda uyulması gereken kural ve ilkelerin günümüz koşullarında nasıl daha uygulanabilir olduğuna dair ve çocuğa yönelik haberlerdeki dilin kullanımının etkisinin önemini tekrar gündeme getirecek bilgilendirilmelerin yapılması etkili olabilir.

Bilim kodu: 113801**Anahtar Kelimeler:** Çocuk suçluluğu, etiketleme teorisi, nötrleştirme teknikleri, basın ve çocuk, gazete haberi**Sayfa Adedi:** 137**Tez Danışmanı:** Prof. Dr. Elif ÇOLAKOĞLU

T.R.

MINISTRY OF INTERIOR

GENDARMERIE AND COAST GUARD ACADEMY

SECURITY SCIENCES INSTITUTE

ANALYSIS OF THE NEWS ON THE CHILDREN ALLEGED TO COMMIT A CRIME
BETWEEN 2017 - 2020 THROUGH THE WRITTEN PRESS

(M. Sc. Thesis)

Büşra Nur ÖZGÜL

ABSTRACT

With the developing technology, mass media can transmit information and news faster and to a wider area. Newspaper news, which is one of the oldest mass media, is the first example of the written media, and information texts containing both visual and text. Crime news is among the news frequently followed in the mass media, and crime news in the newspaper determines the direction of social discourse by affecting the society with its visual use, striking word choice, and intriguing news headlines and texts. The way the child is presented in the news of the child who has committed a crime in the newspaper is effective in the formation of a general feeling, thought, attitude and behavior towards the event, the crime, the child and all children through a single individual. The language, style of the news, the visuals used and the information given and the way it is given may cause the tagging of the perpetrator and neutralizations that can legitimize the crime and the realization of the crime. The aim of this study is to examine whether newspaper articles about juvenile delinquents are labeled and neutralized. For this purpose, in the study, 487 newspaper news about children alleged to have committed crimes in Hürriyet, Milliyet and Posta Newspapers, due to the high number of circulation and reading published between 2017 and 2020, and their distance from the political and tabloid language and attitude in the news they include, were analyzed by quantitative content analysis method. examined. The frequencies of the codes created for the news were determined with the MAXQDA program and answers were sought to the research questions and sub-questions based on these data. As a result of the research, according to the findings obtained, it was seen that in the analysis of the information given in the news of juvenile delinquency, the way it was given, and the state of the images used, labeling and neutralizing expressions were included in the headlines and texts of the newspaper news, and the information about the child was presented with interesting expressions that would label the child and include expressions that would legitimize the event. According to these results, instead of using the child's information with labeling expressions, expressions that give more event-oriented information can be used in order to make the news headlines and texts interesting and intriguing. It may be effective to inform media organizations and people who make the news about how the rules and principles to be followed are more applicable in today's conditions and that will bring the importance of the use of language in the news about children back to the agenda.

Science Code : 113801

Keywords : Juvenile delinquency, labeling theory, neutralization techniques, press and child, newspaper article

Page Numbers :137

Thesis Advisor : Prof. Dr. Elif ÇOLAKOĞLU

TEŞEKKÜR

Çalışmalarım boyunca değerli yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren, kıymetli tecrübelerinden faydalandığım değerli danışmanım Prof. Dr. Elif Çolakoğlu hocama, Prof. Dr. Gülcan Işık Hacı hocama ve J. Yb. Dr. Öğr. Naci Akdemir hocama yardımları ve katkıları için teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Araştırmamın verilerinin toplanmasında yardımcı olan Bilal Yalçın ve Hüseyin Ustaoglu'na yardımlarından dolayı minnettarım. Tez sürecim boyunca karşılaştığım sorunları bıkmadan dinleyip benimle beraber çözüm yolları arayan can dostum Sibel Elhan'a ve Cansel Akyüz'e çok teşekkür ederim, sizler olmasaydınız bu süreci hakkıyla bitiremezdim. Manevi destekleri ile beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan, bana inanmaktan bir an olsun vazgeçmeyen abime, anneme ve babama çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR.....	xiii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK SUÇLULUĞU VE SUÇ TEORİLERİ

1.1.Temel Kavramlar	5
1.1.1. Suç Tanımı.....	6
1.1.2. Sapma Kavramı.....	8
1.1.3. Çocuk Tanımı ve Kavramı.....	9
1.1.4. Çocuk Suçluluğu.....	10
1.2. Çocuk Suçluluğunu Açıklayan Sosyolojik Suç Teorileri	13
1.2.1. Alt Kültür Teorileri	15
1.2.1.1. Nötrleştirme teorisi.....	16
1.2.2. Etiketleme Teorileri.....	21

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE YAZILI BASIN VE ÇOCUK

2.1. Medya ve Kitle İletişim Araçlarının Toplumsal Etkisi.....	31
2.2. Yazılı Basın Kaynağı Olarak Gazete	33
2.2.1. Gazetede Haber ve Haberin Temsili	34

2.2.2. <i>Çocuk Odaklı Habercilik</i>	36
2.2.2.1. Çocuğun medyada yer alınına dair kanun, yönetmelik ve ilkeler	38
2.3. Çocukların Medyada Temsili.....	41
2.3.1. <i>Gazetelerde Yer Alan Çocuk Kalıp Yargıları</i>	44
2.3.2.1. Haber dilindeki kalıp yargılar	46
2.3.2.2. Haberde kullanılan görsellerdeki kalıp yargılar	48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

3.1. Araştırma Deseni: Nicel İçerik Analizi.....	51
3.2. Araştırmanın Kapsam ve Yöntemi.....	52
3.2.1. <i>Araştırmanın Kodlamaları</i>	53

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Hürriyet Gazetesi Haberlerinin Bulguları	58
4.2. Milliyet Gazetesi Haberlerinin Bulguları.....	72
4.3. Posta Gazetesi Haberlerinin Bulguları.....	86

SONUÇ VE ÖNERİLER	101
--------------------------------	------------

KAYNAKÇA	111
-----------------------	------------

EKLER	123
--------------------	------------

EK-1 Etiketleme ifadeleri yer alan haber başlıkları örnekleri	124
---	-----

ÖZGEÇMİŞ	Error! Bookmark not defined.
-----------------------	------------------------------

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge 4. 1. Toplam haber sayısının gazetelere ve yıllara göre dağılımı	55
Çizelge 4.2. Gazetelerdeki toplam haber sayılarının yıllara göre dağılımı.....	57
Çizelge 4.3. Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerdeki cinsiyet bilgisi alt kodlarının yıllara göre dağılımı	58
Çizelge 4.4. Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 haberlerindeki yaş bilgisi alt kodlarının yıllara göre dağılımları.....	59
Çizelge 4.5. Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 haberlerindeki kimlik bilgisi alt kodlarının toplam ve yıllara göre dağılımları.....	61
Çizelge 4.6. Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin fotoğraf bilgisi alt kodlarının dağılımı.....	63
Çizelge 4.7. Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin suç türü alt kodlarının dağılımı.....	65
Çizelge 4.8. Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan trafik suçları suçlarının alt kodlarının dağılım.....	67
Çizelge 4.9. Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin bireye yönelik suçların alt kodlarının dağılımı	68
Çizelge 4.10. Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin bulunduğu sayfa numarası alt kodlarının dağılımı.....	70
Çizelge 4.11. Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerde yapılan nötrleştirme ve etiketleme ifadeleri alt kodlarının toplam dağılımı.....	71
Çizelge 4.12. Milliyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin cinsiyet bilgisi alt kodlarının yıllara göre dağılımı	73
Çizelge 4.13. Milliyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin yaş bilgisi alt kodlarının yıllara göre dağılımı	74
Çizelge 4.14. Milliyet Gazetesindeki 2017 - 2020 haberlerindeki kimlik bilgisi alt kodlarının yıllara göre dağılımı.....	75
Çizelge 4.15. Milliyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin fotoğraf kodlarının dağılım ve yüzdeleri	78
Çizelge 4.16. Milliyet Gazetesindeki 2017 – 2020 yıllarında çıkan haberlerin suç türü alt kodlarının dağılımı.....	80
Çizelge 4.17. Milliyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin bireye yönelik suçlar alt kodlarının toplam dağılımı	81

Çizelge 4.18. Milliyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin bulunduğu sayfa numarası alt kodlarının dağılımı.....	84
Çizelge 4.19. Milliyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerde yapılan nötrleştirme ve etiketleme ifadelerinin alt kodlarının dağılımı.....	85
Çizelge 4.20. Posta Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin cinsiyet bilgisi alt kodlarının yıllara göre dağılımı	87
Çizelge 4.21. Posta Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin yaş bilgisi alt kodlarının yıllara göre dağılımı	88
Çizelge 4.22. Posta Gazetesindeki 2017 - 2020 haberlerindeki kimlik bilgisi alt kodlarının yıllara göre dağılımı.....	89
Çizelge 4.23. Posta Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin fotoğraf bilgisi alt kodlarının toplam dağılım.....	91
Çizelge 4.24. Posta Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin suç türü kodlarının dağılımı	94
Çizelge 4.25. Posta Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin bireye yönelik suçlar alt kodlarının toplam dağılımı	95
Çizelge 4.26. Posta Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin bulunduğu sayfa numarası kodlarının dağılımı	98
Çizelge 4.27. Posta Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerde yapılan nötrleştirme ve etiketleme ifadeleri alt kodlarının dağılımı.....	99
Çizelge 5. 1. Nötrleştirme tekniklerinin tanımı ve haber başlık ve metinlerinde yer alan örnekleri	105
Çizelge 5. 2. Etiketleme ifadeleri yer alan haber başlıkları örnekleri ve tarihleri	106

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil 4.1 Toplam haber sayısının gazetelere göre dağılım grafiği.....	56
Şekil 4.2. Gazetelerdeki toplam haber sayılarının yıllara göre dağılım grafiği	57
Şekil 4.3. Hürriyet Gazetesi 2017 - 2020 yılları haberlerindeki cinsiyet bilgisi alt kodlarının toplam dağılım grafiği.....	59
Şekil 4.4. Hürriyet Gazetesi 2017 - 2020 yılları haberlerindeki yaş bilgisi alt kodlarının toplam yüzde grafiği	60
Şekil 4.5. Hürriyet Gazetesi 2017 - 2020 yılları haberlerindeki kimlik bilgisi alt kodlarının toplam yüzde grafiği	61
Şekil 4.6. Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin fotoğraf bilgisi alt kodlarının yüzde grafiği.....	64
Şekil 4.7. Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin suç türü alt kodları yüzde grafiği	66
Şekil 4.8. Hürriyet Gazetesi haberlerindeki trafik suçları alt kodlarının dağılımı grafikleri	67
Şekil 4.9. Hürriyet Gazetesi haberlerindeki adam öldürme suçu alt kodlarının dağılımı grafikleri.....	69
Şekil 4.10. Hürriyet Gazetesi haberlerindeki yaralama suçu alt kodlarının dağılımı grafikleri	69
Şekil 4.11. Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin bulunduğu sayfa numarası alt kodlarının toplam dağılım grafiği	71
Şekil 4.12. Hürriyet Gazetesindeki nötrleştirme ifadeleri alt kodlarının toplam dağılım grafiği.....	72
Şekil 4.13. Hürriyet Gazetesindeki etiketleme ifadeleri alt kodlarının toplam dağılım grafiği	72
Şekil 4.14. Milliyet Gazetesi 2017 - 2020 yılları haberlerindeki cinsiyet bilgisi alt kodlarının toplam dağılım grafiği.....	74
Şekil 4.15. Milliyet Gazetesi 2017 - 2020 yılları haberlerindeki yaş bilgisi alt kodlarının toplam yüzdesi grafiği.....	75
Şekil 4.16. Milliyet Gazetesi 2017 - 2020 yılları haberlerindeki kimlik bilgisi alt kodlarının toplam yüzde grafiği	76
Şekil 4.17. Milliyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin fotoğraf bilgisi alt kodlarının yüzde grafiği.....	78

Şekil 4.18. Milliyet Gazetesinde 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerde adam öldürme ve yaralama alt kodları yüzde grafiği	80
Şekil 4.19. Milliyet Gazetesi haberlerindeki adam öldürme suçu alt kodlarının dağılım yüzdesi grafiği.....	82
Şekil 4. 20 Milliyet Gazetesi haberlerindeki yaralama suçu alt kodlarının dağılım yüzdesi grafiği.....	82
Şekil 4.21. Milliyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin bulunduğu sayfa numarası alt kodlarının toplam dağılımının yüzde grafiği.....	84
Şekil 4.22. Milliyet Gazetesindeki nötrleştirme ifadeleri alt kodlarının toplam dağılım yüzdesi grafiği.....	85
Şekil 4.23. Milliyet Gazetesindeki etiketleme ifadeleri alt kodlarının toplam dağılım yüzdesi grafiği.....	86
Şekil 4.24. Posta Gazetesi 2017 - 2020 yılları haberlerindeki cinsiyet bilgisi alt kodlarının toplam yüzdesi grafiği.....	87
Şekil 4.25. Posta Gazetesi 2017 - 2020 yılları haberlerindeki yaş bilgisi alt kodlarının toplam yüzdesi grafiği.....	89
Şekil 4.26. Posta Gazetesi 2017 - 2020 yılları haberlerindeki kimlik bilgisi alt kodlarının toplam yüzdesi grafiği.....	90
Şekil 4. 27. Posta Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin fotoğraf bilgisi alt kodlarının yüzde grafiği.....	92
Şekil 4. 28. Posta Gazetesinde 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerde adam öldürme ve yaralama alt kodları yüzde grafiği	94
Şekil 4. 29. Posta Gazetesi haberlerindeki adam öldürme suçu alt kodlarının dağılımı yüzdesi grafiği.....	96
Şekil 4.30.Posta Gazetesi haberlerindeki yaralama suçu alt kodlarının dağılımı yüzdesi grafiği.....	97
Şekil 4. 31. Posta Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin bulunduğu sayfa numarası alt kodlarının toplam dağılımının yüzde grafiği.....	98
Şekil 4. 32. Posta Gazetesindeki nötrleştirme ifadeleri alt kodlarının toplam dağılım yüzdesi grafiği.....	99
Şekil 4. 33. Posta Gazetesindeki etiketleme ifadeleri alt kodlarının toplam dağılım yüzdesi grafiği.....	99

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simge ve kısaltmalar açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler

%

Açıklama

Yüzde

Kısaltmalar

Akt.

Çev.

ÇKK

IFJ

Mad.

S.

TCK

UNICEF

Açıklama

Aktaran

Çeviren

Çocuk Koruma Kanunu

International Federation of Journalists
(Uluslararası Gazeteciler Federasyonu)

Madde

Sayfa

Türk Ceza Kanunu

Birleşmiş Milletler Uluslararası
Çocuklara Acil Yardım Fonu

GİRİŞ

Konunun Tanımı

İnsan doğduğu andan itibaren yaşamı boyunca içinde bulunduğu aile, arkadaş, okul gibi farklı çevrelerde çeşitli sosyalleşme süreçleri yaşar. Yaşadığı topluma da bu sosyalleşme süreçlerinde öğrendikleri ile adapte olarak, toplumun bir parçası haline gelir. Bu süreçlerde bireye; yapması ya da yapmaması gereken davranışlar resmi ve gayri resmi yani eğitim hayatına katıldığı andan itibaren öğrendiği sınıf kuralları ile başlayıp, yasalara kadar uzanan resmi kurallar ve aile ve arkadaş ortamında, yaşadığı çevrede öğrendiği yazılı olmayan, gelenek, görenek, adet ve törelerden oluşan gayri resmi normlar öğretilir. Toplumsal hayatı düzenleyen yazılı, yasal kurallara uyulmaması “suç”, bu davranışı gerçekleştiren kişi se “suçlu” olarak kabul edilir. Suç eylemini gerçekleştiren kişinin yetişkin bireydense “çocuk” olduğu durumlar daha dikkat çekicidir. Toplum üzerinde önemli bir güce sahip olan ve topluma yön veren medyanın haberlerini nasıl yansıttığı önemlidir. Toplum ve medyanın etkileşiminde, her iki yapı birbirini hem etkiledikleri hem de birbirinden etkilendikleri bir dinamiğe sahiptirler. Çocuğun haberlerde hangi konuda, ne şekilde yer aldığı, haberdeki temsil şekli, o toplumun çocuklar için hangi tutum, düşünce ve yargılara sahip olduğunun, çocuklara verilen önemin ne derecede olduğunun çıkarımın yapılmasında etkili bir araçtır (Yıldız, 2018, s. 282). Yazılı basında haberin veriliş şeklinin, haberde kullanılan dilin, fotoğrafın, haberde verilen bilginin çocuğu fiziksel ve psikolojik olarak istismar ve sömürgeye uğrayacağı şekilde temsil edilmesinin önüne geçilmesi için uyulması gerek ilkeler, kurallar, yasalar ve sözleşmeler hazırlanmıştır. Gazetecilik etiği, yayıncılık etik kural ve ilkeleri dışında, Türk Ceza Kanunu (TCK), Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) gibi ulusal, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi gibi uluslararası anlaşmalar gereğince çocuğun nasıl temsil edileceği ya da haberde yer alacağı belirtilmiştir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, gazete haberlerinde yer alan suç işlediği iddia edilen çocuklar ile ilgili haberlerin, medya toplum ilişkisi ve sosyolojik suç teorilerinden etiketleme teorisi ve nötrleştirme teknikleri çerçevesinde incelenerek, çocukların yazılı basında yer alışı şekillerinin, haber başlık ve içeriklerinde verilen bilgilerin ve veriliş şekillerinin etiketleme yapıp yapmadığı ve suç eylemini ve nedenlerini nötrleştirerek sunulup sunulmadığını

araştırmaktır. Gazetelerden toplanan haberleri, verdikleri bilgiler ve bu bilgileri sunuş şekilleri, haberde fotoğraf ya da görsel kullanımının varlığı ve yokluğu üzerinden etiketleme ya da nötrleştirme yapıp yapmadığını incelemek amaçlanmıştır. Çocuk ve suç ilişkisine dair yapılan çalışmalarda ulaşılan ortak sonuç, çocuğun ülkemiz haberlerinde suç olayıyla ilişkili olduğu zaman, mağdur ve yardıma muhtaç olduğu olay ve durumların öznesi olduğu durumlarda yer aldığıdır (Bek, 2011, s. 25; Kuş, Karatekin, Öztürk ve Elvan, 2016, s. 118-119). Suç işlediği kesin olan çocuklara yönelik yapılan haberlerde kullanılan dil, çocuğu toplumdan uzaklaştırmakta, çocuğunda uzak durulması gereken kişi olarak algılanacağı şekilde yorumlanmasına neden olmaktadır. Haberlerdeki kullanılan bu tarz ötekileştirici, yalnızlaştırıcı ve damgalayıcı dil, bir şekilde toplumdan sapmış olan çocuğun topluma geri kazandırılmasını engellemektedir (UNICEF, 2007, s. 85-87).

Haber, tanımı gereği normalden farklı olarak gerçekleşen, ilgi çekici özelliği olan olay ve durumların bilgisini veren araçtır. Suç, toplumda yapılması normal karşılanmayan, sebepleri ve gerçekleşme şekilleri, gerçekleştiren kişinin özellikler, olay yeri gibi çeşitli unsurların barındırdığı dikkat çekici etkilerle haberlerde sık sık yer alan olay türüdür. Suç olayının sahip olduğu bu dikkat çekici unsurların yanı sıra, olayın bilgisinin aktarımı sırasında iletişim araçlarının olayı anlatım şekli, kullanılan dil ve görseller, bilgiyi alan konumundaki toplumda olaya ve içerdiği unsurlara yönelik düşünce ve algıları etkilemektedir. Eğer haberin öznesinin çocuk olduğu durumlarda, suç olayının dışında çocuğun varlığı da habere olan ilgiyi arttırmakta, oluşan algının etki alanı ve gücü genişlemektedir. Bu nedenle özellikle çocuğa dair haberlerde kullanılan anlatım şekli, kullanılan dil, verilen bilgiler ve veriliş şekilleri ekstra dikkat edilmesi gereken unsurlardır. Dikkatsiz ve özensiz kullanılan dil, abartılı anlatım, hedef gösterici ya da meşrulaştırıcı ifadelerin kullanımı, haberin habere konu olan olay ve failin yanlış yorumlanıp olumsuz algıların oluşmasına neden olabilir. Buna neden olan haberin unutulması kısa sürse de, olumsuz algı oluşumuna neden olan dil ve anlatım tarzı uzun vadede bireye ve de topluma zarar verici etkiye sahiptir.

Çalışmanın Önemi

Çalışmanın konusu, suç işlediği iddiası ile yazılı basında yer alan çocukların haberlerde alış şekillerinde, haberin başlık ve metninde kullanılan kelimeler ve haberin sunuluşunda kullanılan bilgiler yoluyla etiketleme ve nötrleştirilmeye uğrayıp uğramadıklarının tespit edilmesidir. Araştırmanın literatürdeki çalışmalardan farkı; bu çalışmada haber başlıkları ve metinlerinde kullanılan kelimeler, ifadeler, haberde yer alan

bilgiler ile bu bilgilerin sunuş şekillerinde etiketleme yapılıp yapılmadığı ve suç eylemini ve nedenlerini nötrleştirerek sunmaya yönelik ifadelerin varlığı, kodlamalar ve bu kodlamaların frekans sıklığı üzerinden incelenmesidir.

Sınırlılıklar

Gelişen teknoloji ile beraber kitle iletişim araçlarının gelişip çeşitlenmesi sonucu gazete okuma oranlarının azalması, elektronik ortamdan ve uygulama üzerinden gündemin ya da haberlerin takibinin daha yaygın bir yöntem olarak kullanılmaya başlanması ve bunun sonucunda gazetelere olan ilginin azalmasıyla gazete üretiminin giderek azalması araştırmanın genel sınırlılıklarındandır. Gerçekleşen her suç olayının basında yer almaması ya da sadece dikkat çekici olduğu düşünülen olaylara yer verilmesi, yerel suç olaylarının gazetede çok sık kendine yer bulamaması araştırma verilerine yönelik sınırlılıklardandır. Verilere yönelik bir başka sınırlılık ise, pandemi dönemi dolayısıyla 2020 yılı Nisan ayından itibaren uygulanan 20 yaş altı gençlerin sokağa çıkma yasağı ile birlikte suç işleme oranlarında ve yazılı ve görsel basında çocuk suç haberlerinin daha az yer almasıdır.

Araştırma Soruları

Sorular

- 1) Suçlar medyada nasıl haberleştirilmektedir?
- 2) Suça dair yapılan haberlerde hangi bilgiler yer almaktadır?
- 3) Yapılan haberlerde belli bir grup bilgiyi (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, suç aleti vs.) etiketliyor mu?
- 4) Haberin başlığında ve metninde yer alan ifadelerde etiketleme ya da nötrleştirmeye yönelik hangi ifadeler kullanılmaktadır?
- 5) Haberlere konu olan suçlar kimler tarafından gerçekleştirilmektedir?
- 6) Haberlerde suça dair hangi bilgiler yer almaktadır?

Yöntem ve Kapsam

Araştırmanın problemi, gazetelerdeki çocuk suçluluğu haberlerinde yer alan bilgilerin, çocuk ve suç hakkında etiketleme ya da nötrleştirme yapıp yapmadığının ortaya çıkarılmasıdır. Bu amaçla araştırma da cevap aranan sorular: “Haberin başlığında ve metninde yer alan ifadelerde etiketleme ya da nötrleştirmeye yönelik ifadeler kullanılmış mı?”, “haber başlık ve metinlerinde çocuğun hayatını etkileyecek kimlik ve demografik

bilgilerine yer verilmiş mi?”, “haberlerde suça dair hangi bilgiler yer almaktadır?” sorularıdır.

Bu soruları cevaplayabilmek için, araştırmanın veri kaynağı olana gazetelerin incelenmesinde doğru ve güvenilir sonuçlara ulaşılabilmek için nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Gazete haberlerinin incelenmesi nicel içerik analizi ile yapılmış, haber analizinde metinlerde yer alan bilgilerden oluşturulan kod ve alt kodlar ile haberler tek tek incelenmiştir. Kod ve alt kodların, kodlanma bilgilerinin sayısallaştırılması için MAXQDA programı ile sıklıkları hesaplanmış, sonucu elde edilen sayısal veriler çizelge ve şema haline getirilerek yorumlanmıştır.

Belirtilen kapsam çerçevesinde araştırılan bu çalışma, araştırmanın daha iyi anlaşılabilmesi için beş bölüme ayrılmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde kuramsal çerçeve çizilmekte ve temel kavramlar açıklanmaktadır. Çocuk suçluluğu ve suç teorileri başlığı altında suç, sapma, çocuk ve çocuk suçluluğu temel kavramları ile sosyolojik suç teorileri çocuk suçluluğunu anlatılmaktadır. Çocuk ve suç, Etiketleme Teorisi ve Alt Kültür Teorilerinden biri olan Nötrleştirme teorisi özelinde incelenip ele alınmaktadır. İkinci bölümde, Türkiye’de yazılı basın ve çocuk başlığı altında gazete, gazetede haberlerin ve çocuk haberlerinin temsilinin nasıl olduğu, çocuk odaklı habercilik ilkelerinin neler olduğu anlatılarak ülkedeki yazılı basın kaynaklarında çocuk suçluluğu haberlerinin sunulmasına değinilmektedir. Üçüncü bölümde, araştırmanın metodolojisi başlığı altında, araştırma deseni, kapsam ve yöntemi, analizlerin temelini oluşturan kodlamalar anlatılmaktadır. Dördüncü bölümde, çalışmada 2017 Ocak ile 2020 Haziran ayı tarihleri arasındaki sayıları incelenen Hürriyet, Milliyet ve Posta Gazeteleri tiraj ve okunma sayıları aynı tarihlerde diğer gazetelerden daha fazla olması ve bu üç gazetede haberlerin politik ve magazinsel dilden, anlatımlardan, görsellerden uzak, objektif bir şekilde haberleri yayınlamasından dolayı seçilmiştir. Bu gazetelerden toplanan haberler belirlenen kodlar kapsamında incelenip analiz edilmektedir. Elde edilen elde edilen bulgular, hem genel olarak hem de her gazete için ayrı olacak şekilde ortaya konulmaktadır. Son bölümde ise, analizler sonucu ortaya çıkan sonuçlar yorumlanmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK SUÇLULUĞU VE SUÇ TEORİLERİ

Bu bölümde araştırmanın temel kavramlarının tanımları yapılmakta, sosyolojik suç teorilerinin genel bilgisi kısaca verilip teorilerin çocuk suçluluğunu ele alışı anlatılmaktadır.

1.1. Temel Kavramlar

Bireylerin toplu halde yaşamaya başlamasıyla birlikte toplumsal düzen konusu önem kazanmıştır. Çünkü toplu halde yaşayan bireyler arasında anlaşmazlıklar, çatışmalar, fikir ayrılıkları ve sorunların meydana gelmesi kaçınılmazdır. Toplum içindeki bireylerin her istediğini yapması başka bir ifadeyle sınırsız özgürlüğün kullanılması toplumsal kaos veya kargaşaya neden olmaktadır. Dolayısıyla, toplumda yaşayan insanların birbirleriyle olan etkileşimin güven ve huzur ortamı içerisinde sürdürülebilmesi için kurallara ihtiyaç duyulmaktadır. Toplumsal yaşam içerisindeki bireylerin başka bireylerin varlığını, hak ve hürriyetlerini tehdit etmemesi, toplumsal düzenin ve huzurun sağlanması amacıyla “norm” olarak adlandırdığımız kurallar toplum tarafından belirlenmektedir (Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 2). Bir toplumun yaşam biçimi, davranış kalıplarını ve ortak anlayışını gösteren kültürün öğeleri arasında yer alan normlar, toplumsal düzenin sağlanmasında ve devamında en önemli unsurdur. Normlardan yoksun toplumlar karmaşanın eksik olmayacağı ve toplumsal normlarla çevrili olmayan bireylerin ise adeta bir suç makinesi haline geleceği anlaşılmaktadır (Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 7).

“Norm” kavramı sosyoloji terimleri sözlüğünde, “Kültürel yönden uygun olarak değerlendirilen ve arzu edilir davranışları hatırlatan müşterek bir davranış beklentisidir. Emredici olma özellikleri ile normlar, düzenlemelere ve kurallara benzerler, ancak normlarda kuralların resmi statüsü bulunmaz. Doğru eylem, kimi zaman normatif olarak değerlendirilen eylemden farklılık gösterebilir ve bu eylem eğer mevcut normlara göre muhakeme edilirse sapkın kabul edilebilir.” şeklinde tanımlanmaktadır (Marshall, 2005, s. 533).

Kısacası normlar, davranışların toplumsal değerler ile olan ilişkisine göre değerlendirilen, toplum tarafından uyulması istenen kurallardır. Toplamların sahip olduğu yasalar ile birlikte yazılı ve yazısız tüm toplumsal normlarda, bireyin içinde yaşadığı

toplumda nasıl davranması gerektiği, neleri yapıp yapamayacağını belirten kurallar kılavuzudur. Bu kurallara uyulmaması sonucunda kişi resmi ve gayri resmi yaptırımlar ile karşılaşacaktır. Toplumsal kurum ve kuruluşlar tarafından resmi olarak yaptığı ya da yapmadığı davranışlar yüzünden resmi olarak cezalandırılırken; toplum tarafından da damgalanma, dışlanma gibi resmi olmayan yaptırımlarla karşılaşacaktır.

Resmi yaptırımlar diğer adıyla cezalar toplumda var olan ve o toplumun yapı ve değerlerine göre belirlenen yasalara ve yasaklara uymayarak, suç sayılan eylemleri gerçekleştirip yasaları ihlal eden kişilere, adli makamlar tarafından, kanun düzenlemelerinde yer alan şartlar doğrultusunda uygulanan yaptırımlardır. Gayri resmi yaptırımlar, toplumsal yaptırımlar ise herhangi bir resmi veya yasal düzenleme olmaksızın, bireylerin toplumsal hayattaki etkileşimleri ile ortaya çıkan, suç eyleminin toplumda yarattığı etkiye ve suç eylemini gerçekleştiren bireye karşı verilen toplumsal tepkilerde bir çeşit cezadır (Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 11). Ceza kavramı, suç kavramıyla iç içe geçmiş bir kavramdır. Herhangi bir cezalandırmadan söz edebilmek için önce, suçun ne olduğunu bilmek gerekmektedir.

1.1.1. Suç Tanımı

İnsanlığın ilk zamanlarından beri geçmişten günümüze var olan tüm toplumlar için geçerli bir sosyal olgu olan suç, zamana, mekâna ve topluma göre değişiklik gösteren yapısından dolayı tek bir tanıma sahip değildir. Toplumsal olarak kabul edilen normlara ve yasalara aykırı davranışlar, davranışın türüne, olayın gerçekleştiği topluma ve toplumun yapısında var olan diğer etkenlere göre, o toplum içinde çeşitli şekillerde gruplandırılıp, çeşitli yaptırımlara tabii tutulur. Davranışların yorumunun farklılığından kaynaklı olarak evrensel olarak kesin bir suç tanımına ulaşmak oldukça güçtür. Davranışlara, eylemlere yüklenen anlam, davranışın, eylemin gerçekleştiği bağlam ve zaman içinde anlamlıdır. Suç ve sapma davranışları da bu değişken anlamlandırmadan en çok etkilenen eylemlerdir. Suç ve sapma davranışının tanımı, olayın gerçekleştiği topluma ve zamana göre değişiklik göstermektedir. Bir toplumda suç sayılan eylem, bir başka toplumun normali olabileceği gibi, aynı toplumda farklı zaman dilimlerinde bile farklı anlamlara sahip olabilmektedirler (Solak, 2021, s. 9). “Suçu oluşturan davranışlar, eylemler, çağdan çağa, toplumdan topluma değişebilir” (Köknel, 2013, s. 107). Bir zamanlar suç olan bir davranış, bir başka zamanda suç sayılmayabilir; örneğin, öldürme eylemi savaş durumunda suç sayılmazken, normal bir zamanda yapıldığında kişinin yaşam hakkına saldırı, adam öldürme olarak kabul edilmektedir. Benzer durum tam tersi içinde geçerlidir, önceleri suç sayılmayan bir davranış

daha sonraları suç sayılabilir. Değişim ve gelişim geçirmek tüm toplumların ortak özelliğidir ve zamana ve eyleme yüklenen anlam, suçun tanımında görelilik meydana getirir de, dünya üzerindeki bütün toplumlarda kişinin yaşam hakkının rızası olmadan, zorla elinden alınması ya da engellemesine yönelik davranışlar suç olarak tanımlanmaktadır.

Tanımlanmasındaki bu değişkenlik haline rağmen suç kavramının ortaya çıkışında, toplumsal düzenin sağlanması ve devam etmesi için gerekli olarak belirtilen kuralların ihlal edilmesi bunun sonucunda da eylemi gerçekleştiren kişi ya da kişilerin yaptırımlarla karşılaşması temeldir. Bu bağlamda suç; ortaya çıkma nedeni, neticeleri ve etkileri bakımından sosyal bir olgudur. Toplumsal hayatta bireylerin birbirleriyle etkileşim ve iletişimleri sonucunda oluşan suç toplumun doğal bir ürünüdür. Ürünü olduğu toplumu oluşturan temel kurumlar olan aile, ekonomi, değer ve yasalar ile de doğal bir ilişki ağına sahiptir. Bu ilişkileri bağlamında ele alındığında suç daha çok hukuk terminolojisinde yer alsa da birçok disiplini kapsayan sosyal bilimlerin de inceleme alanına girmesiyle suçun hukuk dışında kriminolojik, sosyolojik, psikolojik, dini ve ahlaki yönleri vardır.

Türk Dil Kurumu (2019) tarafından yapılan tanıma göre suç, “törelere, ahlak kurallarına aykırı davranış”, “yasalara aykırı davranış, cürüm” olarak tanımlanır. Hukuk literatüründe suç, “kanunlarla açıkça tanımı yapılarak belirtilen, ceza kanunlarını ihlal eden, yapılması yasaklanan ve hukuka aykırı olan, kusurlu kabul edilen, yapıldığında ya da yapılmadığında belirli bir yasa kapsamında bir ceza yaptırımı öngören, cezalandırılabilir olan, her türlü davranış ve eylemler” olarak tanımlanmaktadır (Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 2-3; Centel, Zafer ve Çakmut, 2016, s. 205; Dönmezer ve Erman, 1987, s. 297; Braithwaite, 1981, s. 36-57). Hukuki açıdan önemli olan nokta; gerçekleştirilen eylemin, kanun koyucular tarafından suç olarak tanımlanmasıdır, çünkü suç bir ceza kuralıdır ve ceza kuralları beraberinde bir cezai yaptırımı da getirir. Bu nedenle yasalarda sınırları belirtilen eylemi işlemek suç, fiili işleyen kişi de suçlu olarak tanımlanmaktadır.

Sosyolojik bir bakış açısıyla bakıldığında suç, dünya üzerinde var olmuş, var olan ve var olacak tüm toplumlarda ortaya çıkan ve çıkmaya devam edecek sosyal bir olgudur ve sosyal problem olarak toplumun tüm kesimlerini etkilediğinden, bireyin sergilediği davranışların, gerçekleştirdiği eylemlerin suç olarak değerlendirilip değerlendirilmemesi toplumsal algı kapsamındadır (Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 3). Toplumun suç eylemine yönelik algısı, eylemin nasıl yorumlandığına, eylemin gerçekleştiği koşullara, yasal çerçeveye ve kültüre göre değişir (Canter, 2011, çev. 2011, s. 11). Bu bağlamda, suçun varlığına toplum karar vermektedir. Sosyoloji literatüründe, toplumsal düzeni bozan, düzenin varlığına ve

devamlılığına bir tehdit olarak görülen suç, sosyal ve politik gücü elinde tutan insanlar tarafından oluşturulan yasal suç koduna göre yorumlanan, suçu anlama ve işleme yeteneğine sahip olan bireyin bir hareketinin meydana getirdiği, bireysel bir eylem olmaktan çıkıp toplumsal bir etkinlik kazanan, toplumsal davranış kural ve yasalarını ihlal eden, gerçekleşen ihlal sonucu yasalarca belirlenen cezayı gerektiren fillerdir (Köksal ve Eliş, 2011, s. 3; Siegel, 2016, s. 14).

Çağdaş kriminolojide bazı kriminologlara göre suç yasal, siyasal, sosyolojik ve psikolojik olarak dört bakış açısından ele alınır (İçli, 2019, s. 24). Yasal olarak yasaları ihlal eden davranışlar bütünü, siyasal olarak güçlü grupların istenmeyen olarak belirlediği davranışlar, sosyolojik olarak toplumsal sistemin devamlılığı için engellenmesi gerek davranışlar ve psikolojik olarak kötü sosyal uyumun getirdiği davranış problemi şeklinde tanımlanıp, yorumlanabilir. Suçla ilgili farklı disiplinlerin farklı tanımlamaların üzerinde birleştiği noktalar; suçun her dönem için her toplum için geçerli evrensel bir olgu olduğu, hukuki ve sosyolojik bir yapısının olduğudur. İnsanın ve insan gruplarının olduğu her yerde düzeni sağlamak için uyulması gereken kurallar bütünü olduğu dolayısıyla hukukun var olduğu ve bunların var olması içinde bu etkenlere direnen, karşı bir eylem olarak suçun varlığının gerekli olduğudur.

1.1.2. Sapma Kavramı

Sapma; toplumsal hayatın dengeli, düzenli ve devamlılığının olduğu bir toplumsal yapı için, bireylerin anlaşarak kabul ettikleri, toplumu oluşturan her kesimden insanı kapsayan, sosyal etkileşimler yoluyla insandan insana, kuşaktan kuşağa aktarılarak öğrenilen, toplumsal normların, değerlerin ve hukuk kurallarına uymaması, ihlal etmesi, aykırı davranması olarak tanımlanabilir (Bal, 2016, s. 11; Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 4; Solak, 2021, s. 13; Sumner, 1906, s. 20).

Sapma kavramının tanımlanmasında öne çıkan unsur; toplumun, bireyin toplumsal yaşamının genel olarak sınırlarını çizmek için belirlediği yasalara, normlara, değerlere aykırı davranışlar gerçekleştirmektir. Toplumsal norm ve değerlere aykırı her türlü davranış sapma olarak değerlendirilmesine rağmen, bu davranışlar her zaman suç olarak değerlendirilmemektedir. Suçu belirleyen her toplumun hukuk kuralları, sapmayı belirleyen ise toplumsal norm ve değerlerdir (Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 6). Bu nedenle, sosyolojik açıdan özünde belirlenen kuralların ihlalini içerdiği için her suç bir sapma iken, sapma toplumsal değerlere bağlı olduğu için her sapma her zaman suç olarak kabul edilmez.

Örneğin, alkol tüketiminin dini öğretilerine uygun olmadığını düşünen toplumlarda alkollü içecek tüketimi sapkın davranış olarak değerlendirilebilirken, bu davranışın suç sayılabilmesi için en basitinden alkol tüketen bireyin alkollü olarak araba kullanması gerekir. Her sapma davranışı suç kabul edilmeyebilir, fakat toplum tarafından dışlanma, damgalanma gibi sosyal yaptırımları olabilir (Brown, Esbensen ve Geis, 2010, s. 15; Solak, 2021, s. 13).

1.1.3. Çocuk Tanımı ve Kavramı

Çocuk kavramının sözlük tanımına bakıldığında, Türk Dil Kurumu'nda (2020), “Küçük yaştaki erkek veya kız”, “soy bakımından oğul veya kız”, “evlat”, “bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız”, “uşak”, “genç erkek”, “büyükler arasında daha az yaşlı olan kişi” olarak tanımlanır. Büyük Larousse'da (1993) ise, “aklının bir şeye ermediği, saf olduğunu düşünülen kimse” olarak tanımlanmıştır.

Biyolojik, psikolojik ve sosyolojik açıdan henüz tam bir olgunluğa erimemiş; aynı zamanda toplumsal rol ve görevlerinin de tam olarak farkında olmayan bakıma ve eğitime muhtaç olan birey olarak tanımlayabileceğimiz çocuk, sosyokültürel bir kavramdır bu nedenle hem incelendiği alana göre hem de toplumdan topluma göre değişen tanımları vardır. Genel olarak yaş faktörüne göre tanımlanan çocuk kavramı, psikoloji alanında bilişsel gelişim dönemlerine göre yaş gruplarına ayrılarak tanımlanır, hem uluslararası sözleşme ve anlaşmalarda hem de ulusal düzeyde yapılan kanunlarda kimlerin çocuk olarak kabul edilebileceğinin yanında çocuk haklarına yönelik maddelerde yer almaktadır.

Çocuğun psikolojik olarak tanımında gelişim dönemlerine göre bir tanımlama yapılmıştır. Bu dönemlerden ilki, ilk çocukluk dönemi olan 2-7 yaş dönemidir, ikincisi 7-11 yaş aralığını kapsayan son çocukluk dönemi, üçüncüsü ise ergenlik olarak bildiğimiz 12-18 yaş dönemidir (Ayan, 2011, s. 24).

Yasal açıdan uluslararası sözleşmelere bakıldığında Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin (1989) 1. maddesine göre çocuk, “Bu sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır.” Çocuk Hakları Evrensel Bildirgesi 1. maddesi “Her birey on sekiz yaşına kadar çocuk olarak kabul edilir. Her çocuk vazgeçilmez haklara sahiptir.” şeklinde çocuğu tanımlanır.

Türkiye’de ise 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 6. maddesinin 1. fıkrasının b bendinde çocuk deyiminden; “henüz on sekiz yaşını doldurmamış kişi”. 5395 sayılı Çocuk

Koruma Kanunu'nun 3. maddesinin 1. fıkrasının a bendinde çocuk "Daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişi" olarak tanımlanır. Bu kanunda çocuk, korunma ihtiyacı olan ve suça sürüklenen çocuk olarak ek tanımlamalara sahiptir. Korunma ihtiyacı olan çocuk "Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuk" olarak yer alır. Suça sürüklenen çocuk ise "Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuk" olarak tanımlanmaktadır.

Sosyoloji ise çocuğu, toplumların devamlılığını sağlayacak olan, geleceği olan, toplumun tam bir üyesi olmak yerine "tamamlanmamış" veya "olma süreci devam eden", sosyal sistemin gereksinimlerine uyacak şekilde biçimlendirilen bir varlık olarak görerek, çocuğu ve çocukluğu sosyalleşme temelinde ele almaktadır (Güçlü ve Akbaş, 2019, s.298-299; Handel, Cahill ve Elkin, 2007, s. 62; Knapp, 1999, s. 55; Matthews, 2007, s. 325).

Çocuklar, doğdukları kültürün alıcısı olarak görülse de üyesi oldukları toplumları anlama ve etkileme yeteneğine sahip sosyal aktörler olarak da kabul edilmektedir (Waksler, 1991, s. 15). Durkheim (1979: 50), çocukluğun insan yaşamında bir safha olduğunu ileri sürerek "bireyin hem fiziksel hem de ahlaki anlamda henüz var olmadığı, bireyin geliştiği ve oluştuğu dönem, oluşum sürecinde olan bir insan" olduğunu belirtmiştir.

1.1.4. Çocuk Suçluluğu

Çocuk, toplumla etkileşim içerisinde olan sosyal bir varlık olduğundan çocuk suçluluğuna karşı tutumlar, tanımlamalar, yaklaşımlar toplumdan topluma, ülkeden ülkeye farklılık gösterse de genel kabul görmüş, hukuki, biyolojik, psikolojik ve sosyolojik yaklaşımlar bulunmaktadır. Hukuki yaklaşım daha çok, kimlerin, ne şartlarda suçlu olarak kabul edilip, ne kadar ceza alabileceği ve nasıl cezalandırılabileceği üzerineyken; biyolojik yaklaşım suçluluğu genetik ve hormonal etkenler ile birlikte zihinsel fonksiyonların işlevselliği üzerinedir. Psikolojik yaklaşım suçluluğu gerçekleşmesinin bireysel nedenlerine, bireyin kişilik bozuklukları, gelişimsel özellikleri ve zihinsel hastalıkları üzerine yoğunlaşırken; sosyolojik yaklaşım ise suçluluğun sosyal sebeplerine, toplumsal yapı, sorun ve değişmelere ve yaşanan bu değişim ve sorunların bireye olan etkilerini sosyalizasyon süreciyle birlikte incelemektedir (Kızmaz ve Bilgin, 2010, s. 32).

Günümüzde Türk Ceza Hukuku sisteminde, yasalara göre, on sekiz yaşını doldurmamış, fakat suç olarak kabul edilen davranışı gerçekleştiren birey suçludur (TCK

mad. 6/1-b ve ÇKK mad. 3/1-a). Yasaya göre “Fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir” (TCK mad. 31/1). Söz konusu suç eylemini gerçekleştirdiği iddia edilen çocuğun suçlu olarak kabul edilip resmi olarak gerekli makamlarca, hakkında adli işlem ve yargılama yapılabilmesi için ceza sorumluluğunun olması gerekir. Ceza sorumluluğu, kişinin yaptığı eylemin hukuki anlam ve sonuçlarının olduğunu anlayıp, bunun bilincinde olarak hareket etmesi durumudur. Eğer söz konusu olan fiil suç olarak nitelendiriliyorsa, kişinin bu eylemi gerçekleştirmesi sonucunda ceza sorumluluğu ortaya çıkacaktır. Ceza ehliyeti ise, hukuki açıdan, kişinin gerçekleştirdiği eylemin sonuçlarını üstlenebilmesi için bireyde olması gereken yaş, algılama ve yönlendirme yetenekleridir. Türk Ceza Hukukunda yaş küçüklüğü (TCK mad. 31/1, 31/2, 31/3), ceza sorumluluğunu etkileyen bir durumdur. Ceza sorumluluğunun başlaması için kişilerin belli bir olgunluğa erişmiş olmaları gerekir. Bu bağlamda çocukların yargılanmasında Türk Ceza Hukukunda üç yaş dönemi belirlenerek, her bir dönem için farklı sonuçlar öngörülmüştür (Centel vd., 2016, s. 397).

Ceza ehliyeti için belirlenen ilk dönem, TCK mad. 31/1’de “Fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir” şeklinde belirtilen 0-12 yaş dönemidir. Çocuğun bu dönemde gerçekleştirmiş olduğu eylemlerinin anlam ve sonuçlarının farkında olması mümkün değildir. Bu dönemdeki çocuk daha çok ailesi ve çevresindeki diğer insanlar ve olaylar tarafından yönlendirilebilmektedir.

İkinci dönem 12-15 yaş arası dönemidir (TCK mad. 31/2). Bu dönemde çocuk davranışlarının anlam ve sonuçlarının olabileceğinin farkında olabileceği gibi bir önceki dönemde olduğu gibi davranışlarında tek başına karar almamış olabilir. Bu durum göz önüne alınarak;

“Fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmuş olup da on beş yaşını doldurmamış olanların, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde ceza sorumluluğu yoktur. Ancak bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. İşlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı hâlinde, bu kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde on iki yıldan on beş yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan on bir

yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların yarısı indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası yedi yıldan fazla olamaz.” (TCK mad. 31/2)

Buna göre çocuğun eylemi gerçekleştirdiği sırada ceza ehliyeti olması durumunda, eylemin karşılığında belirlenen cezayı çekecek ya da ÇKK’ nın 5.maddesinde belirtilen koruyucu ve destekleyici tedbirler doğrultusunda verilecek olan tedbirleri yerine getirecektir.

Üçüncü dönem 15-18 yaş arası dönemi (TCK mad. 31/3), çocuğun davranışlarının anlam ve sonuçlarının farkında olarak bilinçli şekilde eylemi gerçekleştirdiği dönemdir.

“Fiili işlediği sırada on beş yaşını doldurmuş olup da on sekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde on sekiz yıldan yirmi dört yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde on iki yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların üçte biri indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası on iki yıldan fazla olamaz.” (TCK mad. 31/3)

Söz konusu kanunda belirtildiği gibi bu yaş aralığındaki çocuk, gerçekleştirdiği eylemin karşılığında hakkında hükmolunan cezayı gerekli adli kurumlarda çekmeye başlayacaktır.

Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde (1990) “Çocuklar hiçbir şekilde insanlık dışı yöntemlerle ya da aşağılanarak cezalandırılamaz. Bir çocuk suça itilmişse ona uygulanacak ceza yaşına ve gelişimine uygun, onun eğitimini engellemeyecek şekilde olmalıdır. Yasalarla sorunu olan çocuklar bu durumdan tek başlarına sorumlu değildir. Çocuklar farkında olarak kimseye zarar vermez. Suça itilen çocuklar, yetişkinler gibi cezalandırılamaz, özel yasalarla yeniden topluma kazandırılırlar.” (mad. 37-40) olduğu ifade edilmektedir.

Türkiye’de ise Çocuk Hakları Sözleşmesi maddelerinde belirtilen hususlar doğrultusunda, ceza sorumluluğu olduğuna karar verilen çocuk için eylemi karşısında alacağı ceza, ÇKK’ nın 5’nci, 7’nci, 1’nci ve 20’nci maddeleri doğrultusunda toplumdan tamamen kopmadan cezasını yerine getirecek tedbirler olarak uygulanmaktadır.

1.2. Çocuk Suçluluğunu Açıklayan Sosyolojik Suç Teorileri

Suç günümüzde gelişen teknoloji ve bilim sayesinde nedenleri ve sonuçlarına yönelik çok çeşitli yöntemlerle incelenip, araştırılabilse de, suçun oluşumuna ve önlenmesine dair gelişmiş çalışmaların temeli geçmişten günümüze birikerek gelen bilgilerle atılmıştır. Günümüzde birçok alanda, birbirinden farklı teoriler ile suça yönelik araştırmalar yapılsa bile incelendiği ilk zamanlarda suç biyolojiyle açıklamaya çalışılmış, daha sonra ilerleyen zaman ve imkânlar dâhilinde geliştirilen teorilerle sosyal bir olgu olarak ele alınmıştır. Toplumun yapı taşı olan tek tek bireylerin ve bir araya gelerek oluşturdukları grupların davranışlarını etkileyen, değişen normlar, değerler, kurumlar ve yapılarla ilgilenen sosyologlar, suçun nedenlerine yönelik çalışmalarını bireysellikten toplum ve birey etkileşimlerine odaklanarak, sosyal çevreye bağlı olarak yapmışlardır. Sosyolojik teoriler suç ve suçlulukla ilgili olarak kültürden, yoksulluk, kentleşme, ekonomik durum, toplumsal yapı, sosyalleşme süreci, aile yapısı, aile içindeki etkileşim, normlar, değerler ve arkadaş gruplarına kadar bireyi etkileyebilecek birçok etmeni kapsamakta ve göz önünde bulundurmaktadır (Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 305). Bu da sosyolojinin kriminolojide temel yaklaşım olmasını sağlamıştır. Bunun nedenlerinden biri suçlu davranış kalıbının ırk, sosyo-ekonomik statü, cinsiyet ve yaşla ilgili olduğu konusunda eskiden beri kanıtların olmasıdır (İçli, 2019, s. 97).

Sosyolojik olarak çocuk suçluluğu hukuki olarak belirlenen kapsamın çok daha dışına çıkarak; toplumsal değerler, normlar ve yapıları da içine alan çok geniş bir boyutta ele alması gereken sosyal bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır. Toplum içerisinde gerçekleşen her olayın sosyal bir yönü mutlaka vardır ve toplum içerisindeki konumu itibarıyla gelişimini tamamlayana kadar çeşitli sosyal etkenlerin ve sosyal etkileşimlerin etkisi altında olan çocuğun suç olayına karışması ve çocuk suçluluğu sadece bireye, yasalara dayandırılarak açıklanamaz. Çocuk ve suçun herhangi bir şekilde gerçekleştirdiği etkileşim, sadece bireylerin kendisini değil, ailelerini, çevrelerini, içinde yaşadıkları toplumu etkileyen sosyal bir sorundur.

Toplum içinde iyi konum elde etme, olumlu bir rol üstlenme, başkalarının saygınlığını kazanma, kendini gerçekleştirebilme, ilgi ve sevgi görme ve üretken olabilme imkanlarının sağlanması gibi beklentilerin karşılanmaması veya toplum tarafından engellendiği düşüncesi çocukları, alternatif bir çözüm olarak gördükleri suçlu davranışlara itebilir. Bu çözüm arayışında suçun işlenmesinde çocuklar için ana motivasyon kaynağını

oluşturabilir (Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 307). Sosyolojik suç teorileri, gerçekleşen suç eylemlerinin neden, hangi durumlarda, niçin gerçekleştiğine dair sistematik açıklamalardan oluşmaktadır. Suçun gerçekleşme nedenlerini açıklamaya çalışan temel teoriler sosyal normlar, sosyal organizasyonlar, sosyal yapı, sosyal değişme, sosyal süreçler ve sosyal çatışma ile sapmış davranışın ilişkisine yoğunlaşmıştır (İçli, 2019, s. 96).

Çocuk suçluluğu, literatürde yetişkin suçluluğundan farklı olarak ele alınmaktadır. Batı literatüründe “*juvenile delinquency*” (çocuk suçluluğu) terimi yaygın olarak kullanılmaktadır. “Suça itilmiş çocuk”, “suça sürüklenen çocuk”, “genç suçluluğu”, “ergen suçluluğu” veya “kanunla ihtilaf halindeki çocuk” kavramları bilimsel araştırmalarda kullanılmak istense de yine de “çocuk suçluluğu” teriminin kullanılması evrensel bir kabul görmüştür (Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 299). Literatürümüzde ise çocuk ve suç içerikli çalışmalarda, çocuk genellikle “suça sürüklenen” olarak ele alınır ve çalışmalarda incelenen değişkenler; aile yapısı (ebeveynlerden birinin yokluğu, parçalanmış ailede yaşaması, ailedeki çocuk sayısı, aile içi iletişim eksikliği vs.), akran ilişkileri, çevresel etkenler, sahip olduğu yaşam koşulları, çocuğun cinsiyeti, çocuğun ve ailenin eğitim durumu ve gelir düzeyidir. Bu çalışmalarda, ailenin ve/veya çocuğun düşük eğitim ve gelir düzeyinin, akran çevresinin, aile için yeterli sevgi ve sevgi ortamının bulunmamasının, kalabalık aile gibi değişkenlerin suça sürüklenme ile ilişkili olduğu ortaya konmaktadır (Cömert, 2018, s. 2; Demiray, 2018, s. 62; Dinç, 2013, s. 47; Dündar, 2019, s. 55; İslamoğlu, 2017, s. 60; Taşkın, 2019, s. 63; Yardımcı, 2020, s. 72; Solak, 2021, s. 2). Suçun gerçekleşme sebebi olduğu sonucuna ulaşılan bu unsurlar, birbirleriyle etkileşim içinde olduklarında suçun işlenmesini kolaylaştıran, meşrulaştıran unsurlara dönüşmektedirler. Gelişimini tam olarak tamamlamamış bireyler olan çocukların, davranış ve düşünceleri üzerinde önemli etkiye sahip olan bu unsurların olumsuz durumlarda bir araya gelmesiyle, çocuğu suç davranışına yönelmesi kaçınılmaz olmaktadır. Çocuk suçluluğu içerikli araştırmaların ortak sonucu, suç eylemine karışan çocuğun, bunu tek başına ve isteyerek gerçekleştirmediği, şartların çocuğu suça ittiği yönündedir.

Suçlu davranış, sosyoloji perspektifinden ele alındığında içerdiği toplumsal öğeler ve etkileşimler sonucu sosyal ortamın ürünü olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Çağdaş sosyologlar suçun kaynağına yönelik yapılan incelemeleri iki temel teori çerçevesinde ele alırlar, bunlar sosyal yapı ve sosyal süreç teorileridir. Sosyal yapı teorileri, toplumda var olan düzen ile toplumu oluşturan yapılar arası ilişki ve etkileşimler üzerinde dururlar. Teorisyenler bölümleri birbirine bağlı olan toplumsal sistemin dengeli bir bütün olma

çabasında olduğunu kabul eder. Suç ve sapma davranışlarının toplumsal işlevi, birey veya grupların toplumsal yapıdaki yeri sosyal yapı temelli suç kuramlarının konusunu oluşturur (Brown vd., 2010, s. 15; Haralambos, Holborn ve Heald, 1995, s. 881; Solak, 2021, s. 19; Wallace ve Wolf, 2013, s. 55-56). Sosyal yapı teorilerinin içinde alt kültür teorilerinin ve sosyal ekoloji teorilerinin çocuk suçluluğuna yönelik açıklamalarını alt başlıklar halinde ele alınacaktır. Gençlerin toplumda yaygın olarak kabul gören toplumsal değer ve inançları paylaştığını, bu paylaşımlar esnasında her türlü davranışın öğrenilip, aktarıldığı gibi suçlu davranışın ve suçluluğunda öğrenildiği görüşünü savunan sosyal süreç teorileri, sınıflı toplum yapısı ve sınıfların sahip olduğu güç ve etkiden bağımsız olarak suçun gerçekleşmesi için gerekli olan şartların varlığı durumunda, her kesimden bireyin suç işleyebileceği potansiyeli olduğunu iddia eder. Bu nedenle, bireyin suç işlemesini sağlayan ya da engelleyen sosyal etkenlerin neler olduğuna ve bireylerarası etkileşimler sonucu kişilerin nasıl suç işlediğine odaklanırlar. Bu teorilere göre suç, bireyler arası etkileşimler sonucu meydana gelir (Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 49; Kaner, 1992, s. 473-496). Sosyal süreç teorilerinden etiketleme teorilerinin çocuk suçluluğunu içeren açıklamaları alt başlıklar halinde açıklanmaktadır.

1.2.1. Alt Kültür Teorileri

Alt kültür, toplumda hâkim olan kültür içerisinde temel özellik olarak ana kültürden uzaklaşmayan, içerdiği etnik köken, dini inanç, gelenek ve dil unsurlarıyla hâkim kültürden ayrılan, benzer ihtiyaçları olan, benzer fikir ve değerleri paylaşan alt kültür gruplarının oluşturduğu kültürdür (Erkal, 1993, s. 139; Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 35). Toplumdaki ekonomik yapı ve hâkim ideoloji, meslek gruplarının üyeleriyle ve benzer meslek gruplarıyla etkileşimleri, toplumsal cinsiyet anlayışı sonucu cinsiyetlerin hem kendi içlerinde hem de karşı cinsle ortak fikir, anlayış ve ihtiyaçları doğrultusunda bir araya gelmeleri hem kendi alt kültürlerinin oluşturmaya hem de toplumda bir alt kültür oluşmasına neden olan belirleyici etkenlerdir (Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 35).

Alt kültür suç teorileri, ortaya çıkışında var olan toplumda genel kabul görenden ayrılan değer ve özelliklere sahip olma durumunun, suça neden olan değerlere sahip olma, suç eyleminin gerçekleşmesini onaylama ve teşvik etme, suç eyleminin kendisinin alt kültürün oluşum sebebi olması ya da bu alt kültüre kabul edilmek için suç eyleminin gerçekleştirilmesi şartının olabileceğini ileri sürmektedir (Akan, 2001, s. 2-3; İçli, 2019, s. 106). Asıl kültürden ayrılarak, kendi “aykırı” kültürleri etrafında bir araya gelen bireylerle iletişim ve etkileşime girmenin bireyi bir süre sonra bu grubun değerlerine uyum sağlamak

için aykırı, sapmış, suç içerikli faaliyetlerinin içinde gönüllü olarak yer alabilmektedir (Sokullu Akıncı, 1993a, s. 44-45). Genel olarak suçun nedenlerini suçlu alt kültüre sahip olan gruplarda arayan bu teoriler, suç olgusunun grup davranışının sonucu olarak ortaya çıktığını savunurlar (Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 35). Baskın kültürün üyeleri, toplumun genelinde var olan şartlara, fikir ve ihtiyaçlara sahip olduklarından, sorunlarla daha az karşılaşmaktadır, çünkü çoğunluk her zaman azınlıktan daha iyi şartlara, daha çok güce sahiptir. Alt kültür üyeleri ise farklı fikir, istek ve ihtiyaçlarının getirdiği sorunlar dışında azınlık olmanın da getirdiği zorlukların üstesinden gelmek için aykırı, sapmış ve suç davranışına yönelebilmektedir. Ağırlıklı olarak alt sınıf erkek çocuklarının suç eylemi ile ilişkisini ve suç çetelerinin ortaya çıkışını açıklamak için alt kültür teorisyenleri, suçlu çocuk alt kültürünün diğer alt kültür grupları gibi baskın kültürün üyelerinin karşılaşmadıkları bazı özel sorunlara tepki olarak ortaya çıktığını ileri sürmektedir (İçli, 2019, s. 107).

1.2.1.1. Nötrleştirme teorisi

Nötrleştirme, bireyin normları ve değerleri etkisizleştirerek veya askıya alarak suç işlemesidir (Güçlü ve Akbaş, 2019, s.57). Bu bağlamda bu kuram, suçlu kişinin yapmış olduğu yanlışlardan kendilerini nasıl rasyonel sebeplere dayandırarak hakkı çıkardıklarını anlamamızı sağlar. Suç eylemi ile bağlı olduğu toplumsal normlar arasında çelişki yaşayan, pişmanlık duyan suçlular, belli şartlarda sosyal normları etkisizleştirirler. Yasaların bazı durumlarda kendileri ve/veya ilgili durum için geçerli olmadığına kendilerini ikna ederek işledikleri suçun vicdani yükünü hafifletecek açıklamalara girişerek, suçu rasyonelleştirirler (Solak, 2021, s. 38). Gerçekleştirdiği eylemden sonra pişmanlık ve suçluluk duygusu hisseden ve bu hislerle başa çıkmaya çalışan çocuk, davranışını normalleştirmek, eylemi yapmasını haklı çıkarmak için rasyonelleştirmelere başvurmaktadır (Bal, 2016, s. 126). Çocuğun başvurduğu rasyonelleştirmeleri içeren nötrleştirme teknikleri, suçluluk duygusundan uzaklaşma fırsatı sunduğu gibi, suç eylemini haklı çıkaracak yollarda sunmaktadır. Normalden herhangi bir sebeple uzaklaşmak isteyen kişi, nötrleştirmelerin sunduğu imkanlarla sapmış ve suçlu davranışa yönelebilmektedir. Suç eylemini gerçekleştiren kişi ya da çocuk, toplumda var olan genel değer sistemi yerine suçlu alt kültürün değer sisteminin benimserse, suçluluk ve pişmanlık duygusu yaşamamakta ve suç eylemlerine devam edebilmektedir (İçli, 2019, s. 110).

Suçlarının değer yargılarından kopuk olan ve kendi alternatif suçlu değer sistemini gerçekleştiren kişiler olduğu düşüncesine karşı çıkan Sykes ve Matza (1957: 666-667), suçluların gerçekleştirdikleri suç eylemlerinde yasalar, toplumlar ve diğer kişiler tarafından

kabul görmese de birçok suçun işlenmesinde kişinin kendisi için suçun gerçekleşmesi için geçerli ve yeterli olan gerekçenin var olduğuna inanırlar. Suç işlemiş genç bireyler, sürekli suç işleme isteğiyle etrafta dolaşan, değerler hiçe sayan kişiler değillerdir, onlar şartlar gereği suç eylemini gerçekleştirmek zorunda kalmışlardır (İçli, 2019, s. 111; Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 57).

Suçluluk, sorumluluklardan uzaklaşıldığında kabul edilebilir ve taviz verilebilir bir hale gelmektedir. Çocuk suçlular yasalara bağlı kalma ve değerlerinin gücüyle baş edebilmek için nötrleştirme teknikleri kullanırlar. Matza ve Sykes (1957) “*Nötralizasyon teknikleri: Bir suçluluk teorisi*” (Techniques of neutralization: A theory of delinquency) makalesinde bu teknikleri, “çocuk suçlu tarafından mantıklı olan ama yasal sistem ya da toplumun geneli tarafından benzer şekilde görülmeyen sapkınlığı meşrulaştırma teknikleridir” şeklinde tanımlamaktadır (s. 667).

Kişi bu yolla suç işleme esnasında norm ve değerleri geçici süreliğine etkisizleştirir veya askıya alır, gerekçe ve mazeretler üreterek suç işlemeyi kendisi için meşru hale getirir. Böylece suçu önleyecek kişisel ve toplumsal kontrol mekanizmalarını devre dışı bırakır (Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 57-76). Matza ve Sykes’in (1957: 667-670) suç işlemiş çocuk ve gençler üzerinde yaptıkları çalışmalar ve analizlerle açıkladıkları, suç davranışından önce gelen ve bu davranışın kabul edilebilir olarak tanımlamayı mümkün kılan beş tane suç davranışını nötrleştirme tekniği vardır (Bartollas ve Schmallegger, çev. 2017, s. 111; Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 57; Solak, 2021, s. 38).

Sorumluluğu inkâr etme/ reddetme

Suç eylemini gerçekleştirmiş kişi, dikkatleri gerçekleştirdiği eylemlerden ve kendinden uzaklaştırarak, suçu gerçekleştirmesine neden olan etkenleri dikkatlerin odağına yerleştirmektedir (Matza ve Sykes, 1962, s. 295). Ailenin ilgisizliği, kötü arkadaş çevresi, çevre şartlarının ağır olması, yaşadığı maddi sıkıntıları yapmış olduğu eylemin nedenidir. Eylemi yanlışır, fakat onu bunu yapmaya iten maruz kaldığı, yaşamak zorunda olduğu şartlarıdır, çünkü başka seçeneği kalmamıştır. Dolayısıyla kişi burada suçlu kimliğini reddetmektedir (Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 57). Birey burada suç eyleminden çok, suçu işlemesine neden olan dışsal sebepleri öne sürerek bunu yapmak zorunda bırakıldığını söyler, eylemin sorumlu o değil şartlardır ve kendisi fail değil mağdurdur.

Maddi imkânsızlıkları olan, kendini diğerlerine göre daha dezavantajlı olarak gören bireylerin, imkânsızlıklarının sebebi olarak toplumu ve eyleminin sebebi olarak da şartlarını

öne sürerek, eyleminden doğan sorumluluğu kendi üstünden atmaktadır. Ona göre yaşananların asıl mağduru kendisidir. İçine doğduğu ailenin sahip olduğu sosyal statüsü, eğitim durumları, ekonomik gelirlerinin belirlediği sosyal hayatı, bu şartların şekillendirdiği kendi sosyal hayatı, arkadaş çevresi, yaşadıkları muhitin sahip olduğu özellikler ve toplumun buralara ve burada yaşayan insanlara bakışı, yaptıkları onun için eylemlerinin asıl nedenidir. O aslında istemeden sahip olmak zorunda bırakıldığı şartların kurbanıdır ve kendi durumu göz önüne alındığında bunu yapmak zorundadır. Var olan yasadışı yollara, kaynaklara ulaşım ve bunların kullanımı imkanlarını dahilinde olan bir seçenektir, genç birey de ona sunulan bu yolları seçmek zorundadır çünkü başka yollara, yasal yollara ulaşımı yoktur, ulaşabilse de sonuç elde edememektedir.

Zararı inkâr etme/ reddetme

Suçlu, gerçekleştiği eylem yasalara aykırı olsa bile karşısındakine önemli bir zarar vermediğine inanmakta, kimsenin doğrudan ve büyük çaplı bir zarar görmedi diye düşünerek, eylemi kendi içinde bir hesaplaşma olarak nitelendirip vermiş olduğu zararı ve zararın büyüklüğünü kabul etmeme eğilimindedir (Matza ve Sykes, 1962, s. 295; Solak, 2021, s. 38).

Genellikle mala yönelik suçları işleyen suçluların, kendileri için eğlence amaçlı olan ya da ihtiyaç durumunda kendilerinden daha iyi şartları olan insanlara yönelik gerçekleştirdikleri eylemlere karşı kullandıkları tekniktir. Bu bireyler için bir nevi zenginden alıp fakire verme durumu söz konusudur. Toplumsal statüsü ve bu statü kaynaklı ekonomik gelir düzeyinin, kendisinden daha iyi durumda olduğunu düşündüğü kişi için, genç kişi ihtiyaçları doğrultusunda, ait olmak istediği gruba kabul edilmek için, heyecan duymak için ya da bu kişileri cezalandırmış hissetmek için gerçekleştirdiği özellikle de maddi değerli yüksek eşyalara yönelik suçlarda bu tekniği kullanır. Eylemi sonucu herhangi bir kişiye fiziksel olarak kişi bütünlüğünü bozacak ya da yaşam hakkını engelleyecek bir eylemde bulunmadığı için bir zarar verdiğini kabul etmemektedir. Genç bireye göre, onun ödünç aldığı eşyadan isterse daha fazlasını hemen alabilecek durumda olan kişilere yönelik gerçekleştirdiği bu eylemlerde, amaç biraz olsun eğlenmek ya da kendi ihtiyacını bu eşyayı o kişiden alarak kendi ihtiyacını gidermektir.

Mağduru İnkâr Etme/ Reddetme

Birey, işlemiş olduğu suçta bir haksızlık olmadığına, aksine bir adaletin yerini bulduğuna veya asıl suçluyu cezalandırdığına inanmaktadır. Eylemin gerçekleşmiş olması

onun değil, kurbanın/mağdurun suçudur (Solak, 2021, s. 38). Bu tekniğe göre, mağdur yapmış olduğu hareketler ya da söylemiş olduğu sözler sonrası, başına gelenleri hak etmiştir. “Bana küfrettiği için onu dövdüm”, “Kardeşimize laf atmış napsaydık öylece dursa mıydık” ifadeleri bu teknikte karşılaşılabileceğimiz ifadelerdir. Bu bireyler için yapılan eylem, işlenen suç hak edilenin yapılmasıdır (Matza ve Sykes, 1962, s. 295-296).

Birey, inandığı kültürel kodlara hakaret eden, aykırı olan, şahsına, onuruna, namusuna yapılan bir yanlış olarak algıladı sözlere, davranışlara, karşı haklı tepki olarak gördüğü eylemlerin suç olmadığını savunur. Ona yaptığını, karşı tarafın yaptıkları ile hak ettiği şeylerdir. Genç bireye göre bunu yapmazsa eğer, sahip olduğu konumu, gördüğü saygı darbe alacak, grubu, çevresi tarafından dışlanacak yani ona göre mağdur olan kişi kendisi olacaktır. Hem karşı taraftan duyduğu sözler hem maruz kaldığını davranışlar onu mağdur edeceği gibi herhangi bir tepki, karşı tarafın hak ettiği tepkiyi vermezse güçsüz, aciz aslında yaşadıklarını hak eden biri olarak algılanıp kendine inancını ve toplumda sahip olduğu gücü kaybedecektir. Bunu yanı sıra toplumda genel olarak hoş karşılanmayan davranışlarda, eylemlerde bulunan ya da mesleklerde çalışan insanlara yönelik yapılan suçlarda da aslında zaten kötü birine karşı bir eylem gerçekleştirdiği için, aslında mağdurları ya da potansiyel mağdurları kurtardığını düşünmektedir. Örnek olarak bağımlılık yapan uyuşturucu ve uyuşturucu özellikteki içecek ve maddeleri satan, imal eden kişilere yönelik mal ve kişiye yönelik şiddet içerikli ve yok etme, zarar verme amaçlı eylemlerinden dolayı ceza almamalıdır, çünkü aslında bir mağduru değil aslında birçok suçun faili olan birine ve onun mallarına zarar vermiştir.

Suçlayanları Suçlama ya da Kınayanları Kınama

Çocuk suçlu, insanların eylemi sonrası ona göstermiş oldukları tepki suçlamaları, kendi davranışındansa ona laf edenlerin kendilerinin hakkettiğini düşünür (Matza ve Sykes, 1962, s. 298). Çocuk başına gelenler için ya da yaptıkları için dış dünyayı suçlamayı beraberinde getirir (İçli, 2019, s. 111). Başkalarının ayıplamasıyla karşılaşan kişi, ayıplayanların aslında kendisinden daha kötü olduğunu söylemektedir. Kişi, toplumdaki sosyal kontrol mekanizmalarını ikiye bölümlü ve gizli sapkın olarak görüp, onlara saldırarak onları suçlayarak kendi eyleminin yanlışlığını bastırır (Solak, 2021, s. 38).

Birey için suç işlemesine sebep olan durumların yaratıcısı onu şuan suçlu ilan edenlerin ta kendisidir. Bu durumda olmasının sebebi onlardır, dolayısıyla onu suçlayanlar asıl suçlulardır ve en az kendisi kadar suçludurlar. Hatta onlar, kendi suçlarını bastırmak için

kendisinin yaptığı eylemi suç olarak kabul ettirmektedir. Örneğin, rüşvet alan, şirketin kasasından para çalan ya da vergi kaçıran bir çalışan, kendinden daha üstteki amir ve yöneticilerin aslında kendinden daha çok miktarlarda para ya da rüşvet aldığını asıl voleyi onların vurduğunu kendisinin aldığı bu cüzi miktarı da kendileri yakalanmasın diye ortaya çıkardıklarını iddia edebilir. Yaşı itibariyle yetişkinlere göre daha çok sosyal kontrol mekanizmasına maruz kalan genç birey, onu yakalayıp, suçlu ilan edenlerin aslında topluma kendinde daha çok zarar veren görünmez suçlular olduğunu düşünmektedir. O görünen ve hatta yakalanabilen suçları işlemiştir, onu ele veren, yakalayan ve suçlu eden kişilerin sistemin işlediği suçların kendisinininkinden daha büyük zararları ve sonuçları olduğunu iddia etmektedir.

İnandığı Değer İçin Yapma

Birey için bağlı olduğu grubun değer ve kültürlerine, kurallarına, grup arkadaşlarına ve grubun kendisine bağlılık ve de sadakat, toplumun genel kurallarından ve yasalardan daha önce gelmektedir, onlara bağlılığı, bağlı kalma inancı diğer her şeyin önündedir. Gruba uyum sağlamak ve aidiyetinin devamlılığını sağlamak için grup bütünlüğü korumak öncelikleri haline gelmiştir. Bu bağlamda eylemlerini “kendim içini kendimi düşünerek yapmadım” diyerek gerekçelendirir (Matza ve Sykes, 1962, s. 298). Matza ve Sykes’a göre (1962: 298), bu teknikte arkadaşına, çeteye sadakat, yasalara uymaktan daha önemlidir, karşı tarafın mağduriyeti göz ardı edilir. Çünkü önemli olan eylemin sonuçlarının daha yüksek değere hizmet etmiş olmasıdır. Birey burada toplumda var olan geçerli kuralları, kültürü tamamen yok saymamaktadır, sadece bağlılığının olduğu grupla ve değerleriyle çakıştığında grubun faydasına olan davranışları yapma eğilimindedir.

Toplumun büyük bir kısmının onaylamadığı, yapılamasını hoş karşılamadığı eylem ve davranışlarda bulunan, aykırı görülen yönelimlere sahip olan ve bu tarz mesleklerde çalışan kişilere yönelik yapılan suç eylemleri bireyin ve de gencin aslında kendi iyiliğinden çok inandığı değerleri, bağlı olduğu grup ve topluluğun inanç ve değerleri, toplumun iyiliği, refahı, değerleri ön plana alınarak yapılan bir eylemdir. Toplumun zaten dışlama eğiliminde olduğu, günlük hayatında ve toplumsal hayatta dezavantajlı olan cinsel yönelimi farklı olan ya da çeşitli müzik mekanlarında dans gösteri yapan özellikle genç bireylere karşı, yine akran olduğu ya da yakın yaşta olduğu gençler tarafından gerçekleştirilen suçlarda, fail olan genç bunu aile için yaptığını, inancı için yaptığını, kültürü için yaptığını söyleyerek eylemini inandığı değere atfetmektedir.

Siegel'e göre (1989), nötrleştirme teorisi, suçlu işlemiş kişilerin "aslında yapmak istememiştim", "kimseyi incitmek istemedim", "herkes kendine bakmadan suçu bende arıyor", "kendim için yapmadım" bahaneleriyle davranışını haklı çıkarma, normalleştirme çabasıdadırlar (s. 198). Özellikle genç çocuk, toplumda bir birey olarak tanınıp kabul görme duygusuyla ve kendi vicdanını rahatlatmak istediği için eylemlerini haklı çıkartacak açıklamalar bulma arayışındadır. Yaptığı davranışın yasalara göre suç olduğunun bilincinde olmasına rağmen neden yaptığını ya da yapmak zorunda kaldığını, aslında işin ona göre gerçek olan yüzünü anlatmak için teorinin bahsettiği nötrleştirmeleri kullanır. Eyleminden doğan sorumluluğu ve zararı, asıl yapmak istediğinin ya da yapmak zorunda kaldığı eylemin sonucunda ortaya çıkan tali bir hasar, hak edilmiş bir tepki, kendi için değil diğerlerinin iyiliği için olan ve suçlu ilan edenlerin aslında gerçek suçlu olanlar olduğunu söyleyerek, kendilerini ve de eylemlerini haklı çıkartma eğilimindedirler.

1.2.2. Etiketleme Teorileri

Bu kuramlar, suçun nedenlerinden çok, "suçlular" ve "suçun ne olduğunu tanımlayanlar" arasındaki etkileşime odaklanırlar. Kişinin "suçlu" veya "sapkın" olarak tanımlanmasının kişi üzerindeki etkileri bu yaklaşımın inceleme konusudur (Solak, 2021, s. 32). Sosyal etkileşimde öznelerin olaylara yüklediği "anlam" önemlidir ve kişiler bir dış etkene tepki vermeden önce olaylara "anlam" yükleyip içsel bir anlamlandırma sonunda davranış geliştirirler (Haralambos vd. 1995, s. 405). Bu bakımdan bu teoriler, toplumsal kuralların ortaya çıkışının ve uygulanmasını tanımlayarak, bu kuralların suçun doğasını ve kapsamını belirlemede oynadığı önemli rolü açıklayamaya çalışır (Bartollas ve Schmallegger, çev. 2017, s. 131). Kuramın teorisyenleri de bireylerin sapma davranışlarına bulunma sürecini ele alarak, suç davranışının nedenlerini bireyin yaşadığı sosyal etkileşimlerde arar (Solak, 2021, s. 32). Bireyin çeşitli nedenlerle, isteyerek ya da mecburen suç eylemini gerçekleştirmesi sonucunda, sosyal çevrelerinden, ailelerinde, toplumun güç sahibi etki oluşturan kurumları tarafından etiketlenmeleri sonucu toplumdan uzaklaşmaya, uzaklaştırılmaya başlaması sonucu kendi gibi etiketlenen, dışlanan diğerleri ile bir araya gelerek kendilerine verilen 'suçlu' etiketini içselleştirerek suç ve sapma davranışlarını devam ettirmektedirler (Akan, 2001, s. 5; İçli, 2019, s. 139). Kuramın teorisyenleri, "yetişkin suçlu", "çocuk suçlu", "hasta" gibi olumsuz anlam içeren, dışlayıcı etkilere sahip olan nitelemelerin, etiketlerin kullanıldığı kişiye zarar verdiğini kabul ederler (İçli, 2019, s. 139; Reid, 1982, s. 167; Siegel, 1989, s. 202).

Herhangi bir davranışın özünde suç olmadığı, bir davranış, eylemi suç veya sapma yapan şey, davranışın ortaya çıktığı ve gerçekleştiği toplumdaki değer yargıları ve kurallarıdır düşüncesi bu teorilerin temel varsayımı olarak kabul edilir. Bir toplumda var olan kurallar, kanunlar o toplumdaki yönetim ve kural koyma gücünü elinde bulunduranlar tarafından belirlenir, onları yapmış olduğu tanımlamalar eylemlerin suç veya sapma niteliği taşıyıp taşımasını belirleyen etkidir. Kuram, suç veya sapma eylemi gerçekleştiren bireyden çok, kuralları koyanlara odaklanmıştır ve iki soruyu temele almışlardır: birincisi, sapma, suç davranışının nasıl ortaya çıktığı, etiketlenmenin bireyin davranışları üzerindeki etkisinin neler olduğudur.

Etiketleme kuramı, bireyin etiketlenme sonrasında kendine dair algısının nasıl şekillendiğiyle ilgilenir. Etiketlenme, bireyin toplumda sahip olduğu sosyal konumunu ve etkileşimlerini etkiler. Kişinin kendine, çevresindekilere olan güvenini azaltan, yalnızlık ve yabancılaşma hissetmesine neden olan önemli bir etkidir. Kişinin suçlu olarak etiketlenmesi iki sonuca yol açar; Birincisi, etiket, sapma davranışının gerçekleştiren kişinin sosyal hayat içerisinde resmi ve adli olay ve durumlarla etkileşim içine girmesini engellemektedir. Kişinin normal, yasayı çiğnememiş insanlarla ve ‘temiz’ ortamlarla iletişimi, etkileşimi engellenip, azaldıkça suçlu ortam ve çevreyle iletişim ve etkileşim artmaya başlar. İkincisi ise, sapmış bireye karşı toplum, çevresi, yakınları, resmi makamlar tarafından dayatılan kişinin kendine yönelik olumsuz algı, bireyin kendinin kim olduğu nasıl biri olduğuna yönelik algısını değiştirmektedir (McCaghy, 1985, s. 85). Sapma veya davranış ile etiketlenen bireyin kendisine dair algısı değişebilir. Eylemi nedeniyle resmi yargı kurumları, yapıları ile tanışan birey, bu yapılar tarafından suçlu olarak anıldığında, yapılan bu etiketleme toplumun bireye artık o etiketin gözüyle bakmasına bu da bireyin bir süre sonra kendine dair kişilik algısını suçlu olarak görmeye başlamasına neden olur.

Teoriye göre, suç ve sapma eğilimli davranışlar çocuğun aileleri, arkadaşları, öğretmenleri, çevresi tarafından “suçlu” olarak etiketlenmesine neden olabilir ve bunun neticesinde çocuk çevresindekiler tarafından güvenilmez, tehlikeli kategorisinde yer almaya başlar (Solak, 2021, s. 32). Çocuk suçluluğunun başlangıcında ve nedenlerinde pek çok faktör etkili olmuş olsa da, bu eylemlerin tekrarlanmasında bir suçlu olarak resmi ya da gayri resmi etiketlenmesi etkilidir. Resmi olarak etiketlendiklerinde durumu kabullenip, buna göre yaşamaya başlamaları daha hızlı olmaktadır çünkü zaten artık suçlu kimliğini almıştır. Etiketlerin kişi üzerindeki olumsuz etkisiyle çocuk, suçlu becerilerini öğrenip alt kültürlere itilir ve suçlu etiketini yüklenerek yeniden suç işleme noktasında yaşayacak bir çekincesi

kalmamış bir birey haline gelir. “Suçlunun kendisi hakkındaki ‘suçlu imajı’, suç eyleminden önce değil, suç eyleminden sonra ortaya çıkmaktadır” (Kamer, 2013, s. 232). Tutuklanıp sonrasında mahkemeye gelen ve sonrasında suçlu muamelesi gören çocuk, çok büyük bir yanlış yaptığını ve belki de değersiz kişiler olduklarını düşünürler. Bunun sonucunda kendileri gibi suçlu, değersiz olduklarını düşünen ve haklarında böyle düşünülen, problem yaratan kişiler olarak etiketlenen diğer insanlarla bir araya gelirler ve bu durum onları daha ciddi suçlara yönlendirebilir (Conklin, 1989, s. 285; İçli, 2019, s. 141).

Kötülüğün Dramatize Edilmesi

Frank Tannenbaum (1938) etiketleme ve suç ilişkisinden bahseden ilk kişidir. 1938’de yayınladığı “Suç ve Toplum” (*Crime and Community*) kitabında, kişilerin etiketlenme sürecini “kötülüğün dramatize edilmesi” (*Dramatization of Evil*) olarak isimlendirir (Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 125). Tannenbaum, “Suç ve Toplum” da (1938: 20), toplumun otoriteleri tarafından olumsuz dikkati üzerine çeken çocuğun etiketlenme sürecini sorgular ve adli süreç içerisine girdiği andan itibaren, resmi makamların ve çocuğun kendisinin kendini nerde ve nasıl olarak gördüğünün değiştiğini ileri sürer.

Toplumun birey veya belirli bir grupla arasındaki olumsuz etkileşimin zamanla onların etiketlenmesine dönüştüğünü savunan Tannenbaum (1938: 19), toplumun bazı gençlerin davranışlarından rahatsız olmaya başladığını ve bunun sonucunda da toplum ve birey arasında bir görüş ayrılığını başladığını söyler. Bu ayrılık her iki tarafın yaşananları kendi perspektiflerine göre yorumlamasından kaynaklanır. Toplumun huzura kavuşması için rahatsız edici davranışta bulunanların cezalandırılması gerekir (Tannenbaum, 1938, s. 19). Bu görüş ayrılığı bir zaman sonra çatışmaya dönüşür. Toplum, bu davranışta bulunanları kötü kişiler olarak etiketler ve polisin müdahale etmesini ister. Polisin devreye girmesiyle tutuklanan bazı gençler, artık resmi yetkililer tarafından etiketlenir. Bunlar, hem toplum hem de resmi görevliler nezdinde artık potansiyel suçludur (Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 125-126).

Gençlerin sorun çıkarıcı ve suçlu olarak etiketlenmesi diğerleriyle sosyal ilişkilerini daha da kötüleştirir, kendilerine ve arkadaşlarına artık şüpheyle bakılır. İlk zamanlar haksız yere suçlanma gibi bir savunma mekanizmasıyla hareket eden bu kişiler, sonradan kendilerine yapııştırılan suçlu etiketini kabul eder, içselleştirmeye başlar, diğer bir deyimle kendilerine yapııştırılan etikete uygun davranışlarda bulunur (Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 126).

Kötülüğün dramatize edildiği ilk aşama, polisin yalnızca bir kişiyi arkadaşları içinden seçmesi, gözaltına alması ve tutuklamasıdır. Kişiye bu aşama da resmi bir suç

damgası yapıştırılır ve bu ilk etiketlenme kişinin ileride suç işleme ihtimalinin artmasında oldukça önemli bir rol oynar. Kişinin gerçekten suç işlemeye başlaması ve devam etmesiyle hem kendi hem de toplum nezdindeki suçlu etiketi daha da pekişir, sonuç olarak kişi suçlu etiketini kimliğinin bir parçası kabul eder, daha fazla suç değerlerini benimser ve daha fazla suç gruplarıyla birlikte olur. Özellikle tutuklanma, hapis yatma ve hüküm giyme durumlarında etiketlenme daha fazla perçinleşir, bu kişiler resmi kurum ve kuruluşlarla (polis, adliye, hapishane vb.) sürekli karşı karşıya kalır. Böylece kişinin, toplum ve adalet sistemiyle arasında bu negatif ilişki kısır bir döngüyle artarak devam eder (Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 126). Suç sapkın bir kariyere adım attığında, toplumun ve adalet sisteminin bireyin kötü davranışını değiştirme çabaları, olumsuz davranışın gittikçe katılaştıran ve pozitif değerlere direnç gösteren bir hale gelmesine neden olur (Tannenbaum, 1938, s. 20). Tannenbaum bunu “kötü ne kadar az dramatize edilirse gençlerin de sapkın kariyerler yürütme olasılığını o denli azalır.” şeklinde ifade eder (Bartollas ve Schmallegger, çev. 2017, s. 132).

Birincil Sapma ve İkincil Sapma

Lemert (1951) yayınladığı “Sosyal Patoloji: Sosyopatik Davranış Teorisine Sistematik Bir Yaklaşım” (*Social Pathology: A Systematic Approach to the Theory of Sociopathic Behavior*) eserinde, kişinin davranışlarında dolayı nasıl etiketlendiğini, sosyal gruplardan nasıl dışlandığını, bu sosyal tepkilerin, kişi davranışlarını nasıl olumsuz etkilediğini açıklamaya çalışır (Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 127). Lemert’in birincil ve ikincil sapma kavramlaştırmaları, etiketleme teorisinin önemli kavramlarından biri haline gelmiştir.

Birincil sapma, kişinin çeşitli nedenlerden dolayı ilk defa suç işlemesini, sapkın olarak etiketlenmesine yol açan, norm ihlalinde veya suçta eyleminde gerçekleştirilen ilk faaliyettir. Çoğu zaman durumsal ve geçici bir özellik taşır, çok az etki yapan ve çabuk unutilan eylemlerdir (Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 128). Birincil sapmada, kişinin sosyal çevresiyle ilişkilerinde kötüleşme meydana gelmez. Kişinin sosyal konumu ve sonraki davranışlarında olumsuz değişiklikler görülmez. Toplum, fazla ciddiye almadığı suçları işleyen kişilere genellikle sert tepki vermez, dolayısıyla birincil sapma sürecinde, kişi işlediği suçu unuttur, normal bir insan olarak günlük hayatına devam eder. Ancak, kişi norm ihlalinde bulunmaya devam ederse işte o zaman toplumsal tepki sert ve cezalandırıcı bir şekle dönüşmeye başlar (Güçlü ve Akbaş, 2019, s. 128).

İkincil sapma, bireyin birincil sapma eylemi sonrası, toplumdan görmüş olduğu tepkileri, almış olduğu etiketleri kabul edip benimseyerek, suçlu eylemleri ve sapma davranışları çerçevesinde kişiliğini yeniden belirlemesidir. Toplumun birey için seçmiş olduğu yeni sapmış kişi rolünün dışına çıkması yine toplum tarafından önceden yapmış olduğu eylem ya da sahip olduğu etiket hatırlatılarak engellenen birey bir süre sonra bu rolün gereklerini yerine getirmeye başlar. Kendisine yapıştırılan suçlu etiketini çıkarmak istedikçe, toplumdan olumsuz tepkiyle ve uzaklaştırılmayla karşılaşan birey, etiketini iyice içselleştirmeye, kendi gibi etiketlenenler ile etkileşim haline girerek kendi alt kültür ve gruplarını oluştururlar. Bu anlamda ikincil sapma bir yeniden sosyalizasyon süreci ürünüdür. Birey yeni kimliği ile bu kimliğine uygun çevre içinde kendine yer edinmeye, kendini orada bulmaya çalışmakta, bu sırada da suçlu alt kültür değer ve normlarını öğrenip, benimser (İçli, 2019, s. 104).

Birincil sapma, hem suç işleyen kişi hem de toplum için fazla sorun teşkil etmemesine karşın, ikincil sapma, suç işleyenlere sert toplumsal tepkiyi ve toplumsal tepkilere karşı suç işleyenlerin tepkilerini içerir. İkincil sapma aşamasında, bireyin toplumsal statüsü, toplumla ilişkisi ve gelecekteki davranışları oldukça olumsuz şekilde etkilenir. Kişinin bir suçtan ceza alması veya bir davranışı yüzünden yaptırımla karşılaşması ikincil sapmaya giden yoldaki ilk basamağı oluşturur ve toplumun kendine verdiği etiketi kabullenmesiyle bu etiket kişiliğinin bir parçası haline gelir.

Sapkın olmayı öğrenme süreci, sapkın davranışı düzeltme iddiasındaki kurumlar, hapisaneler, ıslahevleri vb. tarafından daha güçlendirilir. Var olma sebebi, suç ve sapma davranışı sergileyen kişileri kontrol altında tutma, toplumun geri kalanından uzak tutma olan bu tür yapılar, aslında böyle yaparak bireyi ona biçilen suçlu etiketi gömleği içine hapsetmektedir. Bir kere etiketlendikten sonra bu etiketi üzerinden ne yapsa atamayan birey, bu etiketten kurtulmaktan vazgeçip, elinde kalan tek şeye daha sıkı tutunmaya başlayarak sapmış davranışlara, gruplara bağlılık göstermeye başlayabilirler (Gray, 1991, s. 319; İçli, 2019, s. 140). Toplumun bireyi dışlamayışıyla birlikte birey de toplumu reddetmeye başlar ve kendisini bu haliyle kabul edecek, suç değerini benimseyen kişi ve gruplarla arkadaşlık kurmaya başlar. Kendisi de bu değerleri benimser ve ilk başlarda kendisine verilen etiketi kabul eder ve bu etikete paralel davranışta bulunmaya başlar (Matsueda, 2001, s. 128). İkincil sapma davranışları, bireyin ileride daha fazla sapkın davranış sergileyeceğinin göstergesidir.

Dışarıdakiler ve Suçlu Kariyeri

Becker, davranışların başkaları tarafından suç, sapma, iyilik, kötülük gibi tanımlandığı için o davranışın tanımlandığı şekilde algılanmaya başladığını savunur. Bir davranışın suç ya da sapmış olduğunu, davranışını gerçekleştiren kişinin suçlu ya da sapkın olduğunu toplumun o davranış suç, davranış gerçekleştiren kişiyi de suçlu olarak tanımlamasından sonra gerçekleşir. Suçun tanımının toplumdan topluma, içinde bulunan zamana göre değişiklik göstermesi gibi, davranışın suç olup olmaması, ne zaman, nasıl kim tarafından gerçekleştirildiği bilgilerine bağlıdır (Yardımcı, 2020, s. 62).

Becker (1963: 10), suç olgusunun toplum tarafından öyle tanımlandığı için var olduğunu savunur. Etiketleme yapma, toplumda güç, otorite ve yaptırım uygulama gücü olan güçlü gruplara aittir. Bu gruplarda kendi çıkarları doğrultusunda sahip oldukları güç ile suç ve sapmanın sınırlarını belirleyebilmektedirler. Gerçekleştirilen eylemi değerlendiren kişi, eylemin sapma, suç ya da normal davranış olup olmadığını belirleme gücüne sahiptir. Sapma onaylanmayan davranıştır ve onaylanmama durumu yasalar tarafından yapıldıysa bu sapma suç sayılmaktadır. Becker, kişinin bir kez bile olsa yakalanıp etiketlendiği zaman o kişinin dışlandığını ve benlik saygısıyla beraber kamusal kimliği bakımından yarattığı sonuçlar ile birlikte yeni bir sosyal statü kazandığını ileri sürer. O birey artık farklı türde biri olarak addedilir (Bartollas ve Schmallegger, çev. 2017, s. 132)

Suçlu ve suçlu olmayı birbirinden ayıran, bireyin işlediği eylemin suç, kendisinin de suçlu olarak etiketlenmiş olmasıdır (Burke, 2009, s. 167; İçli, 2019, s. 141). Etiketlenen kişi ötekileştirilmeye başlanmıştır ve ötekileştirilen kişiler, Becker'in ifadesiyle toplumdaki güç sahipleri tarafından, grup kurallarına uymayanlar kategorisinde gördükleri kişilerdir. Toplumun güç sahibi kesimleri ve kişileri, genel toplum yapısında çoğunluğa uymayan ya da kendi koydukları kurallara göre tehlikeli sınıfta yer alan kişileri, kesimleri toplumun bir parçası olarak görmezler. Bu kesimden insanların davranışları, eylemleri istenmeyen, sapmış olarak görülen, suç sayılan davranışlardır. Çünkü bu davranışlar toplumdaki güçlülerin suç, sapma olarak gördükleri davranışlardır. Eğer onlar bu davranışları normal olarak görürlerse, bu davranışlar artık normal davranış olacaktır.

İlk bölümde toplumsal yapının ve hayatın kaçınılmaz bir gerçekliği olan suç olgusunun çocuklar tarafından gerçekleştirilmesiyle ortaya çıkan çocuk suçluluğunu açıklayan sosyolojik suç teorilerine yer verdikten sonra, medyanın ve çocuğun medya da temsilinin toplum ve kitleler üzerinde etkileme ve kamuoyu oluşturma etkisinden bahsetmek gerekir. Türkiye'de son yıllarda gazetelerde yer bulan çocuk suçluluğu haberlere giderek artmaktadır. Gazete sayfalarında oldukça fazla yer alan ve gündem oluşturan bu haberlerde

kullanılan söylem ve dil, çocuğun yararını gözetmek gibi olumlu etkilerinin yanında, çocuğun ve çocuk üzerinden toplumsal değerlerin sömürölmesi, istismar edilmesi gibi olumsuz etkiler oluşmasında da etkilidir. Medya toplum ilişkisi, yazılı medya, çocuğun yazılı medyada temsili ediliş şekilleri ikinci bölümde ele alınmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE YAZILI BASIN VE ÇOCUK

Bu bölümde medya toplum ilişkisi, yazılı basın kaynağı olarak gazete ve gazetede çocuğun temsilinin nasıl olduğu, çocuğun medyada yer alışı uyulması gereken yasal düzenlemelerin neler olduğu anlatılmakta, gazetede yer alan çocuklara yönelik kalıp yargılar anlatılmaktadır.

İnsan doğası gereği etrafına olup bitenlere karşı bir merak duygusu içindedir. İçinde yaşadığı dünyada ve toplumda neler yaşanıp yaşanmadığı, ne gibi değişimlerin meydana geldiğini öğrenmek isterler. Bilgi alma hak ve özgürlükleri doğrultusunda, bilgiye ulaşmak için ihtiyaç duyulan araçların üretilmesi ve teknolojilerin geliştirilmesine ön ayak olarak insanlık tarihinin, toplumların, iletişim araç ve yöntemlerin gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Günümüz bilgi ve iletişim dünyasında, gelişmiş haber alma, yapma ve yayma araç ve yöntemlerine sahip olan medya haberleri, insanların bilgi alma ve haber edinme ihtiyacını karşılayan en önemli araçlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Haber tanımı ve özellikleri gereği, ilgi çekici ve merak uyandırıcı öğelere sahip olay ve durumları gerçeklikten kopmadan aktaran bilgi metinleridir (Cankaya, 2009, s. 68). Teknolojinin gelişmesiyle gün geçtikçe etkisi artan kitle iletişim araçları, bölgeselden başlayıp uluslararasına kadar uzanan geniş bir ağda, toplumsal, siyasal ve ekonomik yaşamda meydana gelen değişim ve gelişimler hakkında bir paylaşımın olmasını sağlar.

İnsanların iletişim kurma ve bilgi alma ihtiyacı sonucu ortaya çıkan medya faaliyetleri, ilk dönemlerde el yazısıyla yazılarak çoğaltılıp dağıtılırken, matbaanın icadı sayesinde daha hızlı ve kolay çoğaltılarak, daha çok insana ulaştırılmıştır (Özçağlayan, 2014, s. 133; Zafer ve Vardarlıer, 2019, s. 356). 20. yüzyılın sonlarına doğru gelişen teknolojilerle daha yaygın hale gelen medya araçları, kitle iletişim araçlarını haline gelmiş ve her koşulda iletişim ve haberleşmenin gerçekleşmesi sağlayacak imkana erişmiştir (Soydan ve Alpaslan, 2014, s. 57; Zafer ve Vardarlıer, 2019, s. 356).

Dünyanın bir ucunda yaşanan gelişme ve olayları, diğer bir uca etkili, hızlı ve anlaşılır şekilde ulaştırabilme özelliği sayesinde diğer medya içerikleri içinde daha etkin olan haberler, bilgi verirken aynı zamanda bireylerin dünyaya, toplumlara, olay ve olgulara karşı düşünce ve algılarını da şekillendirmektedir. Günlük hayatımızın vazgeçilmez parçaları

haline gelen kitle iletişim araçlarına her an her yerde ulaşım kullanabilme fırsatına sahip olan birey, bu sayede sürekli bir bilgi akışı süreci içinde yer almaktadır. Süreç içerisinde, araştırarak ulaşım öğrendiği ya da maruz kaldığı haberlerin tek tek bireylerin olay ve olgular hakkında görüş ve düşünceleri üzerindeki değiştirici ve dönüştürücü gücü, toplumun genel görüş ve düşüncelerini de değiştirir, dönüştürebilmektedir.

Kişisel ve toplumsal algıları doğrudan ya da dolaylı olarak etkileme, sosyal problemlere karşı farkındalık geliştirme, toplumun tercihleri, tepkilerini, düşünce ve davranışlarını yönlendirme, değiştirme gücüne sahip olan medya, kitle iletişim araçları, yazılı, görsel, işitsel basın araçları, toplumsal yaşamı değiştirmekte, dönüştürmekte, inşa etmekte, yeniden yapılandırmakta, anlamlandırmakta ve toplumsal algının yönünü belirlemektedir (Pirinç, 2017, s. 75). Haberler bunun gerçekleşmesini sağlayan en önemli araçtır (Salihoğlu, 2007, s. 34). Medya ve haber içeriklerinin etki etme süreci, temsil edilme şekillerine, kalıp yargılara, kanunlara, etik ve rehber ilkelere uygunluğuna bağlı olarak değişmektedir.

Mora'ya göre (2004: 142), haberlerde yer alma konusunda, güç sahibi olan grupların olumlu pekiştirme etkisi olacak şekilde haberleştirilirken, güçsüz, dezavantajlı olan gruplar daha olumsuz bir temsille ve sansasyon yaratacak davranışlar gerçekleştirdiklerinde yer alabildiklerini söyler. Çocuklar, kadınlar, etnik azınlıklar gibi dezavantajlı gruplar toplumsal normlara göre belirli sosyal sınıflara ayrılmakta, konu oldukları olayların toplumundaki diğer insanların yaşadıkları olaylardan daha ilginç, farklı olduğunu algısı yaygın olduğundan, konunun ya da olayın ilginçliği ve önemliliği durumuna göre medyada ve haberlerde temsil edilmektedirler. Pirinç (2017) bu grupların, olayın, haberin ilgi çekiciliğinin artması, diğer haberlere göre öne çıkması açısından, ancak belirli kalıp yargı ifadeleri ile eşleştirilip farklılaştırılarak kullanılmasıyla görünür kılınıp ve genellikle çarpıcılık ve sarsıcılık düzeyi yüksek olan olumsuz olaylarla birlikte anıldığını aktarır (s. 97). Bilgin'e göre (2006: 39), dezavantajlı olarak anılan bu gruplar, haberlerde çoğunlukla belirli bir baskın algı çerçevesinde yer almakta, olayla ilgili haber başlık ve metinlerinde kullanılan dil, cümle yapısı, sözcük seçimi, sıralaması ve yan anlamları, yargı içeren nitelermeler vb. kalıplar ile temsil edilmektedir. Dolayısıyla toplumun geri kalanının kendilerine yönelik algı, düşünce ve davranışlarında değişikliklere neden olacak söylemlere, etiketlenmelere, hak ihlallerine uğramamaları yasalar, etik kurallar ve rehber ilkeler ile engellenmeye çalışılmıştır (Pirinç, 2017, s. 97).

2.1. Medya ve Kitle İletişim Araçlarının Toplumsal Etkisi

İletişim süreci, bir kaynaktan simge, sembol, işaret, dil gibi çeşitli biçimler ile alıcıya doğru gönderilen bilgilerin anlaşılması için kaynak ve alıcının etkileşim içinde olması gerekmektedir. Kitlelerin iletişim sürecine dâhil olması ile 'kitle iletişimi'denilen bir enformasyon paylaşım ağı doğmuştur (Bektaş, 2000, s. 15; Orçin, 2013, s. 76). Kitleler arasında iletişim simgelerinin üretilip yayılmasını hızlı ve etkin şekilde gerçekleştiren araçlar kitle iletişim araçlarıdır (Sine Nazlı, Kalafat Çat ve Kayadayı, 2021, s. 327; Thompson, 2008, s. 37; Türkoğlu, 2010, s. 69). İletişim sürecinin sorunsuz bir şekilde gerçekleşmesi için her zaman daha iyisini ve daha etkilisini arayan insanoğlu, kitle iletişim araçlarının kullanılmaya başlanmasına ve gün geçtikçe gelişip ilerlemesine neden olmuştur (Balcı ve Gergin, 2008, s. 146-147). Akyol (2019: 27) ve Yaylagül (2013: 28)'e göre kitle iletişim araçlarının ve medyanın merkezi bir rol üstlenmesi, modern toplumun doğuşu ile birlikte olmuştur. Kitle iletişim araçları, kitleler arası iletişimin gerçekleşmesi sırasında, elde edilen bilgilerin bir merkezde toplanmasını ve hızla dağıtılmasını da sağladığı için üstlendiği bilgi taşıyıcılığı rolüyle de toplumsal ve günlük hayatın ayrılmaz bir parçası haline gelmişlerdir (Akyol, 2019, s. 27; Erdoğan Tosun, 2012, s. 174; Salihoğlu, 2007, s. 26; Sine Nazlı ve Sarı, 2019, s. 15; Yıldız, 2017, s. 9).

Medya, iletişimin gerçekleşmesini sağlayan her türlü aracı kapsayan geniş bir olgudur. Herkesin rahatlıkla ulaşp, kullanabildiği eskiye oranla günümüzde etkisini kaybetmeye başlayan radyo ve televizyon, çeşitli konu ve türleri olan gazete, dergi ve kitap gibi yazılı metinler, iletişimin ve bilginin üretilip, bireyler ve kitleler arası alışverişinin etkin olarak gerçekleşmesini sağlayan bilgisayar, tablet, kamere cep telefonu gibi elektronik aletler, bu elektronik aletler kullanılmak üzere geliştirilen çeşitli uygulamalar gibi bilgiyi üretip, geliştirip, aktaran görüntü, ses ve yazı özelliklerinden birine ya da bir kaçına sahip olan analog ve dijital her türlü araç medya aracı olarak tanımlanabilmekte ve kitle iletişiminde önemli rol oynamaktadır (Akyol, 2019, s. 27; Ayrancı, Köşgeroğlu ve Günay, 2004, s. 35-36; Çubukçu ve Dönmez, 2013, s. 48-49; Dilber, 2014, s. 60; Erdoğan Tosun, 2012, s. 174; Kartal ve Kıncal, 2009, s. 320). Günümüzde kitle iletişim araçları içinde en yaygın ve etkili olarak kullanılan ve temel işlevlerinden biri haber vermek olan kitle iletişim araçları radyo, televizyon ve gazetedir (Erdoğan Tosun, 2012, s. 174; Sine Nazlı vd. 2021, s. 328). Medya ve medya araçları, toplumlarda anlamları biçimlendirerek dolaşıma sokan, olayları etik çerçeveler içerisinde sunarak anlaşılır kılan, eylemlerimizi biçimlendiren, birey toplum ve çevre etkileşiminde bilgi alışverişinin ve etkileşimin devamlılığını sağlayan bir

iletişim aracı, anlam üretme mekanizmasıdır (Cangöz, 2009, s. 85; Çubukçu ve Dönmez, 2013, s. 48; Piriñ, 2017, s. 93).

Kitle iletişim araçları; bilgi yayma sürecinde gerçekleşen olay ve olguların hepsini habere dönüştürmemekte, bu olay ve olguların içinden haber niteliği taşıyanları seçerek, bireysel ve toplumsal dikkati belli olay, olgu ve görüşlere çekebilmektedir (Salihoğlu, 2007, s. 26). Dikkatleri bir noktaya çekmenin yanı sıra, toplum tarafından daha önce dikkat çeken, ilgi duyulan, önem verilen olaylara yönelik haberlere, içeriklere daha sık yer vererek toplumsal bir bakışın, algının oluşmasını sağlamaktadır (Akyol, 2019, s. 30; Yeğen, 2015, s. 366). Kitleli iletişimin gerçekleşmesi esnasında sunduğu algılarımızın yönünü, davranışlarımızın şeklini belirleyen basın yayın araçları, toplumsal bakış açısını yeniden üretmektedir (Akyol, 2019, s. 27; Çubukçu ve Dönmez, 2013, s. 49; Palabıyıkoglu, 1997, s. 124; Yaylagül, 2013, s. 28-31).

Suç olayları, gerçekleşen diğer tüm olaylar arasında toplumsal dikkati ve ilgiyi daha çok çeken olaylardır. Dikkatleri ekstra üzerine çeken bu olayların medya da yer alışı ve sunuluş şekli, güçlü toplumsal tepki oluşturacak, kaygı ve kaosa neden olacak şekilde olduğundan farklı aktarılması, toplumsal infiale neden olabileceğinden medyada yer alan suç haber ve olaylarının temsiline dikkat edilmesi gerekmektedir (Er, Elmas ve Hızlı Sayar, 2018, s. 58; Tulloch, 2000, s. 453).

Haberlerde, toplumun çoğunluğunun kabul edip uyduğu normlar ve değerler yansıtılmaktadır. Medya haber aracılığıyla genel kabul alan değer ve normlardan sapan, ötekileşen ya da ötekileştirilen bireyleri, gerçekleştirilen eylemi, eylemin taşıdığı suç ve şiddet miktarını, söylemleri ile normalleştirip topluma tekrar katılımı tekrar sağlayacak şekilde ya da cezalandırılıp, toplumdan uzaklaştırılmasını istetecek şekilde gösterebilmektedir (Alankuş, 1995, s. 95; Piriñ, 2017, s. 148-149). Haberlerde yer olan yaşamına sokakta devam eden, çeşitli neden ve sebepler ile suçla etkileşime geçmiş çocuklar hakkında bilgi verilirken, toplumca kabul görmüş düşünce ve yargılara uygun bir anlatım şekli, haber dili ve ifadeler seçilerek var olan önyargılar ve olumsuz algılar pekiştirilebildiği gibi yaygın kanının aksine kullanılan anlatım şekli, haber dili, ifade ve görseller ile çocuklara yönelik algı, düşünce ve tutumlar olumlu anlamda değiştirilerek, bu çocukların toplum var olan imajları düzeltilenmektedir (Akyol, 2019, s. 31; Erdoğan Tosun, 2012, s. 175). Yazılı basının, özellikle de gazetenin, suç haberlerini sunarken sahip olduğu etkileme gücüyle suç tekniği ve cezadan kaçma yollarını öğretmek, suçu olağan yararlı bir faaliyet olarak göstermek, suça ve suçu işleyene yönelik saygı, sempati duyulmasını sağlamak gibi olumsuz

etkilerin yayılması ihtimali ortaya çıkmaktadır (Dilber, 2014, s. 65; Yavuzer, 2006, s. 244). Tokgöz (1991), haber olarak aktarılan olaylar okuyucuların, izleyicilerin denetim ve müdahalesinden yoksun olduğu için, bilgiyi alan durumundaki bireylerin düşüncelerinde kitle iletişim araçlarından alındığı gibi yer edindiğini belirtir (s. 8-10).

Medya haberlerinin sahip olduğu anlatım gücü, dil ve ifade özellikleri ve görsel kullanımı, bilginin insanın birden fazla duyusuna hitap edici şekilde aktarılması, aktarılan bilginin kişinin duygu, düşüncelerinden geçerek yorumlanmasına neden olmaktadır. Medya araçlarında yer alan haberlerin ortak duygu, düşünce ve tepkileri harekete geçirerek, belli bir olay olgu hakkında kamuoyu oluşturma gücüne sahip olmaktadır. Medya araçlarının ortak paydası, toplumda kültürel, sosyal, idari vb. alanlarda etkili olarak, insanların düşüncelerini etkilemek, bireylerin belirli bir olay karşısında ortak tutum ve davranış sergileyip kamuoyu oluşturmaktır (Dilber, 2014, s. 61; Kara, 2011, s. 5; Soydan ve Alpaslan, 2014, s. 57; Zafer ve Vardarlier, 2019, s. 356- 358).

Kitle iletişim araçlarının bilginin aktarımı gerçekleştirirken ortaya çıkan etki ve güçleri vardır. Aktarım sürecinde haberin dağıtımını yaparken aynı zamanda inanç, görüş, fikir ve düşüncelerinde paylaşılıp dağılmasını sağlar. Yayılan fikir, görüş ve düşünceler ile kamuoyu oluşturarak bireyleri ve toplumları yönlendirme gücüne sahip olur. Bu güçle farkındalık yaratarak toplumun sosyal yapısında değişikliklere neden olarak yeni davranış ve tutum kalıplarının üretir ve kullanımını arttırarak pekişmesini sağlar. Bilgiyi, görüş ve düşünceleri yayan kitle iletişim araçları zamanla toplumdaki etkinliğini artırmıştır (Çubukçu ve Dönmez, 2013, s. 56; Dilber, 2014, s. 60-61; Kara, 2011, s. 5; Zafer ve Vardarlier, 2019, s. 358). Teknolojik değişim ve gelişmelerin artmasıyla, kitle iletişim araçlarının da bu değişimlere ayak uydurmak için çok hızlı değişip gelişmesiyle dünyanın küresel bir köy haline gelmiştir. Yaşanan her olaydan anında haberdar olmak, olaylara karşı verdiğimiz tepkilerin şekil ve sürelerini etkileyip, yeniden biçimlendirmektedir (Bak, 2018, s. 3; Dilber, 2014, s. 61; Kalender, 2005, s.106).

2.2. Yazılı Basın Kaynağı Olarak Gazete

Medyanın önemli araçlarından biri de yazılı basın araçlarıdır. Kitle iletişim araçlarının en eski, en önemli ve yazılı basın denildiğinde akla ilk gelen yazılı basın organı olan gazeteler, yerel ve küresel olaylar hakkında bilgi veren, göze hitap eden araçlardır (Çubukçu ve Dönmez, 2013, s. 51; Salihoğlu, 2007, s. 27). Yazılı basının, haber verme

bakımından radyo ve televizyona göre daha yavaş olması, haberleri daha ayrıntılı ve derinliğine inerek haberlerin daha kapsamlı olarak hazırlanmasına olanak tanımaktadır (Salihoğlu, 2007, s. 27). Gazetenin ilk ortaya çıkışı matbaanın icadından sonra gerçekleşmiş olsa da gazeteden daha önce gazetelerin ataları sayılan, haberlerin insanlara iletilmesinde araç olarak kullanılan elle yazılan duvar ilanları, haber mektupları, haber broşürleri ve kitapları vardır (Bülbül, 2001, s. 26; Dinç, 2019, s. 15). Batıda olup biten fikir, sanat ve ticaret olayları ile ilgili haberleri toplumun üst tabakasında olan insanlara, aydınlara, ticaretle uğraşanlara ileten bir araç olan haber ilanları, mektupları, broşürleri 13. yüzyılla beraber görülmeye başlanmış, matbaanın icadından sonra yaygınlaşmış ve 17. yüzyılda ortaya çıkan gazetelerin gelişiminde rol oynamışlardır (Özçağlayan, 2014, s. 133). İlk gelişimlerini Endüstri devrimi ile yaşayan gazete, 19. yüzyıldaki yeni teknolojilerin gazetecilikte kullanılmaya başlanmasıyla daha hızlı hazırlanmaya, görsel öğelerin kullanılmasıyla daha ilgi çeken ve bu sayede daha geniş kitlelere ulaşan bir araç haline gelmiştir (Özçağlayan, 2014, s. 135).

Gazeteler içerdiği kültür sanat faaliyetlerine, siyasi gelişmelere, ekonomik analizlere dair metinleri ile toplumsal yapıyı oluşturan kurumlar arasında bağlantılar kurarak, bireylerin bu gelişme bağlantılardan haberdar olmasını sağlar (Salihoğlu, 2007, s. 27). Toplumsal yapı unsurlarında meydana gelen olay ve gelişmeler dışında, toplumsal düzeni bozan suç olayları hakkında haberleri de ileten gazeteler, bu olay ve gelişmeleri çarpıcı manşetler, dikkat çekici görseller ile sayfalarına taşımaktadır. Haberlerin okunması için, okurun ilgisini çekmek için olağan olaylar yerine sıra dışı olarak tanımlanan ya da yaşanan doğal afet ve felaketlere dair haberin anlatımına dikkat edilmesi gerekir. Bu haberlerin anlatımında kullanılan dilin ve anlatım şeklinin, yer alacak görsellerin seçiminde toplumsal hassasiyetlere özen gösterilmemesi, haber içeriğindeki olayların fazla irdelenip ele alınması özellikle çocuk konulu haberlerde toplumun çocuk algısına dair ipuçları vermektedir (Bak, 2017, s. 163-165; Bak, 2018, s. 1-2; Tutar, 2014, s. 5762).

2.2.1. Gazetede Haber ve Haberin Temsili

Haber, Basın Sözlüğü'nde (1998: 59), "Toplumda çok sayıda kişiyi ilgilendiren, etkileyen, doğruluğundan kuşku duyulmayan herhangi bir olayın, düşünce ya da görüşün halkın anlayabileceği biçimde ve zamanında verilmesi" olarak tanımlanmaktadır. Haberler, yaşam akışını etkileyen büyük ya da küçük çaplı gerçekleşen normal dışı, güncel olayların çeşitli iletişim yöntem ve araçlarıyla, anlaşılır bir dille gerçeklikten kopmadan anlatıldığı

metinlerden oluşur (Bak, 2017, s. 17; Güz, Küçükerdoğan, Sarı, Küçükerdoğan ve Zeybek, 2002, s. 163; Kaptan, 2008, s. 7-8).

İnsanların çevreleri ve dünya ile olan bağlantıları haberlerin yapmış olduğu bilgi aktarımı ile sağlanır. İnsan çevre dünya arasındaki bilgi alışverişi ile etkileşimin sürekli olmasını sağlayan haberleri, tarafsız olan, ne, nerede, ne zaman, neden, nasıl ve kim sorularını cevaplayan, çok sayıda kişiye zamanında iletilen metinler olarak da tanımlamak mümkündür (Bak, 2018, s. 20; Orçin, 2013, s. 79; Rigel, 1995, s. 159). Haberin tanımlarında beş özellik ortaya çıkmaktadır. Bunlar, haberin gerçek olması, ilgi uyandırması, güncel olması, önemli sayılması, anlam taşıması gerekmektedir (Bak, 2017, s. 17-18; Girgin ve Özay, 2013, s. 9-15). Dündar (2006: 136), haberin bu temel özellikler dışında sade, açık, anlaşılır ve doğru olması, okuyucunun ne, nerede, ne zaman, niçin, kim sorularını yanıtlama özelliklerine de sahip olması gerektiğini belirtir.

Temsil bir olayı, nesneyi, durumu anlatırken, hafızalarda çağrıştıracak şekilde betimleyerek resmini çizmek, portrelemek, zihninizde var olan bir imaja gönderme yaparak benzerlik kurmayı sağlamak, dil aracılığıyla genelleme yaparak tanımlama yapmaktır (Doğru Arsan, 2004, s. 159-160; Pirinç, 2017, s. 91). Bireylerarası etkileşim ve iletişimde ortaya çıkan ortak kavramlardan ve pratiklerden oluşan temsillerde, toplumdaki ortak inanışlar, kalıp düşünceler yer almaktadır (Sayılan ve Çevirgen, 2013, s. 99). İçerdiği ortak inançlar ve yargılar, bireyleri ve kitleleri birbirine bağlayan sosyal bir araca dönüşen temsiller ile toplumsal gerçeklikler yeniden inşa edilip, değiştirilebilmektedir. (Sayılan ve Çevirgen, 2013, s. 99-100).

Akyol (2019: 32) ve Yeğen (2015: 369) suç ve sapma içerikli, toplum düzenini bozacak olaylara ilişkin haberlerin, toplumsal yapıya, bireylere ve değerlere etki etmesi bakımından önemli bir yere sahip olduğu söyler. Bu nedenle gerçekleşmiş olan her türlü suç olayı haber olarak sunulmamaktadır, yayınlanacak haberler toplumda var olan hassasiyetlere ve yargılara göre seçilmektedir. Seçimler yapılırken, sadece suç olayının sahip olduğu nitelikler değil, habere konu olan suç türünün, suçu gerçekleştiren kişinin, suçtan etkilenen kişi ya da kişilerin sahip oldukları niteliklerde göz önüne alınmaktadır. Daha çok dikkat çeken ve farklı niteliklere sahip olaylar haber olarak sunulurken öncelikli olmakta ya da haber sunulurken bazı öğelere özellikle dikkat çekilirken, bazıları ayrıntılar arasında kaybolmaktadır (Akyol, 2019, s. 32; Yeğen, 2015, s. 369).

İçinde bireyin olduğu her türlü ilginç, sıra dışı, sevindirici, dramatik etkenlere sahip, suç, sapma, şiddet içerikli çeşitli eylem, davranış ve olayların haber olma değeri yüksektir çünkü haberin öznesi bireydir. Haber ve birey, karşılıklı bir etkileşime sahip iyi ögedir. Birey haberin öznesi olurken, bireyin içinde olduğu olayı hikayeleştirirken kullanılan söylem ve teknikler, haberin bireyin dönüştürücüsü olmasını sağlamaktadır. Hikayeleştirme sürecinde kullanılan haber başlığı, metni, dili, olayın ya da bireyin fotoğrafı, olayı yorumlatan ve yeniden kurgulayan en önemli hikâyeleştirme araçlarıdır (Kır Elitaş, 2020, s. 18).

Gazetenin en önemli dikkat çekme, ilgi uyandırma unsuru haberlere attıkları, gazetenin ilk sayfasında yer alan büyük puntoyla yazılan ve koyu renkle verilen sürmanşet ve haberin gazetede ki yerine göre değişik punto ve yazı biçimlerine sahip olan manşetlerdir (Basın Sözlüğü'nde akt. Salihoğlu, 2007, s. 37). Haber başlıkları dışında, haberlerde haberin içeriğini destekleyici olan, içerdiği olay yeri, olayda kullanılan alet ve araçların, olayı gerçekleştiren kişi ya da kişiler ile mağdur olan kişi ya da kişilerin kendi fotoğrafları ya da temsili görselleri ile haberin ve olayın kanıtlarını içeren fotoğraflar, haberlerin bir diğer dikkat çeken ve okunmasını arttıran faktörleridir (Rothstein'den akt. Dündar, 2018, s. 99; Kır Elitaş, 2020, s. 18; Segvic, 2005, s. 472). Bu nedenle medyada haber oluştururken o haberin özüne en uygun fotoğrafa kullanılmalıdır (Kır Elitaş, 2020, s. 18).

Çocuk konulu olay haberlerinin basında yer alışı şekli, okuyucu ve toplum tarafından gerçekleşen olaya ve çocuğa dair yorum ve eleştirilerin yapılmasında etkili olan faktörlerdendir. Suçun doğası gereği dikkat çekmesi gibi, çocuğun öznesi olduğu her haber dikkat çekici özelliktedir, bu haberin suç olayı içermesi habere duyulan ilgiyi daha da arttırmaktadır. Gazete haberleri ve gazetecilik, iletilen haberler aracılığıyla okuyucusuna ulusal ya da uluslararası alanlarda yaşananlara ilişkin bilgilendirme yapma, konu ya da olay ile ilgili kanaatlerini sürdürme, güçlendirme ya da değiştirme imkânı sunmakta ve bu anlamda kişilerin yaşamlarını biçimlendirmekte, dönüştürmekte ve yeniden oluşturmaktadır (Mora, 2004, s. 139; Pirinç, 2017, s. 94).

2.2.2. Çocuk Odaklı Habercilik

Tüm toplumlarda ve medyanın her alanında çocuk ve çocuğun öznesi olduğu her olay, durum haber niteliği taşıyabilme özelliğine sahiptir (Bak, 2017, s. 21; İzoglu Tok, Güneş, Güngör ve Aytekin, 2019, s. 544; Ziyalar ve Selçuk, 2010, s. 122). Çocuğun, çocuk olmasından kaynaklı çektiği ilgi, hakkında yapılan haberlere olan ilgiyi de arttırmaktadır. Okunması, alınması, hakkında yorum yapılması yüksek olan şiddet, istismar, sömürü, ölüm,

afet gibi haberlerin anlatımında, bu olaylardan etkilenen kişi ya da kişiler çocuksa ya da olayları gerçekleştiren kişi ya da kişilerin çocuk olması, habere olan ilgiyi daha da arttırmaktadır. Çocukların medyada haber olarak yer almaları, “çocuk fuhuşu, organ kaçakçılığı, cinsel istismar, eğitim ve sağlık hizmetlerinden mahrum bırakılmaları, çocuk emeği sömürüsü, ensest ilişki, eğitici istismarı” gibi çocuk suçları ve çocuk suçluluğuna ilişkin haberler oluyor (Aktaş Salman, 2019, s. 19; Alankuş, 2012, s. 30; Arslan ve Topal, 2021, s.138). Medyada kendine suç, şiddet ve mağduriyet konularında daha çok yer alan çocuk, “suçlu”, “tehlikeli varlık”, “kurban”, “mağdur”, “çaresiz” tanımlanmaktadır (Arslan ve Topal, 2021, s.138; Aktaş Salman, 2019, s. 19).

Hakkında haber yapılan çocuğun, sahip olduğu hakların ihlal edilmesini engelleyip, bu hakların korunmasını temel alan, çocuğu da bir birey olarak dikkate alan habercilik anlayışı, çocuk odaklı habercilik olarak kavramlaştırılmaktadır (Arslan ve Topal, 2021, s.137). Çocuk konulu haberlerde, haberde kullanılan dil, çocuğun toplumdaki yerini yansıtan niteliktedir. Bu nedenle, gazeteciler, medyanın insanları yönlendirme ve kamuoyu oluşturma gücünü kullanırken çocukları göz ardı etmeden, çocuk odaklı habercilik anlayışı içerisinde bilgi aktarımı yapmak zorundadır (Bak, 2017, s. 22).

Çocuk odaklı habercilik anlayışında habercilerin uyması gereken dört temel ilke vardır: “Haberler çocukların olumlu rolünü pekiştirici olmalıdır; çocuğu damgalayacak ifadelerden kaçınılmalıdır; masumiyet karinesine uyulmalıdır; Anne-babalara ve çocuklara karşılaşılan olumsuz durumlarda alabilecekleri yardımlar konusunda bilgi verilmelidir.” (Alankuş, 2007, s. 6; Bak, 2017, s. 24). Haberlerde, kullanılan dil, yer alan fotoğraflar, verilen bilgilerde hassas ve dikkatli olmak gerekir. Bunların sunuluşunda gelişigüzel ve rastgele davranılması, hassasiyetlerin ihlal edilmesi çocuk zarar verebilmektedir (Arslan Duğan, 2016, s. 309; Bulunmaz, 2016, s. 17; Sine Nazlı vd., 2021, s. 329). Çocukların ne tür haberlere konu olduğu, sunuş şekli, toplumun çocuğa verdiği değeri, çocuğun algılanışını yansıtmaktadır (Yıldız, 2018, s. 281-282). Basın organları, kar kaygısı gütmekten, duygu sömürüsü yapmadan çocuklara saygılı davranarak, haberin merkezine çocukların sorunlarını alarak toplumun çocuğa yönelik tutumunu değiştirerek çocuk haklarının korunması için belirlenen standartlara, kanunlara, yönetmelik ve ilkelere uyarak, uygulayarak haber yapmalıdır (Pirinç, 2017, s. 102). Çocuk haklarını korumaya yönelik yapılan birçok düzenlemeye rağmen, medyada çocuklar hakkında çıkan haberlerde hukuki ve etik ihlaller yapılmakta, suça itilmiş, suça sürüklenmiş, sokağa itilmiş çocuk gibi etiketleyici olmayan ifadeler yerine suçlu çocuk, sokak çocuğu, “işte kapkaç suçlusu çocuk, daha 10 yaşında ama

10 kapkaç yaptı doymadı, sokak çocukları, çöp toplayan çocuklar, tinerici çocuklar” gibi etiketleyici, çocuğu suça iten nedenleri göz ardı edici ifadeler kullanılmaktadır (Erdoğan Tosun, 2009, s. 163; Pirinç, 2017, s. 137).

2.2.2.1. Çocuğun medyada yer alınışına dair kanun, yönetmelik ve ilkeler

Medyanın ürettiği içeriğin hem niteliksel durumu ve habere konu olan “özne” hem de bu öznenin işleniş biçimi, kamuoyu algısının belirli bir yöne doğru evrilmesi adına son derece önemlidir. Bu nedenle, çocuk ve suç konuları medya açısından dikkatli ve hassas bir şekilde ele alınması gereken konuların başında gelmektedir (Bulunmaz, 2016, s. 4). Bu nedenle basın çalışanlarının, habercilerin çocuk haberlerinde uymaları gereken belirli etik ve rehber ilkeler, yönetmelikler ve kanunlar vardır.

Gazetecilik etiği, “gazetecilik ahlakı, meslek ilkeleri, davranış kodları ve gazetecilik etik kodları” uyulması gereken kuralları içermektedir (Sine Nazlı vd., 2021, s. 328-329; Uzun, 2007, s. 11-12). Etik ilkeler, gazetecilerin çalışmalarında ve haberlere ilişkin karar alma sürecinde rehberlik etmesi için geliştirilen kurallar bütünüdür. Haberin kişilik haklarına ve özel hayata saygılı olması, din, dil, ırk, etnik köken, cinsiyet yapmaması ve şiddeti onaylamaması, reklam amacı taşımaması, duygu sömürsü içermemesi, çocuklarla ilgili olduğunda özel uygulamalar gerektirmesi, habere ilişkin temel bilgilerin değiştirilmemesi olarak sıralanabilmektedir (Cankaya, 2009, s. 171-175; Pirinç, 2017, s. 96).

Adli olay içeren haberlerde çocuğun ele alınışı, çocuğa dair bilgilerin ne kadarının verileceği ve nasıl verileceği konusunda etik kurallar ve rehber ilkeler geliştirilmiştir (Salihoğlu, 2007, s. 25). Geliştirilen bu etik ve rehber ilkelere rağmen, haberlerde etik ihlallerle karşılaşılabilir (Fırat, 2016, s. 823; Sine Nazlı vd., 2021, s. 329). Oluşabilecek bu olumsuzluklardan kaçınmak için etik kurallar ve rehber ilkelerin yanında, ülkemizde 2004 yılında kabul edilen Basın Kanunu ile basın özgürlüğünü ve bu özgürlüğün kullanımını düzenlenerek, uyulmaması halinde karşılaşılabilecek cezai yaptırımlar belirtilmektedir.

Türk Ceza Kanunu’nun 31/1., 31/2. ve 31/3. maddelerinde yer alan ifadeleri yasal dayanak olarak alan ve buna göre yapılan haberlerde, on sekiz yaşından küçük olan suç faili veya mağdurlarının kimliklerini açıklayacak ya da tanınmalarına yol açacak şekilde yayın yapanlar para cezasıyla cezalandırılacağı belirtilmektedir. 5187 Sayılı Basın Kanunu’nun 21. maddesinin c bendinde, “Süreli yayınlarda on sekiz yaşından küçük olan suç faili veya mağdurlarının, kimliklerini açıklayacak ya da tanınmalarına yol açacak şekilde yayın

yapanlar para cezasıyla cezalandırılır” ifadesi ile suçu türü fark etmeksizin on sekiz yaşından küçük bireylerin kimliklerinin açıklanması yasaklanmıştır. Suçun nedenleri, bireylerin cezai sorumluluğu gibi durumlar ne olursa olsun, gazete ve dergi gibi süreli yayınlarda yer alan haberlerde, on sekiz yaşından küçük olan, suça itilen ya da suç mağduru olan çocukların; ilgi çekmek için kimliklerinin açıklanması, masumiyet karinesi uymayan habercilik anlayışı sonucu haber söylemlerinde etiketleyici ifadelerin yer alması, haklarında olumsuz yargıların oluşması, kimliğinin açıklanması ve tanınmalarını sağlayacak bilgilerin yayınlanması suç oluşturmaktadır (Avcı, 2011, s. 101; Salihoğlu, 2007, s. 22).

Uluslararası alanda imzalanan ve uyulması gereken diğer yasal düzenlemelerden, Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi’nin 8. maddesi, aile hayatının ve özel hayatın korunmasını; 14. maddesi de ayrımcılık yasağını düzenler. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi’nin 17. maddesi, medyanın çocuğun refahının desteklenmesiyle sorumlu olduğunu ifade eder (UNICEF, 2007, s. 38). Çocukların medyadaki temsilleri konusunda Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 12. ve 17. maddeleri konunun yasal çerçevesini çizmektedir (Tutar, 2014, s. 5774). Çocukların haberleştirilmesinde:

“İlgili suçlarda ve cinsel saldırılarda sanık, tanık ya da mağdur (maktul) olsun, on sekiz yaşından küçüklerin açık isimleri ve fotoğrafları yayınlanmamalıdır. Çocuğun kişiliğini ve davranışlarını etkileyebilecek durumlarda, gazeteci, bir aile büyüğünün veya çocuktan sorumlu bir başkasının izni olmaksızın çocukla röportaj yapmamalı veya görüntüsünü almaya çalışmamalıdır.” (Bek, 2011, s. 38; Pirinç, 2017, s. 125; Sine Nazlı vd., 2021, s. 329; UNICEF, 2007, s. 65; Uzun, 2014, s. 156) şeklinde yer alır.

Medya ve Çeşitlilik Kılavuzunda, çocukların birer okur, izleyici, dinleyici olarak korunmasının altını çizmekte ve medya içeriklerinin çocuklara yaklaşımı genişletilmiştir (UNICEF, 2007, s. 65). Çocuklara yönelik ayrımcılığın önlenmesi ve kişi onurunu kırııcı ifade ve eylemlerden kaçınmak için; dil, din, ırk, etkin köken, yaş, cinsiyet, fiziksel ya da zihinsel engel, sosyal ve ekonomik konum fark etmeksizin gerekli duyarlılığı göstermek tüm medya kurum, kuruluş, çalışan ve emekçilerinin görev ve sorumluluğunda olmalıdır. Çocuklara yönelik olumlu gelişmelere, başarılarla, çocuk haklarına, çocukların rol model kabul edecekleri kendi yaşlılarının ve yetişkin kişilerin örnek öykülerine daha çok yer verilerek, medyada daha çok temsil edilmeleri sağlanmalıdır. Çocuğun içinde yer almış olduğu suç içerikli haberlerde, etiket ve sıfatlar ile yaratılacak olumsuz kalıp yargılardan

kaçınılıp, olayın sadece sonuçlarına değil, nedenlerine de yer verilmelidir. Haber içeriklerinde ve söylemlerinde sadece çocuğa yönelik değil, herhangi birine, canlıya karşı gerçekleştirilen herhangi bir şiddet ve istismar eylemi, hiçbir şekilde meşrulaştırılmamalıdır (UNICEF, 2007, s. 65-66). Bu yaklaşımlar ile birlikte aynı kılavuzda medya alanında çalışanlara düşen temel görevler de yer almaktadır. Bu görevler; çocukla ilgili haber ve yorum hazırlarken, doğruluk ve duyarlılık bakımından en yüksek mükemmellik standartlarına ulaşmak temel hedef olmalı, hazırlanan içeriklerde onlara zararlı olabilecek unsurların yer alması engellenmeli, çocuğun maddi manevi güvenliği sorumluluk kapsamına alınmalı olarak sıralanmaktadır (UNICEF, 2007, s. 66).

Uluslararası Gazeteciler Federasyonu'nun Çocuklarla İlgili Konularda Haber Yapmada Gözetilecek Yollar ve İlkeler metnine göre çocukların yüksek yararlarına uygun olan bir haberleştirme yönteminin benimsenmesi ve uygulanması esas alınmaktadır (Pirinç, 2017, s. 120-121). Çocuk haberciliğiyle ilgili rehber ilkeleri, gazetecilerden ve medya kuruluşlarından, çocukların parçası olduğu olayları aktarırken, etik davranışlar standartlarını korumalarını ve belirlenen kurallara uymalarını bekler ve ister (UNICEF, 2007, s. 62-63). Bu rehber ilkeleri; çocuklarla ilgili haberlerde, kamu yararına olmadıkça çocukların kimliklerini ortaya çıkaracak bilgi ve görüntülerin kullanımından kaçınılmalı ve engellenmeli, çocuğa ve habere dair verebilecek bilgilerin doğruluğunun detaylıca araştırılması, çocuklarla alakalı yayınlanacak her türlü bilginin olası sonuçları önceden düşünülerek yaşanabilecek olumsuzluklar ve verilebilecek zararlar en aza indirgenmelidir. Yapılacak olan her türlü program ve yayınlarda çocuklar için zararlı olan, çocukları cinsellikle ilişkilendiren görüntülerin kullanımından kaçınılmalı, haber içeriklerinde sunum sırasında kalıp yargılardan ve kişilik onurunu zedeleyici ifadelerden kaçınılmalıdır. Çocuğun habere aktif katılımı söz konusu olduğunda herhangi bir baskı olmadan kendi görüşlerini ifade edebilmeli ve bunu için gerekli erişim hakkı sağlanmalı, çocuklardan alınan bilgiler, çocuk herhangi bir riske maruz kalmayacak şekilde doğrulanmalıdır. Çocuğun kendisinin veya ondan sorumlu kişilerin izni olmadan görüntüleri, bilgileri elde edilip kullanılmamalı ve çocuklar adına konuşan veya çocukların yararını temsil ettiğini söyleyen her türlü kuruluşun sicili teyit edilmelidir şeklinde özetlenebilir.

Çocuk Hakları Bilgi Ağı ve Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu (UNICEF) çocuk haberlerinde ve haberciliğinde uyulması ve başvurulması gereken ilkeler olarak bazı etik ilkeler belirlemişlerdir (UNICEF, 2007, s. 62-63; Pirinç, 2017, s. 122). Kimlik bilgileri gizlenmiş, değiştirilmiş, kullanılmamış olsa bile, çocuğu, aile ve

çevresindeki tehlikeye atacak görüntü ve haberleri yayınlanmamalıdır. Çocuğa zarar verecek yargılayıcı, küçük düşürücü ifadelerden, yaşadıkları travmatik olayı, acıyı, üzüntüyü tekrar yaşatacak olan soru, yorum ve tavırlardan uzak durulmalıdır. Haberi yaparken fiziksel veya psikolojik zarara uğramasına neden olacak, ayrımcılığına veya toplum dışına itilmesine yol açacak sınıflandırmalardan veya betimlemelerden kaçınılmalıdır. Çocuklar ile ilgili haberleri yaymak, etkisini arttırmak, reklamını yapmak için kalıp yargılar kullanılmamalıdır. Çocuklardan herhangi bir şekilde yaşamlarında yer almayan bir olayı sahnelemeleri istenmemelidir. Görüşme yapılacak çocuklar belirlenirken din, dil, ırk, yaş, sosyal ve ekonomik konum, eğitim düzeyi, fiziksel özellikleri ve sahip oldukları yetenekleri nedeniyle ayrımcılık yapılmamalıdır. Yapılacak olan görüşmenin amacının, kullanım yerinin, görüşmenin bir gazeteci ile yapıldığının bilgisini, çocuğa ya da çocuğun yasal vasisi olan kişiye açıklanmalıdır. Her türlü video, fotoğraf için çocuktan ve velisinden hiçbir zorlama olmadan, yazılı bir şekilde izin alınmalıdır. Çocukların rahat olduklarından, hikâyesini hiçbir baskı ve zorlama altında olmadan anlatabildiğinden ve hikâye ve görüntüsünün konuya uygun bağlamda sunulduğundan emin olunmalıdır. Çocuktan alınan bilginin ve çocuğa dair bilgilerin doğruluğunu teyit edilmelidir. Çocuğun güvenliğini sağlamadan çocukla ilgili haber yapmaktan kaçının, genel durumun haberini yapılmalıdır. Zarar görme ya da intikam riski bulunan durumlarda - şu anda ya da eskiden savaşçı olan bir çocuk; sığınmacı, mülteci veya ülke içinde yerinden olmuş kişi- kimliklerini değiştirin ve görüntüsü gizlenmelidir. Çocuk; fiziksel veya cinsel istismar ya da sömürünün faili ya da mağduruyorsa, çocuğun kendisi veya ailesi izin vermedikçe HIV-pozitif (İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü) ya da AIDS (Edinsel Bağışıklık Yetmezliği Sendromu) olduğu, bir suçla itham edildiğinde ya da hüküm giymiş olduğu durumlarda çocuğun kimliğini ortaya çıkartacak bilgileri ve görüntüsü gizlenmelidir (UNICEF, 2007, s. 63).

2.3. Çocukların Medyada Temsili

Çocukların medyada temsili, kültürün çocuklara ilişkin algılayışını yansıtır ve çocuklara yönelik tutum ve davranışlarda yönlendirici olmaktadır. Medyanın çocuğu temsil ediş tarzı veya görmezden gelişi, çocuklar adına alınan kararları ve toplumun geri kalanının onları görme biçimini de şekillendirmekte, gençler için rol modeli oluşturarak, onların kendi yaşamlarındaki tutum ve beklentilerini etkilemektedir. İşte bu nedenle medyada çocukların nasıl temsil edildikleri önemlidir (UNICEF, 2007, s. 36). Genellikle habercilik anlayışında, çocukların gerçekten yaşadıkları sorunlar hakkında bilgilendirici bir söylemden ziyade,

onların toplumda nasıl konumlandırılmak istendiklerine uygun bir haber söylemi benimsenmektedir (Cangöz, 2012, s. 208; Pirinç, 2017, s. 103). Çocukların medyada görünürlük kazanması, şiddet ve suça ilişkin konularla ilintilidir (Yüksel Özmen, 2012, s. 71). Kötü haber iyi haberdur ilkesi, hırsızlık, cinayet gibi olumsuz içerikler, habere değer katan unsurlar olarak ele almakta, dolayısıyla bu içerikler sıklıkla haberlerde yer almaktadır. Bu anlayış ise çocukların çoğunlukla, herhangi bir suçun faili ya da mağduru olduklarında veya olağandışı durumlarla karşılaştıklarında haberlere konu edilmelerine, suça sürüklendiği ileri sürülen çocukların, kötü ve uzak durulması gereken kişiler olarak etiketlenmelerine yol açmaktadır (Güven, 2015, s. 148-149; Pirinç, 2017, s. 140). Çocuk istismarı, kanunla ihtilafa düşmüş çocuklar ve sokakta yaşayan çocuklarla ilgili haberler medyada daha baskınken; çocuk haklarına ilişkin konuların çoğu haber değeri taşımayan konular olarak görülür. (UNICEF, 2007, s. 39)

Yetişkin bireylerin yaptığı ve ağırlıklı olarak diğer yetişkin bireylere yönelik içeriklere sahip medya içerikleri, çocuğu yetişkinlerin uzantısı, mağdur ve yardıma ihtiyacı olan kişiler anlatmaktadır (Bak, 2018, s. 28; Uzun, 2014, s. 157; Yetim ve Yetim, 2008, s. 92-93). Medyanın temsillerinde çocuklar, karşımıza iki temsil biçimi çıkmaktadır. Çocuklar medyada bir uçta “suçlu çocuklar”, diğer uçta ise “kurban- mağdur çocuklar” olmak üzere iki uçlu bir şekilde temsil edilmektedir (Alankuş, 2007, s. 5; Altuntaş ve Altınova, 2015, s. 61; Büyükbaykal ve Büyükbaykal, 2007, s. 242; Cangöz, 2006, s. 589-590; Durna ve Kubilay, 2010, s. 53; Yüksel Özmen, 2012, s. 71). Böylelikle medya, “mağdur çocuklar” veya “potansiyel tehdit taşıyan” çocuklar olarak işaret edilerek dengesiz bir sunum yaratılmış olur (Arslan ve Topal, 2021, s.145; UNICEF, 2007, s. 39). Haberlerde çocuk, iki türlü ele alınmaktadır: masum, korunması gereken kişi ve kaçınılması uzak durulması gereken kişi. Çocuk, suça karışmadığı sürece korunması gereken varlıkken, suçla etkileşime geçtiğinde masumiyetini kaybetmektedir.

Yüksel Özmen (2012), Susan Moeller’in “A Hierarchy of Innocence” (Masumiyet Hiyerarşisi) adlı makalesinde çocukların medyada nasıl yer aldığından bahsetmekte ve medyanın beş farklı sınıflandırmada çocuk haberlerini ele aldığını ortaya koymaktadır (s. 70-71). İlki, çocuk ülkenin geleceği, ülkenin refahının taşıyıcısıdır. Gelecek onların elindedir ve çocuklara yönelik yapılan tüm hizmetler aslında ülke geleceğine dair yapılan hizmetlerdir. İkinci de çocuk mağdur rolündedir. Yaşanan doğal afet, savaş gibi felaketlerin ya da gerçekleşmiş olan olayın mağduru olduğunda çocuğun görünürlüğü artmaktadır. Üçüncü de çocuk, ikinci kategorideki mağdur rolünün devamı olan kurtarılan mağdur olarak

gösterilmektedir. Bu kategoride kullanılan yöntem, insanları ortak bir tepki vermek için kullanılmaktadır. Dördüncü de çocuk melek olarak tasvir edilir. Çocuğun yaşı küçüldükçe masumluğunun vurgusu artar ve masumiyetleri kötü adamları, olayları ve suçları gölgede bırakır. Beşinci de ise çocuk bir fırsat hedefi olarak kullanılmaktadır. Dikkat çekmek, öne çıkartmak istenilen konularda çocuğun yer alması, konunun diğer meseleler arasında öne çıkma fırsatı yakalamasına neden olmaktadır. Moeller'in masumiyet hiyerarşisinin aşamaları şu şekildedir: korunmaya ve yardıma en çok ihtiyacı olan bebeklik ve bebekler ilk masumiyet basamağını oluşturmaktadır. Bir sonraki basamakta bebeklikle ilişkilidir, hamile kadınlar ikinci basamağın ilk sırasında yer alırken, kız çocukları toplumsal kodlardan beri gelen korunması gereken değerli varlık olarak ikinci sıradadır. Erkek çocuklar ise kızlara göre kendilerini koruyabilen yeteneklere sahip oldukları için masumiyet hiyerarşisinin en son sırasında yer almaktadır. Gazetelerde yer alacak haberlerin seçimi de bu hiyerarşik yapıya uygun olarak yapılmaktadır.

Uluslararası Gazeteciler Federasyonu'na (*International Federation of Journalists, IFJ*) göre, medyanın çocukları sunma şekli bir dizi mitin ölümsüzleştirilmesine neden olmaktadır. IFJ'nin bahsettiği mitler şu şekilde özetlenebilir: Gelişmekte olan ülkelerde yaşayan aileler, yoksulluk içinde yaşayan çocuklar, savaş ve afet mağdurları, çaresiz kurbanlar olarak sergilenirler. Çocuklarla ilgili konular medyada yer alırken çocukların karşı karşıya kaldığı olumsuzluklar, yaşadıkları hak ihlalleri göz ardı edilir. Çocuklarla ilgili haberler genellikle ilgi çekici oldukları zaman bir kerelik olarak ve detaylı ve analiz edilerek değil, değinilip geçilerek bahsedilir sonrasında takip edilmez veya çok az takip edilir. Çocuklar haberlerde genellikle kalıp yargı içerikleriyle yer alır (UNICEF, 2007, s. 39). 2005 yılında yürürlüğe giren ÇKK, medyada çocuk temsillerindeki değişmelerin ve gelişmelerin yaşanmasında oldukça etkilidir. Bu yıllarda, çocuklar hakkındaki haberlerde, çocukların kişisel verilerinin korunması ve onları etiketleyici bir tutumdan kaçınılması konularında duyarlılığın arttırdığı ve bu farkındalığın temsil biçimine ve dile yansıdığı görülmektedir (Pirinç, 2017, s. 115).

Çocuk ve suç haberlerinde sıklıkla kullanılan ve çocuğu haklarını ihlal eden, toplum olumsuz tepki ve algı oluşmasına neden olan 'suçlu çocuk', 'suç işlemiş çocuk' ifadeleri yerine, 'kanunlarla ihtilafa düşmüş çocuk' veya 'suça karışmış çocuk' ifadelerinin kullanılmaya başlanmıştır (Narin, 2011, s. 436). Haber metinleri dışında ulusal ve uluslararası metinlerde de kendine yer bulmaya başlamıştır. Bu ifadelerin yaygın kullanımı da çocuğun algılanış şeklini olumlu şekilde değiştirmiştir.

2.3.1. Gazetelerde Yer Alan Çocuk Kalıp Yargıları

Medya toplumun kültürüne ilişkin simgeleri, kodları anlam içeriğinde kaymalar yaratarak önyargıları etkilemekte, kalıp yargılar kullanarak yeniden sunum oluşturmaktadır (Özgökbil Bilis ve Çatalcalı, 2012, s. 25). Medyanın sunduğu temsiller, toplumdan çocuklara yönelik kalıp ve önyargılar oluşmasına neden olabilmektedir (Bak, 2017, s. 25-26; Erdoğan Tosun, 2007, s. 178-179). Medyada sunulan çocuk kalıp yargıları ile önyargı arasında farklılıklar vardır. Kalıp yargı ve önyargı arasındaki ayrım inançlar, düşünceler ve tutumlar arasında yaygın olarak yapılan ayırımla uyumluluk gösterir (Bak, 2017, s. 26). Kalıp yargılar hemen hemen her insan tarafından kullanılıp ve faydalı işlevler yüklenmesine karşın, negatif çağrışımlara da sahiptir (Yaktıl Oğuz, 2000, s. 36). Bezirgân Arar’a göre (2009: 18), “kalıp yargılar, önyargıları besleyen, koruyan bir mekanizmadır; belirli kişilere ilişkin bilgilerin algılanmasını etkiler. Bazı hallerde, önyargıların gelişmesine zemin hazırlarlar. Kalıp yargılar, sözel ifadelerle ortaya konurken, önyargılar daha geniş bir ifade alanına sahiptir” (Pirinç, 2017, s. 148).

Türkiye’de çocukla ilgili kullanılan kalıp yargılar şunlardır: (Arslan ve Topal, 2021, s.139; Bak, 2018, s. 33-34; Pirinç, 2017, s. 141-142; UNICEF, 2007, s. 37-38; Yüksel Özmen, 2012, s. 79-80)

- Çocukların ciddi bir şekilde belirttiği fikirlerin yetişkinlerin eğlenceli olarak sunulması
- Haberin çekiciliğini artırmak için sevimli, şirin çocuklara yer verilmesi,
- Çocuğun içinde bulunduğu durumun dramatize edilerek toplumsal duyguların sömürülmesi amacıyla çocukların kötü anlarının belgelendiği fotoğraf ve görsellerinin kullanılması,
- Çocukların küçük görülmesi,
- Çocukların eğlenme aracı olarak kullanılması için onlara performans sergiletilmesi
- Çocukların yaş ve tecrübe eksikliğinden kaynaklanan bilgi eksikliğinin dalga geçme ve üstünlük kurma amacıyla özellikle de yetişkinler tarafından ifşa edilmesi
- Çocukların yetkin oldukları konularda dahi yetkinliklerinin kabul edilmemesi
- Yetişkinlerin çocukların, kendilerini kendi ifadeleriyle ifade etmelerine izin verilmemesi
- Kanunla ihtilaf, madde bağımlılığı, sokakta yaşama gibi durumlarda ise toplumun huzurunu “tehdit edenler” olarak göstermek.

İngiltere’de 1998 yılında Children’s Express adlı gazete tarafından haftalık gazete haberleri üzerinde yapılan ampirik çalışma bulgularına göre, çocukların, “mağdur çocuklar” (%31,5), “şirin çocuklar” (%26,7), “minik şeytanlar” (%10,5), “olağanüstü çocuklar” (%9,7), “aksesuar çocuklar “anne-babalarının bir uzantısı olarak” (%8,4), “günümüz çocukları!” (%7,5), “minik melekler” (%5,4) gibi kalıp yargıların kullanılmasıyla sunulduğu sonucuna ulaşılmıştır (Akyol, 2019, s. 34-35; UNICEF, 2007, s. 21; Sine Nazlı vd., 2021, s. 329).

Başta olayın masum bir aktarımı gibi gözüken çocuğa dair haber metinlerinde, gerek kasıtlı gerekse ihmalen kaynaklı ihlaller ile başka gerçeklikleri inşa edilip, topluma aktarılabilmektedir. Narin’e göre (2011), “Suç makinesi”, “Yaşları küçük, suçları büyük”, “Yaşı kadar suçu var”, “Küçük hırsız iş başında” ve “Çocuk suç çetesi çökertildi” gibi haber başlıkları, suça karışmış çocuklarla ilgili haberlerde görmeye alışkın olduğumuz medya mitleridir (s. 435).

Aktaş Salman (2019: 21) ve Orçin (2013: 100), çocuklarla ilgili haberlerde belli başlı kalıp yargıları şu şekilde sınıflandırmıştır: “Mağdurlar”, “failler”, “dizginlenen çocukluk”, “yüceltilmiş çocuk” ve “aksesuar çocuklar”. Mağdurlar, suç mağduru olarak zarar gören, ezilen, hor görülen, şiddete maruz kalan, sosyoekonomik olarak düşük sınıfta yer alan, korunmasız ve devlet korumasına muhtaç olarak görülen, gösterilen çocuklardır. Yer aldıkları haberler daha çok kaza, şiddet, doğal afetler gibi olayların haberleridir. Gazeteci mağdur çocuk kurgusunda, çocuğun içinde bulunduğu durumu, toplumun geri kalanı tarafından sempati ve empati duyulacak şekilde tasvir eder. Failler, doğuştan suçlu olduğu kabul edilen, suç makinesi olarak adlandırılan, daha önceden bir şekilde adli kaydı olan çocuklardır. Bu çocukların hepsi, potansiyel tehlike barındıran kişiler olarak yansıtılmaktadır. Dizginlenen çocukluk da, çocuğun temsili ve olayın tasviri, haberi yapanların çocuk hakları algısı çerçevesinde yapılmaktadır. Yüceltilmiş çocuklar, sahip oldukları yeteneklerle, kazandıkları olağandışı ya da ilk kes kazanılan başarılarla, yardımsever ve çalışkan olmak gibi iyi ve erdemli huyları olan, gurur duyulması ve rol model olarak gösterilmesi gereken bir nevi melek olarak yansıtılan çocuklardır. Aksesuar çocuklar ise, yetişkinlerin kendilerine bir nesne muamelesi yaptığı, ekonomik sıkıntısı olmayan, genellikle saf, masum, uslu, akıllı, çok konuşmayan, sempati toplama aracı olarak kullanılan çocuklardır.

2.3.2.1. Haber dilindeki kalıp yargılar

Haberde kullanılan dil, ifadeler, çocukların sürekli mağdur, zayıf, güçsüz, savunmasız, irrasyonel varlıklar olarak algılanıp damgalanmasına neden olacak şekilde kullanılabilir. Bu tarz kullanımlar sonucu çocuklar, şiddete, istismara, psikolojik ve fiziksel olarak zarar görmeye, dışlanmaya ve ayrımcılığa maruz kalmasına açık hale gelmektedir (Aktaş Salman, 2019, s. 22). Haberlerde çocuğu tanımlayan “başarılı”, “güzel”, “üstün”, “yaramaz”, “fakir” gibi sıfatlar, olumlu anlama sahip olsalar bile çocukları ayrıştırıyor, ayrımcılığa yol açıyor ve bu ayrımcılık, haberin sunuşunda da görülebiliyor. Narin (2011), medyanın özellikle suça karışan çocukları negatif kurguyla, kalıp yargılarla, eksik ve yanlış bir “çocuk” algısını ürettiğini, hakkında resmi bir mahkeme kararı olmayan çocukların haber metinleri aracılığıyla damgalanarak, birer suç makinesi olarak topluma sunulduğunu söyler (s.441). Aktaş Salman (2019), haberlerdeki sunumların çocuklara yönelik tutumlardaki etkisini vurgulayarak kullanılan dile dikkat edilmesi gerektiğini söyler (s. 25). Haber metinlerinde suça karışmış çocuklara ilişkin yaygın klişelere, sıfatlara ve yinelemelere yer verilmektedir. Gazetelerde kullanılan etiketleyici, suçlayıcı ifadeler haberlerin başlık ve alt başlıkları ile haber metinlerinde de sıklıkla kullanılarak, bu ifadelerin kabul edilip, normalleştirilir (Narin, 2011, s. 438). Haberlerde kullanılan, olayın devamlılığını, sıklığını ya da tekrarını belirten “bu kez”, “daha”, “yine”, “devam etti”, “sürdürdü” gibi ifadelerde, suça karışan çocukların toplum için büyük bir tehlike oluşturan potansiyel birer suçlu oldukları algısına neden olmaktadır (Narin, 2011, s. 439).

Göker ve Keskin (2015: 235), habere hâkim olan dilin, söylemin gerçekliğin inşasındaki en önemli araç olduğunu söyler. Van Dijk’a göre (1988: 144), okuyucular haber metnini yorumlarken, metinden önce karşılaştıkları ilk aşama olan haber başlıklarında kullanılan sözcüklere, ifadelere ve cümlelere odaklanmaktadır. Gökalp, Ergül ve Cangöz (2009: 159) haber metinlerindeki anlatımlara dikkat çekeler ve başlıklarda kullanılan dilin yalnızca suçu tarif etmediğini, aynı zamanda büyük puntolu birkaç sözcükle suçluyu da yarattıklarını söyler.

Haber başlıklarındaki ifadeler ile metin içindeki ifadeler arasında farklılık olmaktadır. Özellikle çocuklar, habere konu olduklarında başlıkta ya da metinde “suça sürüklenen çocuk” ifadesi nadir de olsa yer bulmakta fakat buna rağmen, başlığa taşınan “tinerci çocuk”, “sokak çocuğu” gibi ifadeler metin içinde kaybolmakta ya da haberin ilerleyen aşamalarında, haber girişlerinde ve ana olayın anlatıldığı haber metinlerinde “madde bağımlısı”, “sokakta yaşayan çocuk” gibi daha suçlayıcı ifadelerle anlatılmaktadır

(Gökarp vd., 2009, s. 159-160; Narin, 2011, s. 440). Göker ve Keskin (2015: 249-251), haber başlığı dışında, haber girişlerinde ve ana olayın anlatımına ek olarak yer alan ifadelerdeki dilde etkilidir. Başlıktaki bilginin genişletildiği ve asıl haber metnine geçişi sağlayan haber girişleri, habere konu olan olay, zaman ve taralar hakkında ifadelerin yer aldığı, metin özeti niteliğinde olan bölümdür. Bu bölümdeki çarpıcı ve ilgi çekici kelime seçimleri haber metnini okunurluk düzeyicini belirleyici etkidedir. Ana olay, haber metnini oluşturan kısımdır. Habere konu olan olayın ve asıl bilginin yani sıra, medya ve toplum tarafından üretilen söylemlerin pekiştirilmesine yönelik kelime seçimlerinin ve anlatımın olduğu görülmektedir. Aktaş Salman (2019), haber dilinde kullanılan kalıp yargıların; kurbanlaştırma ve mağdurlaştırma, küçük düşürme ve alay etme, damgalama ve ayrımcılık yapma, yapılan ihlali meşrulaştırma, çocukta travma yaratabilecek başlık, ifade kullanımı ve yanlış kavramlaştırma olarak tanımlanabileceğini söyler (s. 22).

Kurbanlaştırma ve mağdurlaştırma da, çocuklar gazetede çoğunlukla haber başlıklarındaki ifadelerde daha belirgin olacak şekilde ve haber metninde kullanılan sözcük seçim ve dizilimleriyle, kurban ya da mağdur olarak tasvir edilir, böylece yaşanan olaydan çok mağdura ve mağduriyete dikkat çekilir. Küçük düşürme ve alay etme de, olayı dramatize etmek için kullanılan dil, çocukla ve gerçekleşen olayla alay eden, küçümseyen bir yapıda olabilir. Damgalama ve ayrımcılık yapma da, kullanılan dil ve kelimeler içerdikleri anlamlar ile çocuğu damgalamakta, olayın yargıya ulaşp sonuçlanmasını beklemeden olası sonuç hakkında hüküm vermekte ve bu sebeple de çocuğun ayrımcılığa maruz kalmasına neden olabilmektedir. “Sokak çocuğu”, “tinerci”, “kapkaççı”, “suçlu çocuk” gibi ifadeler sık karşılaşılan kalıp yargılara örnektir. İhlali meşrulaştırma da, gerçekleşen olayın doğal, normal ve meşru görünmesini sağlayacak kelimeler seçilmektedir. Örneğin; reşit olmayan çocukların evliliği ile ilgili haberler için “âşık oldu”, “gönlünü kaptırdı” ya da “ailenin rızasıyla”, “kendi isteğiyle başvurduğu mahkemenin yaşını büyütmesiyle” gibi ifadeler ile olay meşrulaştırılabiliyor. Aktaş Salman’a göre (2019), “baskı” ya da “zor” kelimeleri yerine “rıza” denilmesi hem yetişkinlerin sorgulanmasının önüne geçiyor hem de çocuk üzerindeki tasarruf hakkının ebeveynler olduğu algısını normalleştirilmesidir (s. 24). Aktaş Salman (2019: 25-26), Gökarp ve diğerleri (2009: 159-160), Göker ve Keskin (2015: 249-251) ve Narin (2011: 440), başlıkta ve metinde kullanılan ifadelerden, yanlış kavramlaştırmalardan ve bu ifade ve kavramların çocuğun şimdiki ve gelecekteki yaşantısına etkisinden bahsetmişlerdir.

2.3.2.2. Haberde kullanılan görsellerdeki kalıp yargılar

Dündar (2018: 99) ve Kır Elitaş'ın (2020: 18) dediği gibi haber fotoğrafı, haberin içeriğini destekleyen ve bilginin, mesajın fotoğraf yoluyla iletilmesini, olaya dair kanıt sunulmasını amaçlayan bir araçtır. Tıpkı haber dili gibi görüntü ve fotoğraf kullanımında da kullanılan görsel biçimleri ve bunların kullanım şekilleri de kalıp yargılar oluşturabildikleri için, belli şekil ve özelliklere sahip görsellerde kalıp yargılar olarak kabul edilebilir. Bu nedenle medyada haber oluştururken o haberin özüne en uygun fotoğrafa kullanılmalıdır (Kır Elitaş, 2020, s. 18). Kitle iletişim araçlarının hemen hemen hepsinde fotoğraf kullanılmaktadır. Özellikle yazılı basında fotoğraf kullanılmaması söz konusu değildir. Haberlerin fotoğrafla verilmesi, özellikle de haberin içeriğine uygun fotoğrafın kullanılması, haberde anlatılmak istenen konunun değerini artırmakta ve hafızalarda daha uzun bir süre kalmasını sağlamaktadır (Özdemir, 2012, s. 65). Salihoğlu'da (2007), okuyucunun ertesi gün haberin özü dışında hiçbir cümlesini ertesi gün tam olarak hatırlamayacağını, haberin ancak fotoğraf yarattığı etki nedeniyle daha uzun hatta yıllarca akıllardan silinmeyeceğini söyler (s. 37).

Çocukla ilgili yapılacak haberlerde fotoğrafların kullanımında belirli sınırlamalar bulunmaktadır. UNICEF'in yayınladığı (2007) "Çocuk Hakları Ve Gazetecilik Uygulamaları" kitapçığında, çocuklarla ilgili yaptığı düzenlemede; on sekiz yaşından küçüklerin, sanık, tanık veya mağdur olduğu suçlarda ve cinsel saldırılarda isimlerinin ve fotoğraflarının yayınlanmaması gerektiği belirtilmiştir. Çocuktan sorumlu olan kişinin veya aile büyüğünün izni olmadan, çocukların görüntüsünün alınmaya çalışılmaması vurgulanmıştır (s. 65)

Yayınlanan ve uyulması istenen ilkelere, yönetmeliklere rağmen haber görsellerinde çocuk haklarını ihlal edici olan ama aynı zamanda haberin ilgi çekiciliğini, okunurluğunu, hatırlanmasını arttıran kalıp yargılar kullanılmaktadır ve bu görsel kalıp yargılar ile çocuk hakları pek çok açıdan ihlal edilebiliyor. Özdemir'e göre (2012: 67), fotoğraf kullanımında karşılaşılan en büyük sorun; çocukların mozaiklenmiş olarak verilen fotoğraflarının kimliklerini gizlemedeki yetersizliğidir. Aktaş Salman'a göre (2019: 27), görsel seçiminde çocuk "çok tehlikeli bir suç" işlemiş bile olsa bu durumun bir sonuç olduğu, çocuğun haklarının ihlal edilmiş olduğu unutulmamalı ve çocuğu küçük düşürücü görsel kullanımında kaçınılmalıdır. İnsanların vicdanına seslenmek amacıyla özellikle sokakta çalışan ya da yaşayan, ihmal edilmiş çocukların ayakkabısız, montsuz, kaldırımda yatarken

vs. kullanılan fotoğrafları, çocukların duygusal açıdan istismar edilmesi ve etiketlenmesi kaçınılmaz hale getirmektedir.

Aktaş Salman (2019: 27-28), haberlerde kullanılan görsellerdeki kalıp yargıları ikiye ayırmıştır: biri, ihlale maruz kalan çocuğun kimliğini açık edecek fotoğraf kullanımı, diğeri ise suçlayıcı ya da küçük düşürücü görsel kullanımıdır. İlk kalıp yargı görselleri haberde, cinsel ya da fiziksel istismarın faili ya da mağduru olan, suç işlediği iddia edildiği için yargıya sevk edilen çocukların isimler değiştirilmiş, gizlenmiş ve hatta kullanılmamışken, çocukların ya da yakınlarının fotoğrafları çocukların kimlik bilgilerini ortaya çıkaracak, onları riske atacak şekilde hatalı kullanılıyor. Diğer kalıp yargı görsellerinde ise çocuğu “suçlu” ilan eden, etiketleyen, gerçekleşen olayın kökenine inmeyen dil fotoğraflarla da pekiştiriliyor. Aile içi şiddet ya da bireysel silahlanma sonucu yaşanabilen kaza haberlerinde kullanılan fotoğrafların altında ya da üstünde, çocuğun yüzü kapatılıp, adı gizlense bile “katil” yazısı konularak ya da çocuk ve silah görsellerinin yan yana kullanılmasıyla suçlayıcılık gerçekleşebiliyor. Çocuğun kendi fotoğrafı kullanılmıyor olsa bile kullanılan görsel, haberin içeriği ile ilgili olarak çocuğu küçük düşürücü olabiliyor.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Bu bölümde araştırmanın konusu, kapsamı, yöntemine yer verilmekte, başka bir ifadeyle hangi yöntemle yapıldığı, analizlerin yapıldığı kod ve alt kodların neler olduğu anlatılmaktadır.

3.1. Araştırma Deseni: Nicel İçerik Analizi

Nicel içerik analizinde, amaç inceleme ögesinin ögenin nesnel, sistematik ve nicel yollardan betimlenmesidir. Bunun için açık kodlama kurallarına göre bir metnin sıkıştırılması ve sistematik hale getirilerek daha az kelimeyle analiz edilmesine yönelik olan nicel içerik analizinde amaç, herhangi bir metnin içinde yer alan belli kavram veya kelimelerin sıklığını ortaya koymak ve sayısal olarak ifade etmektir (Stemler, 2000, s.1). Nicel içerik analizinde araştırmacı, araştırma konusuyla ilgili veri toplamak için kaynak olarak belirlediği belgelerdeki metinlerde yer alan sözcükleri, bu sözcüklerin kaç kez tekrarlandığını, ilgili dokümanlarda yer alan metinlerin, bulunduğu sayfadaki yerinin ve yer alış şeklini ya da konuyla alakalı medya da yer alan haberlerin ne sıklıkla yer aldığı, konuya ne kadar süre ayrıldığını hesaplayabilir (Gönç Şavran, 2018, s. 95). Nicel içerik analizinin yaygın kullanımı yazılı metinler üzerinedir ve burada nicel öğelerin tespit edilmesinde belirli sözcüklerin metin içerisinde yer alma sıklığı belirleyicidir (Gül ve Nizam, 2020, s.183)

İçerik analizi, medya ve kültürel çalışmalarda sık kullanılan bir metottur (Davies, 2006, s.98). Günümüzde kitle iletişim araçlarının içerikleri, iletileri ile ilgili araştırmalarda sıkça kullanılmaktadır (Aziz, 2008, s. 120). Görsel, işitsel, yazılı materyallerin nesnel ve sistematik bir şekilde incelenmesine olanak tanıyan bu yöntem ile elde edilen verilerin içeriğini belirli bir problem veya amaç bakımından parçalanıp, belirlenen öğelere göre değerlendirilir. Bu sayede daha çok metne uygulanarak çok sayıda içerik hakkında belirli kategorilere göre objektif bir genelleme yapma imkânı sunar (Bilgin, 2006, s. 14-15). Analizin temel amacı, toplanan verileri açıklamaya yardımcı olacak kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Yapılan işlem temelde, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları anlaşılır bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Neuman, 2008, s. 663; Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 227). İçerik analizinde analiz edilecek

kaynak; araştırılması hedeflenen olgu veya olaylar hakkında bilgi içeren yazılı-görsel-işitsel materyallerden (raporlar, kitaplar, arşiv dosyaları, video ses kayıtları, dergiler, gazeteler, posterler, internet sayfaları, fotoğraflar, reklamlar, hatıralar vb.) oluşabilir. Bu materyallerin incelenmesi doküman analizi olarak da adlandırılır ve doküman analizi, belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar (Sığrı, 2018, s. 248-249). İçerik analizi yöntemi sayesinde, incelenen dokümanların satır arası mesajlarını anlamamıza yardımcı olmaktadır. (Salihoğlu, 2007, s. 45)

3.2. Araştırmanın Kapsam ve Yöntemi

Araştırmanın evrenini, Türk yazılı basın öğeleri olan Hürriyet, Milliyet ve Posta Gazeteleri oluştururken, örneklemini ise bu gazetelerin 2017 yılına ait 1 Ocak sayısından 2020 yılına ait 30 Haziran sayısını kadar oluşan dört yıllık süreçte yayınlanan suç işlediği iddia edilen çocuklar hakkındaki gazete haberleri oluşturur. Araştırma için Hürriyet, Milliyet ve Posta gazetelerinin seçilmesi, yazılı basın kaynaklarının 2017 ve 2020 yılları arasındaki tirajları (bir defada basılan kitap, dergi, gazete gibi basılı ürünlerin adedi) göz önüne alınarak yapılmıştır. Tirajlar, 4 farklı internet sitesinde yer alan aynı gazetelere tirajları göz önüne alarak hesaplanmış ve en yüksek tiraja sahip olan üç gazete 24 Ocak 2021 tarihinde seçilmiştir (www.medyaradar.com, www.gazetetirajlari.com ve www.medyajans.com'dan elde edilen verilere göre). Araştırmada zaman aralığı, önceki yıllara göre suç, suçlu, suç türü, suç işleme yaşı ve suç işleme nedeni, habere ulaşma yolu, hızı, eylemin haber niteliği taşıyıp taşınamaması gibi etkenlerde yaşanan değişim ve gelişimler göz önüne alınarak 2017, 2018, 2019 ve 2020 yılları olarak belirlenmiştir. Bu yıllarda gazetelerde suç işlediği iddiasıyla hakkında haber yapılan çocuklarla ilgili haberler Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı Milli Kütüphanenin Süreli Yayınlar Koleksiyonunda yer alan gazetelerin ilgili zaman aralığındaki yayınlanan sayıları sayfa sayfa incelenerek araştırma için gerekli olan haberler tek tek belirlenerek gerekli örneklem oluşturulmuştur.

Toplanan gazete haberleri, önce Microsoft Word programında yazılı metin haline getirilen haberler, belirlenen kodlamalara göre incelenip MAXQDA programı yardımıyla bu kodlamaların sıklıklarının ne olduğu bulunmuştur. Verilerinin analizi için belirlenen kodlamalar, verilerin hangi gazetede yer aldığına, hangi yılda ve ayda yayınlandığına, gazetede hangi sayfa da olduğuna, haber anlatımı sırasında verilen bilgilerden olan yaş, cinsiyet, kimlik, adres, eğitim, fotoğraf kullanımı ve suç türü bilgilerinin ve bu bilgiler dışındaki nötrleştirme ve etiketleme ifadeleri içeren haber başlık ve metinlerin nötrleştirme

ve etiketleme ifadeleri içerip içermemesine göre belirlenmiştir. Kod ve alt kodların, kodlanma bilgilerinin sayısallaştırılması için frekans analizine tabii tutulması sonucu elde edilen sayısal veriler çizelge ve şema haline getirilerek yorumlanmıştır.

3.2.1. Araştırmanın Kodlamaları

Bu araştırmada Hürriyet, Milliyet ve Posta Gazetelerinden toplanan toplamda 487 haber incelenmiş ve bu haberler, 12 temel kod ve bu temel kodların kendi alt kodlarına göre her haber tek tek incelenerek kodlamaların sıklıkları MAXQDA programı ile elde edilmiştir. Haberlerin incelendiği kodlar gazete, yıl, cinsiyet, yaş, kimlik, adres, eğitim ve suç türü bilgisi, fotoğraf kullanımı, yer aldığı sayfa numarası kodlarıdır. Bu kodlamalar dışında nötrleştirme ve etiketleme ifadeleri içeren haber başlık ve metinlerinde yer alan kelimeler de nötrleştirme ifadeleri ve etiketleme ifadeleri olarak ayrıca kodlamalar olarak ele alınmıştır. Gazete kodu araştırma evreni olan “Hürriyet”, “Milliyet” ve “Posta” Gazeteleri, yıl kodu ise örnekleme oluşturan “2017, 2018, 2019 ve 2020” yıllarıdır.

Cinsiyet kodu, “kız çocuk”, “erkek çocuk” ve “belirtilmemiş” olarak kodlanmıştır. Yaş bilgisi kodları “0-12 yaş”, “12-15 yaş”, “15-18 yaş”, “18 yaş” gruplarından ve “belirtilmemiş” kodlarıdır. Temel kodlar içinde yaş ve cinsiyet bilgisinde kodlama yapılırken, haberde bu iki temel kodun bilgisinin verilip hangi alt koda ait olduğu belirtilmediği olay için “belirtilmemiş” alt kodu eklenmiştir. Araştırmanın temel kodlarının biri olan yaş kodunun alt kodlarının belirlenmesinde, Türk Ceza Kanunu’nda yer alan ceza sorumluluğa ilişkin 31. Maddenin fıkrasından hareketle, eylemi işlediği iddia edilen zamanda 18 yaş da dahil olmak üzere belirtilen yaş aralığında olan, kız ve erkek bireyler hakkında yapılan haberler araştırmanın kapsamına dahil edilmiştir. Bireyin işlediği iddia edilen eylem yasalarda belirtilen ‘çocukluk’ süreci içerisinde gerçekleşmiştir ve söz konusu eylem ve de birey bu kapsamda çocuk suçluluğunun içerisinde yer almaktadır.

Kimlik bilgisi kodunda bireyin isim ve soy isminin veriliş şekillerine bağlı olarak alt kodlar belirlenmiştir. İsim ve soy ismin tam olarak verildiği durumlar “açıkça verilmiş”, yalnızca isim ve soy ismin baş harflerinin verildiği durumlar “gizli verilmiş”, ismin açık soy ismin gizli ya da ismin gizli soy ismin açık verildiği durumlar “yarı açık verilmiş” ve isim ve soy ismin hiç verilmemesi durumu “verilmemiş” olarak kodlanmıştır. Adres bilgisi kodunda, haberde verilen adres bilgisinin kime ya da nereye ait olduğuna göre belirlenmiştir. Haberde verilen adres bireyin ikamet adresiyse, bireyin “adresi verilmiş”, olayın gerçekleştiği yerse “olay yeri adresi verilmiş” olarak kodlanır. Olayın, bireyin yaşadığı yerde

gerçekleştirdiği durumlarda ise, “olay yeri ile bireyin yaşadığı yer aynı” olarak kodlanmıştır. Bireyin eğitim bilgisine dair verilen bilgiler temel eğitim sınıflandırmasıyla aynıdır: ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite. Fotoğraf kodu, haberde fotoğrafın kullanılıp kullanılmamasına göre “fotoğraf var” ve “fotoğraf yok” olarak kodlanmıştır. Fotoğrafın var olduğu durumlar ise fotoğrafın kime ait olduğu ve neyin fotoğrafı olduğuna göre “failin fotoğrafı”, “mağdurun fotoğrafı”, “failin ailesinin fotoğrafı”, “suç aletinin fotoğrafı” ve “failin suç aletinin fotoğrafı” olarak beş başlıkta kodlanır. Failin ve mağdurun fotoğrafının veriliş şekillerine göre “yüzü açık” ve “yüzü kapalı” olarak at kodlara ayrılmıştır.

Suç türü kodlamalarında, haberde verilen suç türlerinin hepsi ayrı ayrı kodlanmış olsa da en çok kodlanmaya sahip olan ve kendi alt kodlarına da sahip olan kodlar adam öldürme, yaralama ve trafik suçları kodlarıdır. Suç türü temel kodunda alt kodu olarak yer alan “adam öldürme suçu” ve “yaralama suçu” kodları, kendi içinde olayın gerçekleşme şekli ve alet, cisim kullanılmasına göre alt kodlara ayrılmaktadır. Bunlar “kasten” , “taksirle”, “ateşli silah”, “kesici-delici alet”, “sert cisim”, “teşebbüs” ve “darp” etmedir. Sayfa numaraları kodları, haberin yer aldığı sayfaya göre kodlanmış olup her gazetede farklılık gösterdiği için her gazete için ayrıca kodlanıp analiz edilmiştir. Bu kodlamalar dışında nötrleştirme ve etiketleme yapan ifade ve kelimeler, haberi metninde ya da başlığında yer alma durumuna göre “başlıkta” ve “metinde” olarak kodlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmada belirlenen kod ve alt kodlara göre, programda incelenen edilen haberlerin analiz sonuçları bu bölümde hem genel olarak ve hem de her gazete için ayrı ayrı olacak şekilde verilmiştir.

Araştırma kapsamında Hürriyet, Milliyet ve Posta Gazetelerinin 2017, 2018, 2019 yıllarındaki tüm sayıları ve 2020 yılının ilk altı ayındaki sayılarındaki haberler taranarak, içlerinden çocuk suçlulara dair yapılan haberler incelenmiştir. 10 Nisan 2020 İçişleri Bakanlığı'nın yayınladığı genelgeye göre 11 - 12 Nisan 2020 tarihinden itibaren başlayan ve ülkedeki salgın durumunun gidişatına göre yıl boyunca aralıklı olarak devam eden sokağa çıkma yasağı 4 Ocak 2021'de tamamen sona ermiştir. Bu tarihler arasında hem genel sokağa çıkma yasağının hem de 18 yaş altındaki bireylerin sokağa çıkma yasağının olması, bu nedenle genç bireylerin suça karışacakları imkânlarının olmaması, suç olayı gerçekleşmiş olsa bile gazetelerde haber olarak yer almaması ve de yasak kaynaklı haber basımının düzenli olarak gerçekleşmemesinden dolayı 2020 yılının sadece ilk ayındaki haberler incelenmeye alınmıştır.

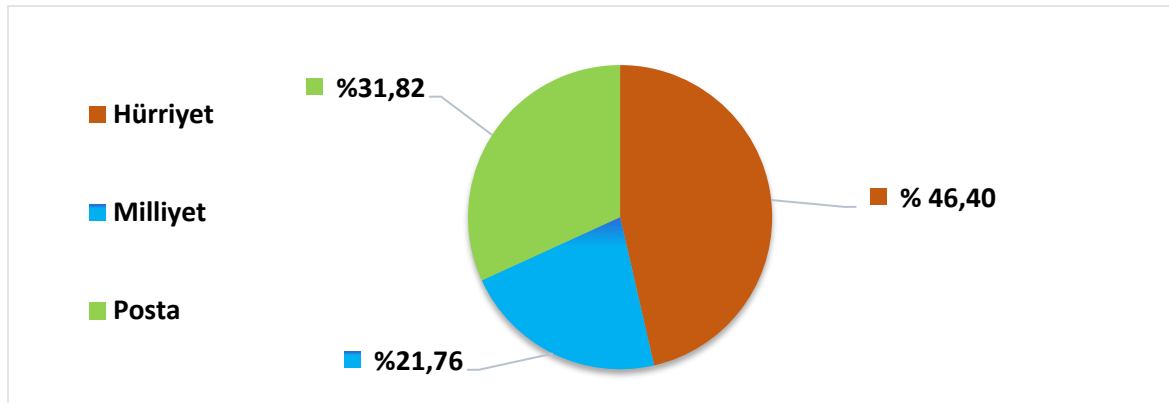
Bulgular kısmında, gazetelerde toplam haber sayıları dışındaki cinsiyet, yaş, kimlik, adres, eğitim, fotoğraf bilgisi, suç türleri ve suç türleri alt kodları, sayfa numarası ve bunlar dışında kalan nötrleştirme ve etiketleme ifadelerine dair verilerin toplam ve yıllara göre sahip oldukları kodlanma sayı dağılımları ve yüzdeleri her gazete için ayrı ayrı incelenmiştir.

Çizelge 4. 1. Toplam haber sayısının gazetelere ve yıllara göre dağılımı

Gazeteler	2017	2018	2019	2020	TOPLAM
Hürriyet	73	73	67	13	226
Milliyet	29	26	41	10	106
Posta	28	50	52	25	155
TOPLAM	130	149	160	48	487

Çizelge 4.1.'de üç gazetenin dört yıllık toplam haberler sayılarının gazetelere ve yıllara göre dağılımları ve yüzdeleri yer almaktadır. İncelenen haberlerin 226'sı Hürriyet Gazetesi'nden, 106'sı Milliyet Gazetesi'nden ve 155 tanesi de Posta Gazetesi'nden olmak üzere toplam 487 haber toplanmıştır. Gazetelerin dört yıldaki toplam haber sayılarının

dağılımına bakıldığında 487 haberin, %46,40'ını Hürriyet Gazetesi'ndeki 226 haber, %21,76'sını Milliyet Gazetesi'ndeki 106 haber ve %31,82'sini Posta Gazetesi'ndeki 155 haber oluşturmaktadır. Yıllara göre haber sayılarının gazetelerdeki dağılımına bakıldığında 487 haberin 130'u (%26,69) 2017 yılında, 149'u (%30,59) 2018 yılında, 160'ı (%32,58) 2019 yılında ve 48'i (%9,58) ise 2020 yılında yayınlanmıştır. Şekil 4.1'de gazete haberler yüzdelерinin dağılımını verilmiştir. Hürriyet, Milliyet ve Posta Gazetelerinin toplam haber sayılarının yüzdelik dağılımlarının grafiğı olan Şekil 4.1'de, en büyük dağılımın Hürriyet Gazetesinde olduğu görölmektedir.

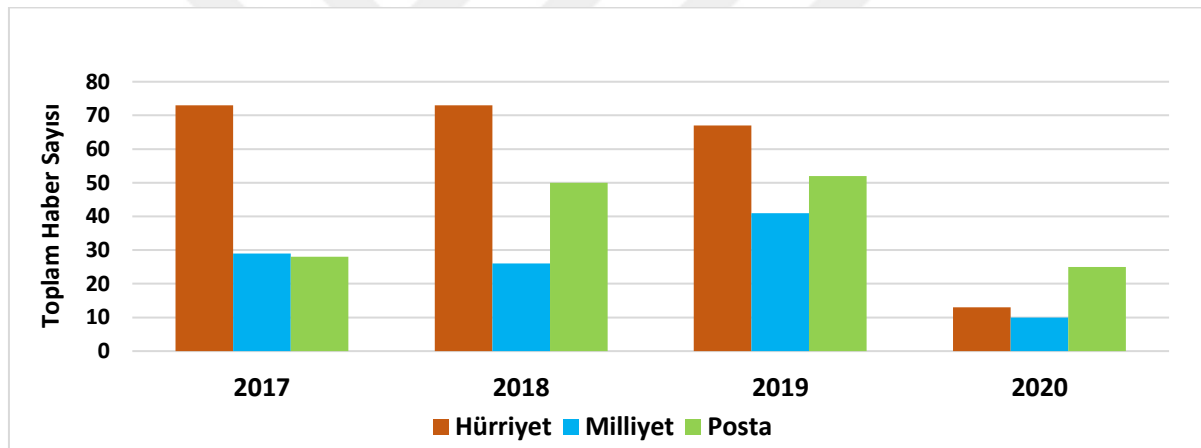
Şekil 4.1 Toplam haber sayısının gazetelere göre dağılım grafiğı

Gazetelerdeki haberler sayılarının yıllara göre dağılım yüzdeleri Çizelge 4.2.'de verilmiştir. 2017 yılında incelenen 130 haberin, 73 tanesi (%56,15'i) Hürriyet Gazetesi'nde, 29 tanesi (%22,3'ü) Milliyet Gazetesi'nde, 28 tanesi (%21,53'ü) Posta Gazetesi'nde yayınlanmıştır. 2018 yılındaki 160 haberin 73 tanesi (%48,99'u) Hürriyet Gazetesi'nden, 26 tanesi (%17,44'ü) Milliyet Gazetesi'nde, 50 tanesi (%33,55'i) Posta Gazetesi'nde çıkmıştır. 2019 yılındaki 160 haberin, %41,87'si (67 haber) Hürriyet Gazetesi'nde, %25,62'si (41 haber) Milliyet Gazetesi'nde, %32,5'i (52 haber) Posta Gazetesi'nde yer almaktadır. Diğer üç yıldan farklı olarak ilk altı ayındaki haber sayılarının gazetelere göre dağılım verileri çizelge de yer alan 2020 yılında toplanan toplam haber sayısı 48'dir. Bu 48 haberin 13 tanesi (%27,08'i) Hürriyet Gazetesi'nde, 10 tanesi (%20,83'ü) Milliyet Gazetesi'nde ve 25 tanesi (%52,08'i) Posta Gazetesi'nde yer almıştır. Şekil 4.1'de toplam haber sayılarının gazetelere göre yıllık dağılımları gösterilmektedir.

Çizelge 4.2. Gazetelerdeki toplam haber sayılarının yıllara göre dağılımı

	2017		2018		2019		2020	
Gazeteler	Haber Sayısı	%	Haber Sayısı	%	Haber Sayısı	%	Haber Sayısı	%
Hürriyet	73	56,15	73	48,99	67	41,87	13	27,08
Milliyet	29	22,3	26	17,44	41	25,62	10	20,83
Posta	28	21,53	50	33,55	52	32,5	25	52,08
TOPLAM	130	99,98	149	99,98	160	99,99	48	99,99

Dört yıllık toplam haber sayılarının, gazetelerdeki haber sayısı dağılımlarının gösterildiği Şekil 4.2.'de, incelenen dört yıllık zaman dilimi içerisinde yayınlanmış olan haberlerin sayısında üç gazete arasında çok fazla fark olmasa da dört yıldaki toplam haber sayısı ve yüzdesi olarak %46'lık bir dilimle Hürriyet Gazetesi diğer iki gazeteden daha çok sahip olduğu haber sayısı ile öne çıkmaktadır.

Şekil 4.2. Gazetelerdeki toplam haber sayılarının yıllara göre dağılım grafiği

Gazetelerden bağımsız yıllık toplam haber sayılarına bakıldığında ise, toplam 487 haberin %32,58'lik dilimi ve 160 haber ile 2019 yılı toplamda en çok habere sahip olan yıldır. İkinci sırada %30,59'luk oranı ve 149 haber ile 2018 yılı, üçüncü sırada %26,69'luk payı, 130 haberi ile 2017 yılı gelmektedir. Sadece altı aylık haberleri üzerinden incelenen son sıradaki 2020 yılı ise toplam haber sayısının %9,58'lik dilimine ve 48 haberine sahiptir.

Hürriyet, Milliyet ve Posta Gazetelerinde yer alan dört yıllık toplam haber sayılarının aylara göre dağılımında haber sayısı ile öne çıkan aylar, 52 haber ile Ocak ayı ve 51 haber ile Şubat ayı ve 62 haber ile Ekim ayıdır. Haberlerin dağılım yüzdelinde de Ocak (%10,67), Şubat (%10,47) ve Ekim (%12,73) ayları yüzdeleri ile diğer ayların önüne geçmektedir. Haber sayısı oranı %5'in altında olan ay yoktur. Mart (%8,82), Eylül (%8,62) ve Kasım

(%8,62) ayları birbirlerine yakın yüzdeleri ile üçüncü ve dördüncü sırada gelirken, Nisan (%7,8), Mayıs (%7,18) ve Aralık (%7,8) ayları %7'nin üzerindeki oranları ile beşinci sırayı paylaşmaktadır. %5'in üzerinden haber sayısı oranına sahip olan Temmuz (%5,13) ve Ağustos (%5,54) ayları, toplam haber sayısı oranlarında diğer aylar arasında en sonda, altıncı sırada yer almaktadırlar.

4.1. Hürriyet Gazetesi Haberlerinin Bulguları

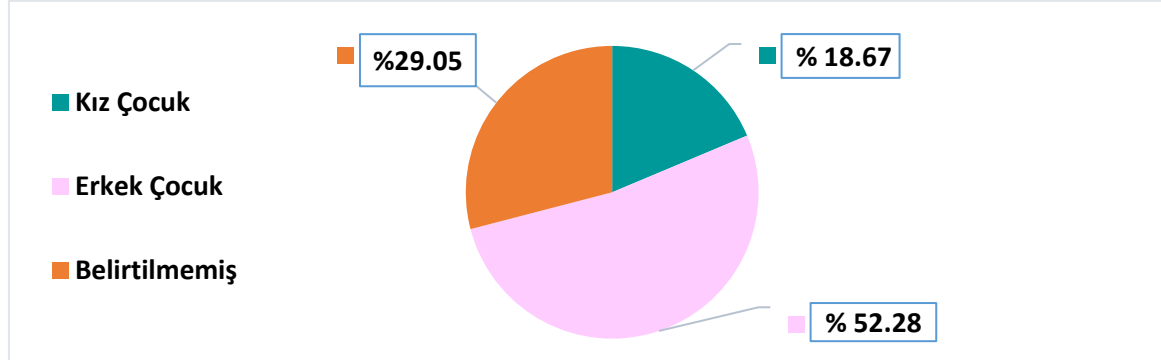
Hürriyet Gazetesindeki haberlerin cinsiyet, yaş, kimlik, adres, eğitim, fotoğraf, suç türü, sayfa numarası ve bunlar dışında kalan nötrleştirme ve etiketleme ifadelerinin verileri kodlanma sayı dağılım ve yüzdeleri üzerinden elde alınarak incelenecektir. Hürriyet Gazetesi'ndeki 226 haberin, 73 tanesi 2017 yılında, 73 tanesi 2018 yılında, 66 tanesi 2019 yılında ve 13 tanesi de 2020 yılının ilk altı ayında gazete de yer alan haberlerdir. 2020 yılını hariç diğer yıllarda on iki ay boyunca basında yer alan haber sayıları arasında çok bir fark olmasa da, haber dağılım yüzdelerine bakıldığında en çok haber %32,30'luk oranı ile 2018 yılında gazetede yer almıştır. İkinci sırada %31,85'lik oranıyla 2017 yılı, üçüncü olarak da %29,20 ile 2019 yılı yer almaktadır.

Çizelge 4.3. Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerdeki cinsiyet bilgisi alt kodlarının yıllara göre dağılımı

Yıllar	2017		2018		2019		2020		Dört Yıl Toplamı	
Cinsiyet	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%
Kız Çocuk	17	23,61	9	11,54	14	18,18	5	35,71	45	18,67
Erkek Çocuk	38	52,78	42	53,85	41	53,25	5	35,71	126	52,28
Belirtilmemiş	17	23,61	27	34,62	22	28,57	4	28,57	70	29,05
Toplam	72	100	78	100	77	100	14	100	241	100

Çizelge 4.3.'de Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerdeki cinsiyet bilgisi alt kodlarının toplamı yer almaktadır. 241 tane haberdeki failerin cinsiyetine dair bilgilerin %52,28'si (126 kod) erkek çocuk olarak, %18,67'si (45 kod) kız çocuk olarak, %29,05'i (70 kod) ise fail hakkında cinsiyet bilgi belirtilmemiş olarak kodlanmıştır. Şekil 4.3.' de bu dağılımların grafiği verilmektedir. Cinsiyet alt kodların kodlanmalarının toplam sayısının yıllara göre dağılımı yüzdeleri ise, Erkek çocuk alt kodu 2017 yılında %52,78, 2018 yılında %53,85, 2019 yılında %53,25'lik kodlanma oranlarıyla diğer alt kodlara göre öne çıksa da, 2020 yılındaki %35,71'lik oranıyla kız çocuk alt koduyla eşit orana sahiptir. 2017 yılında kız çocuk alt koduyla belirtilmemiş alt kodu oranları %23,61 ile birbirine

eşitken; önce 2018 yılında cinsiyetin belirtilmemiş olması kodu %34,62 ile kız çocuk alt kodunun önüne geçerken, daha sonrasında 2020 yılında kız çocuk alt kodu %3,71 ile belirtilmemiş kodunun önüne geçmektedir.

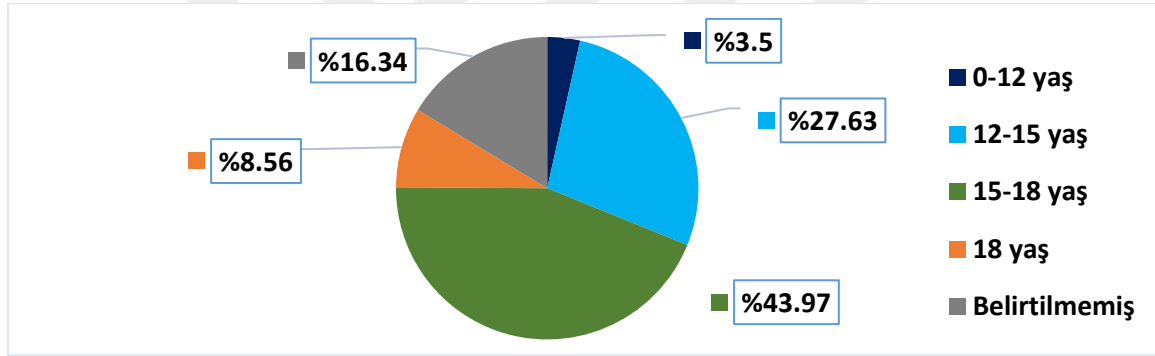
Şekil 4.3. Hürriyet Gazetesi 2017 - 2020 yılları haberlerindeki cinsiyet bilgisi alt kodlarının toplam dağılım grafiği

Elde edilen verilere göre Hürriyet gazetesinde haberlerde failerin erkek olarak kodlandığı haberler sayıca (176 haber), failin kız çocuk olarak kodlandığı (45 haber) ve belirtilmemiş olarak kodlandığı (70 haber) haberlerden daha fazladır. Erkek çocuk kodlamasının sayıca fazla olması, failin erkek çocuk olduğu haberlerin basında daha çok yer aldığını algısına neden olabilir fakat haberlerin %29,05'lik bir kısmını oluşturan cinsiyeti belirtilmemiş haberler göz ardı edilmemelidir. Haber metinlerinde faile dair bilginin verilmesinde uyulması gereken mesleki, ahlaki ve yasal kuralların dışında, anlatımda vurgulanmak istenen kısmın olayın kendisinin mi yoksa failin özelliklerinin mi olmasının tercihine bağlı olarak da değişiklik gösterebilmektedir.

Çizelge 4.4. Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 haberlerindeki yaş bilgisi alt kodlarının yıllara göre dağılımları

Yıllar	2017		2018		2019		2020		Dört Yıl Toplamı	
Yaş	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%
0-12 yaş	3	3,85	2	2,3	3	3,95	1	6,25	9	3,5
12-15 yaş	19	24,36	29	33,33	20	26,32	3	18,75	71	27,63
15-18 yaş	38	48,72	31	35,63	35	46,05	9	56,25	113	43,97
18 yaş	9	11,54	9	10,34	3	3,95	1	6,25	22	8,56
Belirtilmemiş	9	11,54	16	18,39	15	19,74	2	12,5	42	16,34
TOPLAM	78	100	87	100	76	100	16	100	257	100

Hürriyet Gazetesindeki haberlerdeki toplam yaş bilgisi kod sayısı 257'dir. Bu 257 kodun büyük kısmını %43,97'lik oranıyla 15-18 yaş alt kodu oluşturmaktadır. %27,63'luk oranıyla 12-15 yaş alt kodu ise ikinci sırada gelir. Yaş alt kodlarını en az yüzdeye sahip olanları ise %10'nun altında bir dağılıma sahip olan 0-12 yaş (%3,5) ve %8,56 ile 18 yaşdır. Yaş bilgisinin belirtilmemiş kod oranı ise %16,34'lük bir dilime sahiptir. Çizelge 4.4.'daki verilerde ve Şekil 4.4.'daki grafikte de görüldüğü gibi, 15-18 yaş alt kodunun kodlanma sayısı ve dağılım yüzdeleri hem yıllar toplamında hem de diğer alt kodlar toplamaları arasında en yüksek sayı (113 kod) ve orana (%43,97) sahiptir. Şekil 4.4.'de de görüldüğü üzere tüm yaş bilgisi alt kodları arasında en büyük alana sahip olan alt kod, 15-18 yaş alt kodudur. Yaş alt kodlarının yıllara göre dağılımında da, 15-18 yaş kodu 2017 yılında %48,72, 2018 yılında %35,63, 2019 yılında %46,05 ve 2020 yılında %56,25'lik oranlarıyla en çok orana sahip alt kod olarak öne çıkmaktadır.

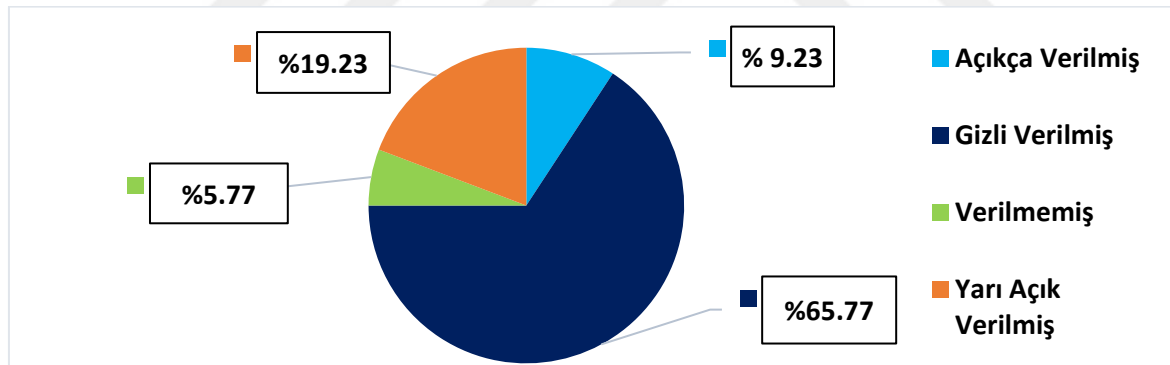
Şekil 4.4. Hürriyet Gazetesi 2017 - 2020 yılları haberlerindeki yaş bilgisi alt kodlarının toplam yüzde grafiği

Kimlik bilgisi alt kodlarının toplam dağılımının verildiği Çizelge 4.5'de, failin kimlik bilgilerinin gizli durumda verildiği alt kodunun sayısı %65,77'lik oranıyla, yarı açık verildiği alt kodu ise %19,23'lük oranıyla diğer iki alt kod arasından öne çıkmaktadır. 226 haberde toplam 260 kimlik bilgisi kodlamasına sahip Hürriyet Gazetesinde, kimliğin gizli olarak verilmesi kodu her yıl farklı bir yüzdeye sahip olsa kodlanma oranı %60'nın altına hiç düşmediği, en yüksek sahip olduğu oranda %75 olarak belirlenmiştir. Yarı açık verilme kodu ise kodlar sıralamasındaki ikinci sırasını yıllara göre dağılımda da korumuş, sahip olduğu oran yıllar arasında artış-azalan bir ivme gösterirken en yüksek %24'e ulaşırken, %10'nun altına hiç düşmemiştir.

Çizelge 4.5. Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 haberlerindeki kimlik bilgisi alt kodlarının toplam ve yıllara göre dağılımları

Yıllar	2017		2018		2019		2020		Dört Yıl Toplamı	
Kimlik Bilgisi	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%
Açıkça Verilmiş	10	12,82	7	7,69	5	6,67	2	12,5	24	9,23
Gizli Verilmiş	49	62,82	64	70,33	46	61,33	12	75	171	65,77
Verilmemiş	3	3,85	6	6,59	6	8	0	0	15	5,77
Yarı Açık Verilmiş	16	20,51	14	15,38	18	24	2	12,5	50	19,23
TOPLAM	78	100	91	100	75	100	16	100	260	100

Şekil 4.5’de kimlik bilgisi alt kodlarının kodlanma sayı yüzdelerinin dağılım grafiği verilmektedir. Kimlik bilgisi alt kodlarının grafikteki dağılımında gizli verilme alt kodu, diğer alt kodlardan daha çok yüzdeye ve alana sahiptir. Bu durumda kimlik bilgisi alt kodlarına ait çizelge ve şekildeki veri ve gösterim dikkate alındığında, Hürriyet Gazetesinin hakkında haber yaptığı bireylerin kimlik bilgileri gizleyerek olayın haberini yaptığı söylenebilmektedir.

Şekil 4.5. Hürriyet Gazetesi 2017 - 2020 yılları haberlerindeki kimlik bilgisi alt kodlarının toplam yüzde grafiği

Gazete haberlerinde verilen adresler, genellikle olayın gerçekleştiği mekân, semt, il sokak gibi bilgileri içerir, bireyin yaşadığı yeri, ikamet adresini belirten ifadelerle yer vermekten kaçınılmaktadır. Fakat bazı durumda olay bireyin yaşadığı yerde gerçekleşebiliyor ve olay yeri bilgileri verildiğinde bireyin adresi de açıkça verilmiş oluyor. Gazetede yer alan 226 haberlerin toplamda sahip olduğu 194 adres bilgisi alt kodunun %96,91’i (188 kod), olayın gerçekleştiği il, ilçe ya da mekâna ait bilgilerin verilmesi olarak kodlanmıştır. Geri kalan toplam %3,01’lik oranın %1,55’i bireyin adresinin açıkça verilmesi

olarak kodlanırken (3 kod), diğer %1,55'i ise bireyin yaşadığı yer ve olayın yerinin aynısı olması (3 kod) olarak kodlanmıştır

Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında incelenen tüm haberlerde içinde eğitim bilgisi alt kodlarından sadece lise ve ortaokul alt kodlarına dair kodlamaları olan haberler yer almış, ilkokul ve üniversite alt kodlarına dair herhangi bir habere yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. 2020 yılındaki haberlerde eğitim bilgisine dair bir bilgiye yer verilmemiştir. Alt kodların oranlarında lise alt kodu toplam dağılımında %78,57, 2017 yılında %84,62, 2018 yılında %78,95 ve 2019 yılında %70'lik payla en çok paya sahip alt kod olmuştur.

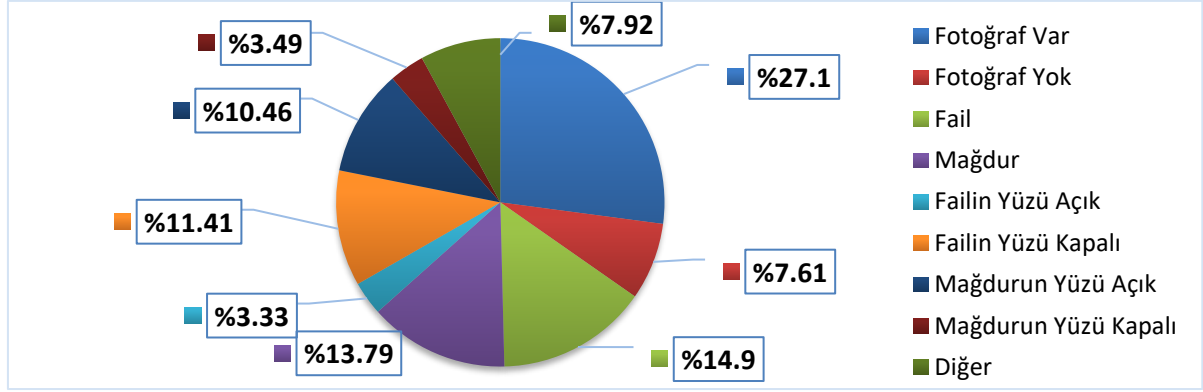
Hürriyet Gazetesindeki haberlerin fotoğraf bilgisi alt kodlarının dört yıllık toplam dağılım ve yüzdelerinin verildiği Çizelge 4.6'da fail ve mağdur fotoğraflarının veriliş şekline ait olan yüzü açık ve yüzü kapalı alt kodlarının kodlanma yüzdeleri, bu alt kodların tüm yıllardaki kodlanma sayıları dikkate alınarak hesaplanmıştır. Fotoğraf bilgisi alt kodlarının, tüm yıllardaki kodlanma sayılarının toplamı 631'dir. Toplam 631 kodun %27,1'i (171 kod) fotoğraf var olarak %7,61'i (48 kod) ise fotoğraf yok olarak kodlanmıştır. Fotoğraflarda failin var olması kodu %14,9'luk, mağdurun var olması kodu %13,9'luk orana sahiptir. Suç aletinin fotoğrafı kodu %0,48'lik orana sahipken, failin suç aletli fotoğrafı kodunu oranı %0,63'lük oranı ile ondan daha yüksek yüzdeye sahiptir.

Olay anı, yeri görüntüsü kodu %5'in üzerindeki %6,81'lik oranı ile suç aletiyle ilgili kodlardan daha çok kodlanma oranına sahiptir. Hürriyet Gazetesi haberlerinin tüm yıllardaki fail fotoğrafı alt kodlarının toplam kodlanma sayısı 93'dür. Bu 93 kodun 72 tanesi failin yüzünün kapalı olması alt koduna aitken, 21 tanesi de failin yüzünün açık olması koduna aittir. Haberlerdeki 93 kodun %11,41'inde failin yüzü mozaiklenerek ya da siyah bantlanarak yüzü kapalı olarak, %3,33'ünde yüzü açık olarak verilmiştir. Mağdur fotoğrafı alt kodlarının toplam kodlanma sayısı ise 88'dir. 88 kodun 66'sı mağdurun yüzünün açık olduğu koduyken, 22 tanesi yüzünün kapalı olduğu kodudur. Kodlanma sayı ve oranları birbirlerine yakın olan fail ve mağdur alt kodlarında, oranlar arasında ters bir orantı vardır. Fail alt kodlarında, failin yüzünün kapalı olması kodunun oranı %10'nun üzerinde bir orana sahipken, mağdur alt kodlarında da mağdurun yüzünün açık olması kodunun oranı %10'nun üzerindedir.

Çizelge 4.6. Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin fotoğraf bilgisi alt kodlarının dağılımı

Dört Yıl Toplamı		
Fotoğraf Bilgisi	Kod Sayısı	%
Fotoğraf Var	171	27,1
Fotoğraf Yok	48	7,61
Olay Anı/Yeri Görüntüsü	43	6,81
Failin Suç Aletli Görüntüsü	4	0,63
Suç Aletinin Görüntüsü	3	0,48
Fail	187	29,64
Mağdur	175	27,73
Toplam	631	100
Fail	Kod Sayısı	%
Yüzü Açık	21	22,58
Yüzü Kapalı	72	77,42
TOPLAM	93	100
Mağdur	Kod Sayısı	%
Yüzü Açık	66	75
Yüzü Kapalı	22	25
TOPLAM	88	100

Hürriyet gazetesinde kullanılan fotoğraflarda, fail ve mağdur benzer oranlarda yer alırlarken, failer daha çok yüzleri kapalı şekilde, mağdurlar ise tam tersi daha çok yüzleri açık şekilde okuyucuya sunulmaktadır. Olay anı ve yerine dair görsellerin kullanımı %6,81'lik oranıyla, suç aleti görselinin kullanımından (%0,48) ve failin suç aletli görüntüsünün kullanımından (%0,63) daha fazladır. Hürriyet Gazetesindeki haberlerde fotoğraf bilgisi alt kodlarına bakıldığında, haberlerde ağırlıklı olarak fotoğraf kullanımı vardır ve kullanılan fotoğraflarda hem faile hem de mağdura sık sık yer verilmektedir. Yayınlanan fotoğraflarında failin yüzü gizlenerek, mağdurun yüzü ise açık olarak verilmektedir. Fail ve mağdur dışında, olay yeri ya da olay anına ait görüntülerde gazetelerde sıklıkla yer almaktadır. Şekil 4.6'da Suç Aletinin Görüntüsü, Olay Anı/Yeri Görüntüsü ve Failin Suç Aletli Görüntüsü alt kodlarının verilerinin toplamı olan %14,9, diğer başlığı altında gösterilmektedir.

Şekil 4.6. Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin fotoğraf bilgisi alt kodlarının yüzde grafiği

Fotoğraf ve görsel kullanımının var olduğu alt kodunun yıllara göre dağılımında, alt kodların sayısının toplamalarında 214 kodlamayla öne çıkan yıl 2018 yılıdır. 2017 ve 2018 yıllarında fotoğraf var kodu daha çok dağılıma sahipken (sırasıyla %27,04 ve %24,3), 2019 yılındaki haberlerde fotoğraf yok kodu %30,11'lik yüzdesiyle daha çok kodlanma oranına sahiptir. Suç aletinin görüntüsü kodu yalnızca 2018 yılında 3 kere kodlanıp %1,4'lük paya ulaşırken, failin suç aletli fotoğrafı kodu 2018 ve 2019'da 2'şer kere kodlanarak %1'lik orana sahip olmuşlardır. Olay anı, yeri fotoğraf kodu, suç aleti ile ilgili kodlara göre hem tüm yıllarda kodlanmakta hem de %5 ve üzerinde kodlanma oranına ulaşmıştır. 18 adet kodu ve %9,18 oranıyla en çok kodlanması 2017 yılında olmuştur.

Fotoğraf bilgisi alt kodlarının yıllara göre dağılım ve yüzdeleri verilerinde, dört yıl toplamında olduğu gibi fail ve mağdurun fotoğrafının veriliş şekillerine ait olan yüzü açık ve yüzü kapalı alt kodlarının kodlanma yüzdeleri, alt kodların kendi toplam kodlanma sayıları üzerinden hesaplanarak incelenmiştir. Failin fotoğraflarına ait alt kodların yıllara göre kodlanma sayıları toplamı 93'dür. 93 kodun 34 tanesi 2017'de, 31 tanesi 2018'de, 24 tanesi 2019'da, 4 tanesi de 2020 yılındadır. 2017'deki 34 kodun %13,27'si (26 kod) yüzünü kapalı, %4,08'i (8 kod) yüzü açık olması koduna, 2018'deki 31 kodun %10,75'i (23 kod) yüzü kapalı, %3,74'ü (8 kod) yüzü açık koduna aittir. 2019'deki 24 kodun %10,22'si (19 kod) yüzü kapalı, %2,69'u (5 kod) yüzü açık koduna ve 2020'deki 4 kodun tamamı da yüzün kapalı olması koduna aittir. Failin fotoğrafının alt kodlarının oranlarına bakıldığında, gazetede failerin fotoğrafları yüzleri kapalı olarak okuyucuya gösterilmektedir.

Mağdurun fotoğraflarına ait alt kodlarının yıllara göre kodlanma sayıları toplamı ise 88'dir. Bu kodlanma sayısı 2017'de 20 kod, 2018'de 33 kod, 2019'da 30 kod ve 2020'de 5

kod olarak dağılım göstermektedir. 2017 yılındaki 20 kodun 15 tanesi (%7,65'i) yüzü açık koduna, 5 tanesi (%2,55'i) yüzü kapalı koduna, 2018 yılındaki 33 kodun 24 tanesi (%11,21'i) yüzü açık koduna, 9 tanesi (%4,21'i) yüzü kapalı koduna aittir. 2019 yılındaki 30 kodun 24 tanesi (%12,9'u) yüzü açık koduna, 6 tanesi (%3,23'ü) yüzü kapalı koduna, 2020 yılındaki 5 kodun 3 tanesi (%8,57'si) yüzü açık koduna, 2 tanesi (%5,71'i) yüzü kapalı koduna aittir. Mağdur fotoğrafları alt kodlarının oranlarına bakıldığında, mağdurlar gazete de yüzleri açık şekilde gösterilmektedir.

Gazetelerde yer alan suç haberleri tek bir suç türüne ait değildir. Yetişkinlerin işlediği suçların hepsi çocuklar tarafından da işlenebilmektedir. Çizelge 4.7' de haberlerde yer alan suç türü alt kodlarının dört yıllık toplam verileri sayısının dağılımları yer almaktadır.

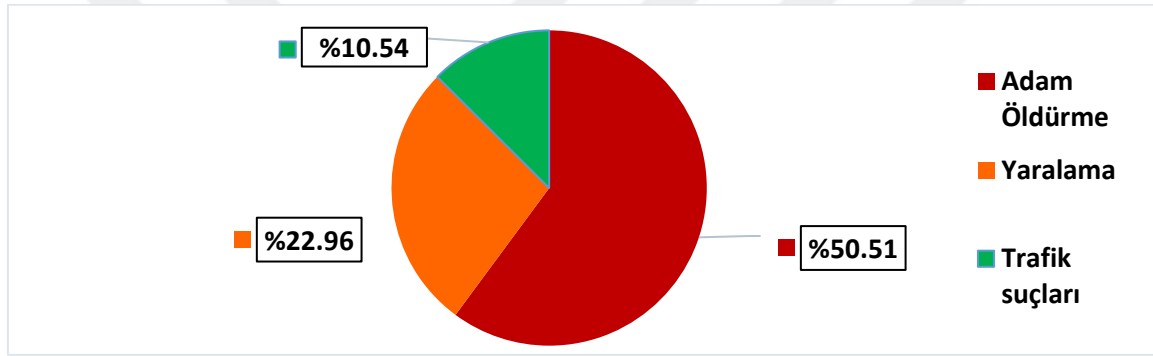
Çizelge 4.7. Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin suç türü alt kodlarının dağılımı

Suç Türü	Dört Yıl Toplamı	
	Kod Sayısı	%
Adam Öldürme	297	50,51
Yaralama	135	22,96
Trafik suçları	62	10,54
Hırsızlık/Gasp/Yağma	32	5,44
Cinsel Suç	28	4,76
Uyuşturucu madde suçları	5	0,85
Kötü Muamele	5	0,85
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	5	0,85
KVKK aykırı	3	0,51
Sahtecilik/Dolandırıcılık	3	0,51
Örgüt Üyeliği/Suçları	3	0,51
Soy Bağına Yönelik Suçlar	3	0,51
Cinayet Şüphelisi	2	0,34
Kundakçılık	1	0,17
İnsan Kaçakçılığı	1	0,17
Kamu Malına Zarar	1	0,17
Hakaret Etme	1	0,17
İftira Atma	1	0,17
TOPLAM	588	99,99

Hürriyet Gazetesindeki toplam 226 haberde, suç türü bilgisine dair toplam kod sayısı 588'dir. Bu kodlamaların %50,51'i adam öldürme suçu koduna, %22,96'sı da yaralama suçu koduna aittir. Diğer alt kodlar arasından %5'in üzerindeki oranları ile trafik suçları (%10,54) ve hırsızlık suçları (%5,44) öne çıkar. Gençlerin işledikleri basit suçlar kapsamında

değerlendirilebilen hakaret, tehdit, tartışma, arbede gibi suçlara dair haberlere ait kodlamalar %1'in altındaki oranlarıyla, adam öldürme, yaralama, hırsızlık gibi büyük ve dikkat çekici suçlar kadar gazetelerde yer almamaktadır. Hürriyet Gazetesindeki, toplam 588 suç türü kodlamasının 297 tanesi (%50,51) adam öldürme suçu ve 135 tanesi (%22,96) yaralama suçu koduna sahip haberlerdir. Bu suç türlerinin haberleri gazetede daha çok yer almaktadır.

Suç türleri alt kodlarından en çok kodlanma sayı ve yüzdesine sahip olan adam öldürme, yaralama ve trafik suçları alt kodlarının dağılımları Şekil 4.7'de verilmektedir. Suç türleri kodlamalarında, tüm yıllarda en çok kodlanan suç türü olan adam öldürme suçu, en az kodlanan suç türü ise trafik suçlarıdır. Adam öldürme suçunu yıllara göre dağılımında en çok kodlanma oranına sahip olduğu yıl, %57,51 ile 2018 ve %71,88 ile 2020 yılıdır.

Şekil 4.7. Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin suç türü alt kodları yüzde grafiği

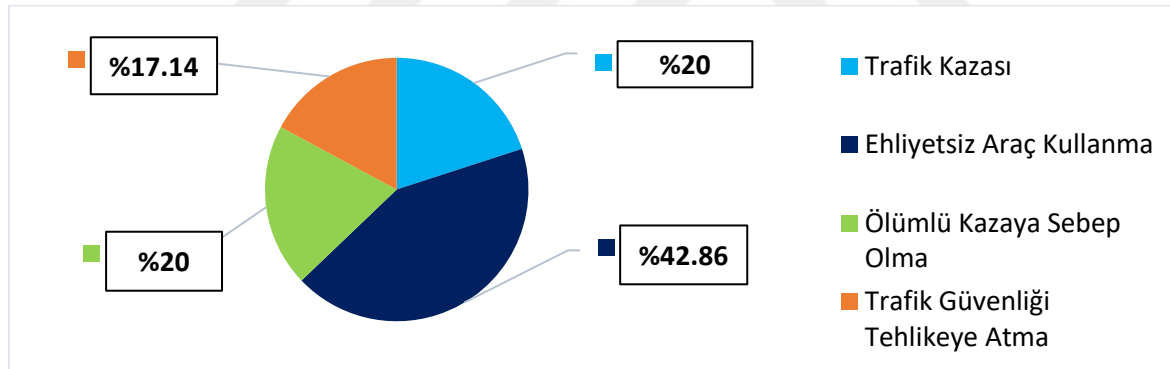
Yaralama suçunun kodlanma oranlarının en çok olduğu yıllar ise, %25,97 ile 2017 yılı, %25,27 ile 2019 yıllarıdır. Trafik suçlarının en çok kodlanma oranına sahip olduğu yıllar, %13,26 ile 2017 yılı ve %12,64 ile 2019 yılıdır. Hürriyet Gazetesinde tüm yıllar kodlanma sayı ve oranlarında en çok kodlamaya sahip suçların sıralaması, birinci sırada adam öldürme suçu, ikinci sırada yaralama suçu ve üçüncü sırada trafik suçları şeklindedir. En çok kodlamaya sahip suç türleri, eylemin gerçekleştirilme şekli ve gerçekleştirildiği araçlara göre alt kodlara ayrılabilir. Çizelge 4.8'de de bu dağılımın grafiği verilmektedir.

Trafik suçlarının alt kodlarını tüm yıldaki toplam kodlanma sayı ve oranlarına bakıldığında, toplam %42,86 kodlanma oranı ile ehliyetsiz araç kullanma kodu diğer alt kodlara göre birinci sırada yer almaktadır.

Çizelge 4.8. Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan trafik suçları suçlarının alt kodlarının dağılım

Trafik Suçları	Dört Yıl Toplamı	
	Kod Sayısı	%
Trafik Kazası	7	20
Ehliyetsiz Araç Kullanma	15	42,86
Ölümlü Kazaya Sebep Olma	7	20
Trafik Güvenliği Tehlikeye Atma	6	17,14
TOPLAM	35	100

Trafik kazası ve ölümlü kazaya sebep olma alt kodları sahip oldukları %20 kodlanma oranıyla ikinci sırayı paylaşırken, %17,14 kodlanma oranına sahip trafik güvenliği tehlikeye atma alt kodu üçüncü sırada yer almaktadır. Trafik suçları alt kodları birbirleriyle ilişkili olan alt kodlardır. Aralarındaki bağlantıya rağmen her alt kodla ilgili ayrı ayrı haberler gazetelerde yer almaktadır. Trafik suçlarına kodlarından, kodlanma sayı ve yüzdelere göre ehliyetsiz araç kullanımı kodu, hakkında en çok haber yapılan alt kodu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 4.8. Hürriyet Gazetesi haberlerindeki trafik suçları alt kodlarının dağılımı grafikleri

Trafik suçları alt kodlarında, 2020 yılında bu suçla dair herhangi bir haber ve kodlama yapılmadığı için yer verilmemiştir. Trafik suçları alt kodları, birbirleriyle bağlantısı olan alt kodlar olsalar da, yayınlanan haberlerde ayrı ayrı alt kodlar olarak kodlanmışlardır. %46,15 ile ehliyetsiz araç kullanımı kodlu haberler, diğer alt kodlar arasında birinci sırada yer almaktadır. İkinci sırada %23,08 oranıyla trafik kazası alt kodu, üçüncü sırayı ise %15,38 oranları ile ölümlü kazaya sebep olma ve trafik güvenliğini tehlikeye atma kodu paylaşmaktadır. Ehliyetsiz araç kullanımı kodu, hem diğer alt kodların gerçekleşmesinin temelinde olan kod olması hem de 2018 yılı haricinde tüm yıllara ait kod toplamının

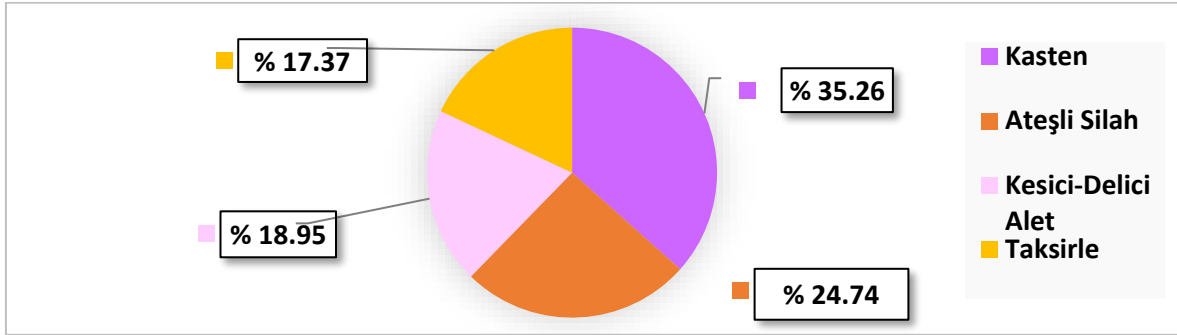
dağılımında hem de yıl dağılımında %40'dan fazla payıyla en çok kodlanan alt kod olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı alt kodlara sahip olan adam öldürme ve yaralama suçları, bireye yönelik suçlar başlığı altında birleştirilerek sahip oldukları veriler Çizelge 4.9' da verilmektedir. Adam öldürme suçunun alt kodlarının dört yıllık toplam kodlanma sayısı 189'dur. 189 kodun 67'si %35,26'sı suç eyleminin kasten gerçekleştirilmesi alt koduna aittir. Eylemin taksirle gerçekleşmesi ise 33 kodlanma ile %17,37'lik bir orana sahiptir. Eylemin araçla gerçekleştirilmesi sonucu belirlenen kod olan ateşli silah alt kodudur. 47 kodlanmaya %24,74'lük orana sahip olan ateşli silah alt kodu, araç kullanımını içeren diğer alt kodlar arasında ilk sırada, tüm alt kodlar arasında ise ikinci sırada gelir. Genel kod sırasında 36 kodlanma ve %18,95'lik oranı ile üçüncü sırada gelen kod ise kesici delici alet alt kodudur. Sert cisim alt kodu ve teşebbüs alt kodu, adam öldürme suçu alt kodları arasında en az kodlanma sayı ve yüzdesine sahip olan alt kodlardır. Sert cisim 5 kodlanma ve %2,63'lük oranı ve teşebbüs kodu 1 kodlanma ve %0,53'lük oranı ile %5'in altında yer almaktadır.

Çizelge 4.9. Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin bireye yönelik suçların alt kodlarının dağılımı

Bireye Yönelik Suçlar					
Dört Yıl Toplamı			Dört Yıl Toplamı		
Adam Öldürme	Kod Sayısı	%	Yaralama	Kod Sayısı	%
Kasten	67	35,26	Kasten	32	37,65
Ateşli Silah	47	24,74	Ateşli Silah	7	8,24
Kesici-Delici Alet	36	18,95	Kesici - Delici Alet	19	22,35
Taksirle	33	17,37	Taksirle	10	11,76
Sert Cisim	5	2,63	Sert Cisim	1	1,18
Teşebbüs	1	0,53	Darp Etme	16	18,82
TOPLAM	189	99,48	TOPLAM	85	100

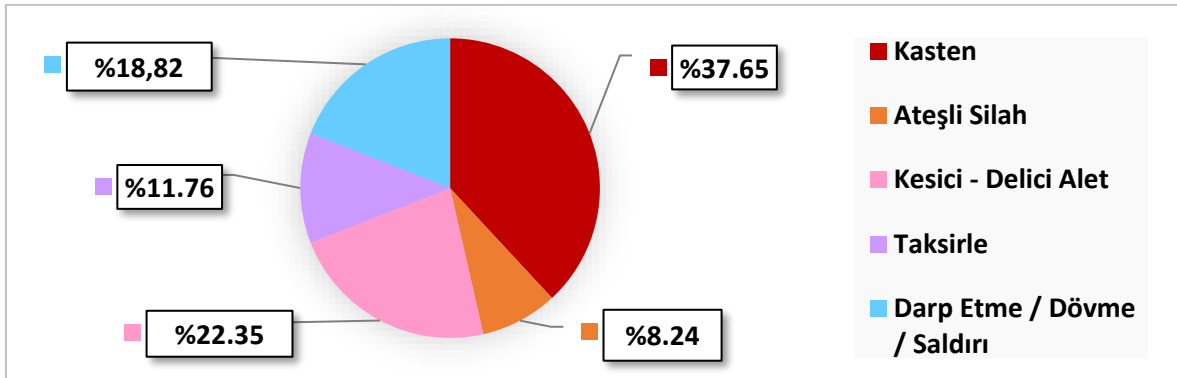
Yaralama suçunun alt kodlarının toplam kodlanma sayısı 85'dir. Suç eyleminin kasten gerçekleştirilmesi alt kodu bu suç türünde de 32 kodlanma sayısı ve %37,65'lik oranı ile diğer alt kodlar arasında ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada eylemin araçla gerçekleştirilmesi alt kodlarından %22,35'lik oranıyla kesici delici alet alt kodu yer alırken, üçüncü sıra %18,82'lik oranıyla eylemin darp etme yoluyla gerçekleştirilmesi alt kodu yer alır. Yaralamanın taksirle gerçekleşmesi kodu %11,76'lık kodlanma ve 10 adet kod sayısı ile dördüncü sıradadır. Ateşli silah ve sert cisim kodu yaralama suçu alt kodlarının en düşük kod sayı ve oranına sahip olan alt kodlarıdır. Ateşli silah alt kodu %8,24'lük oranıyla %5'in

üzerinde bir oranı sahip olsa da beşinci sırada yer alırken, sert cisim %1,18’lik oranıyla son sırada yer almaktadır.

Şekil 4.9. Hürriyet Gazetesi haberlerindeki adam öldürme suçu alt kodlarının dağılımı grafikleri

Her iki suç türü aynı alt kodlara sahip olsalar da bu alt kodların dağılımları hem adam öldürme suçunda hem de yaralama suçunda birbirlerine yakın değerlerde olsalar da ama dağılım oranlarına sahiptir. Şekil 4.9’ da adam öldürme suçunun alt kodlarının dağılım grafiği yer alırken, Şekil 4.10’da yaralama suçu alt kodlarının dağılımı verilmektedir. Eylemin kasten gerçekleştirilmesi alt kodu hem adam öldürmede (%35,26) hem de yaralama suçunda (%37,65) diğer alt kodlara göre daha çok kodlanmaya ve daha büyük oranyla kodlar arasında birinci sırada yer alır. Kodlanma oranlarına bakıldığında her iki suçunda bilinçli, kasten işlendiği suçların haberleri, taksirle gerçekleştiği durumlardan daha çok gazetede haber olarak yer almaktadır. Her iki suç türünde de eylemin bireye zarar vermesi kesin olan aletlerle gerçekleştirildiği olayların haberleri gazetede daha çok yer bulmaktadır.

Şekil 4.10. Hürriyet Gazetesi haberlerindeki yaralama suçu alt kodlarının dağılımı grafikleri

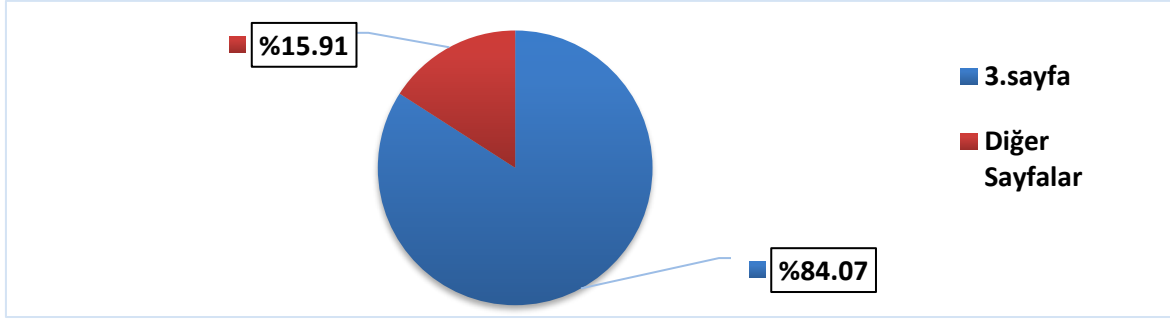
Adam öldürme suçunun alt kodlarının yıllara göre dağılımında, suçun kasten işlendiği koduna sahip haberler, 2017 ve 2020 yılında %40, 2018 ve 2019 yılında yüzde 30

oranında kodlanırken, taksirle öldürme kodu 2017, 2018 ve 2019 yılında yüzde 10'nun üzerinde 2020 yılında %6,67 oranında kodlanmıştır. Ateşli silahın kullanılması koduna sahip haberler, 2019 yılında %13,79'luk oranı hariç 2017, 2018 ve 2020 yıllarında yüzde 25 ve üzerindeki oranları ile kesici-delici aletlerden daha fazla kod oranına sahiptir. Yıllara göre dağılımda alt kodlar arasında en son sırada yer alan kesici-delici aletlerin kullanılmış olarak kodlandığı haberlerin en yüksek oranı %29,31 ile 2019 yılındaki haberlerde olmuştur. Yaralama suçu alt kodlarının yıllık dağılımında, tüm yıllarda en çok kodlanan alt kod kasten kodudur. Yaralamanın kasten gerçekleşmesinin yıllara göre sıralamasında 2020 yılı %66,67 ile ilk sırada, %40'lık oranıyla 2017 yılı ikinci ve son olarak %34,0'dan büyük oranlarıyla 2018 ve 2019 yılları üçüncü sırayı paylaşmaktadır. Kasten yaralamadan sonra en yüksek orana %20'den fazla yüzdesiyle kesici delici alet kullanılan yaralama olay haberleri gelmektedir.

Çizelge 4.10. Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin bulunduğu sayfa numarası alt kodlarının dağılımı

Sayfa Numarası	Dört Yıl Toplamı	
	Haber Sayısı	%
1.sayfa	2	0,88
3.sayfa	190	84,07
4.sayfa	5	2,21
5.sayfa	11	4,87
6.sayfa	2	0,88
7.sayfa	8	3,54
9.sayfa	3	1,33
15.sayfa	1	0,44
17.sayfa	1	0,44
20.sayfa	2	0,88
22.sayfa	1	0,44
TOPLAM	226	100

Çizelge 4.10'da Hürriyet Gazetesindeki haberlerin sayfa numaralarının toplam sayıları yer almaktadır. Hürriyet Gazetesindeki toplam 226 haberin 190 tanesi üçüncü sayfa haberi olarak kodlanmıştır. %84,07'lik dilimi ile diğer sayfa numarası kodları arasında en çok kodlanma oranına sahip olan alt kod üçüncü sayfa alt kodudur. Beşinci sayfa alt kodu çift basamaklı kod sayısı ve %4,87'lik oranı ile ikinci sırada kodlanan sayfa numarasıdır. Geri kalan 10 adet sayfa numarası alt kodlarının hepsi %5'in altında kodlanma oranlarına sahiptir. 1.sayfa, 6.sayfa ve 20. sayfa alt kodları 2 kodlanmaya ve %0,88 orana, 15. Sayfa, 17.sayfa ve 22. Sayfa alt kodları 1 kodlanmaya ve %0,44'lük orana sahiptir.

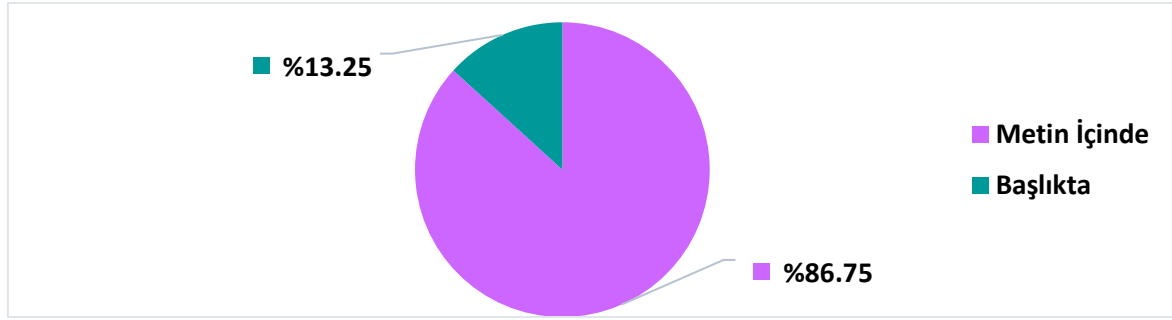
Şekil 4.11. Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin bulunduğu sayfa numarası alt kodlarının toplam dağılım grafiği

Bu altı alt kod, alt kodlar arasında en az kodlanma dağılım ve yüzdelere sahip sayfa numarası alt kodlarıdır. 3.sayfa alt kodu dışındaki diğer tüm sayfa numarası alt kodları, %5'den az orana sahiptir ve hepsinin yüzdeleri toplamı %15,91'dir. Sayfa numaralarının dağılımın yer aldığı Şekil 4.11'de, dağılımın daha net anlaşılması için %5'in altında değeri olan sayfa numaraları tek tek değil diğer sayfalar başlığı altında toplam değerleri %15,91 ile gösterilmektedir. Haber içeriğinde yer alan cinsiyet, yaş, kimlik, adres, eğitim, fotoğraf, suç türleri ve alt kodlarının dışında, olayın aktarımında kullanılan nötrleştirici ve etiketleyici ifadelerin haber başlığında ve metni içinde yer alması kodlamalarının dair tüm yıllar toplamına ait veriler Çizelge 4.11.'de verilmektedir.

Çizelge 4.11. Hürriyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerde yapılan nötrleştirme ve etiketleme ifadeleri alt kodlarının toplam dağılımı

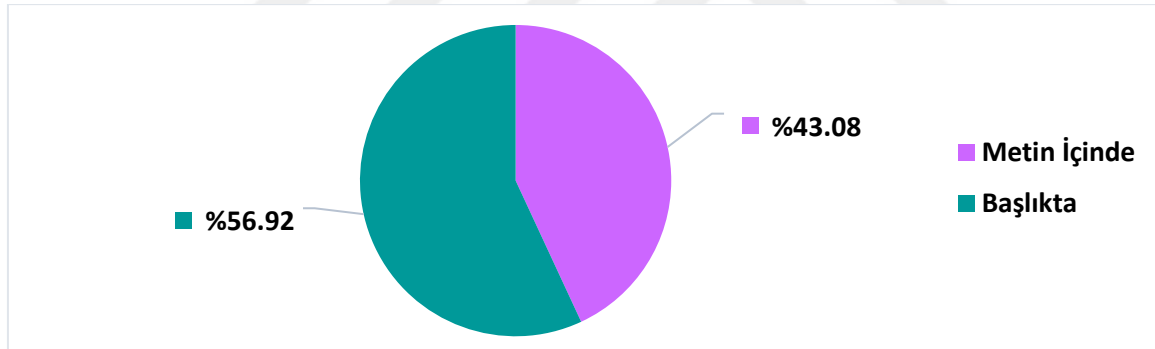
Dört Yıl Toplamı			Dört Yıl Toplamı		
Nötrleştirme İfadeleri	Kod Sayısı	%	Etiketleme İfadeleri	Kod Sayısı	%
Metin İçinde	72	86,75	Metin İçinde	28	43,08
Başlıkta	11	13,25	Başlıkta	37	56,92
TOPLAM	83	100	TOPLAM	65	100

Elde edilen verilerin dağılımları karşılaştırma için Çizelge 4.11'de tek tablo olarak verilse de nötrleştirme ifadelerinin dağılım grafiği Şekil 4.12'de verilirken, etiketleme ifadelerinin grafiği Şekil 4.13'de verilmektedir. Bu çizelgedeki veriler, olayın anlatımı sırasında kullanılan failin yaş, cinsiyet ve suç işleme nedenleri gibi bilgilerin haber içerisinde veriliş şekillerinin sahip olduğu nötrleştirme ve etiketleme etkisi dışında aynı etkinin oluşmasına neden olacak ifadelerin kodlanmasıyla elde edilmiştir.

Şekil 4.12. Hürriyet Gazetesindeki nötrleştirme ifadeleri alt kodlarının toplam dağılım grafiği

Nötrleştirme ifadeleri, haber metninin içerisinde %86,75 oranında yer alırken, haber başlığında %13,25 yer almış olarak kodlanmaktadır. Etiketleme ifadelerinde ise, metin içinde yer alma oranı %43,08 iken, başlıkta yer alma oranı %56,92'dir. Kodlamaların yüzde dağılımlarına bakıldığında, haberlerde nötrleştirme ifade kodlamalarına, etiketleme ifadeleri kodlamalarından daha çok yer almakta ve bu ifadeler çoğunlukla metin içinde yer almış olarak kodlanmaktadır.

Şekil 4.13. Hürriyet Gazetesindeki etiketleme ifadeleri alt kodlarının toplam dağılım grafiği

4.2. Milliyet Gazetesi Haberlerinin Bulguları

Milliyet Gazetesindeki haberlerin cinsiyet, yaş, kimlik, adres, eğitim, fotoğraf, suç türü, sayfa numarası ve bunlar dışında kalan nötrleştirme ve etiketleme ifadelerinin verileri kodlanma sayı dağılım ve yüzdeleri üzerinden elde alınarak incelenecektir.

Milliyet Gazetesi'ndeki 106 haberin %27,35'i (29 haber) 2017 yılında, %25,52'si (26 haber) 2018 yılında, %38,67'si (41 haber) 2019 yılında ve %9,43'ü (10 haber) 2020 yılının ilk altı ayında gazete de yer almıştır. 2020 yılı haber sayısı ilk altı aydaki haberle olduğu için diğer yıllara göre daha az dağılım ve yüzdeye sahiptir. 2020 yılı hariç diğer yıllarda toplam on iki ayda yer alan haber sayı ve yüzdelerine bakıldığında 2017 ve 2018

yılı arasında %2'ye yakın bir fark varken, 2019 yılın %40'a yakın oranıyla diğer yıllar arasından öne çıkmaktadır. Haber sayı ve oranlarına göre sıralama yapıldığında ilk sırada 2019 yılı, ikinci sırada 2017 yılı, üçüncü olarak da 2018 yılı yer almaktadır.

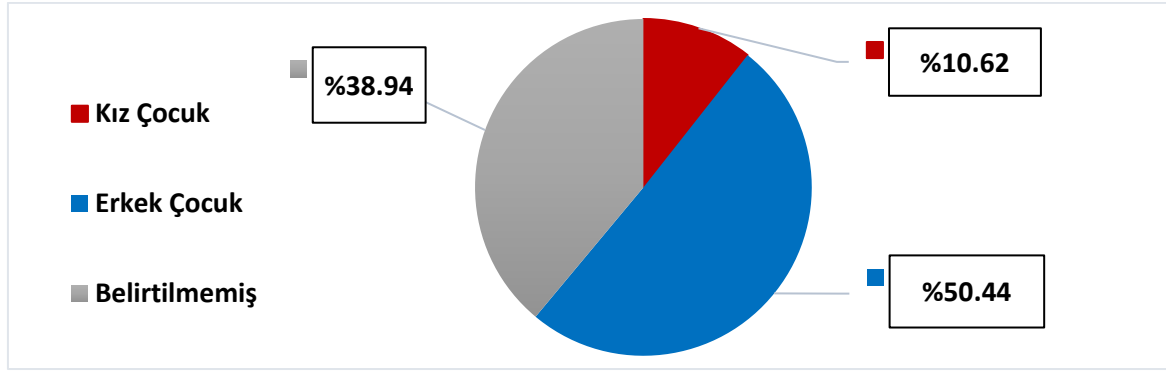
Çizelge 4.12. Milliyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin cinsiyet bilgisi alt kodlarının yıllara göre dağılımı

Yıllar	2017		2018		2019		2020		Dört Yıl Toplamı	
Cinsiyet	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%
Kız Çocuk	3	8,82	1	3,85	5	11,9	3	27,27	12	10,62
Erkek Çocuk	23	67,65	10	38,46	19	45,24	5	45,45	57	50,44
Belirtilmemiş	8	23,53	15	57,69	18	42,86	3	27,27	44	38,94
TOPLAM	34	100	26	100	42	100	11	100	113	100

Milliyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerdeki cinsiyet bilgisi alt kodlarının toplam ve yıllara göre dağılım ve yüzdeleri Çizelge 4.12'de yer almaktadır. Dört yılda gazete yer alan 106 haberde olay gerçekleştiren failin cinsiyet bilgisine dair toplamda 113 tane cinsiyet alt kodu kodlaması yer almaktadır. Bu kodlamaların %50,44'ü erkek çocuk alt kodu iken, %10,62'si kız çocuk alt koduna aittir. Kodlamaların %38,94'ü, failin cinsiyetinin belirtilmemiş olarak kodlandığı haberlere aittir. Cinsiyet kodlarının genel toplamında en çok dağılıma sahip erkek çocuk alt kodunun yıllara göre dağılıma bakıldığında sahip olduğu oranlar ile yıllara göre dağılımda birinci sırada yer almaktadır.

%67,65'lik yüzdesiyle en çok dağılıma 2017 yılında sahip olan erkek çocuk alt kodunun, en az olduğu yıl %38,46 ile 2018 yılıdır. 2019 ve 2020 yılında ise %45,0'in üzerinde orana sahiptir. Erkek çocuk kodundan sonra ikinci sırada belirtilmemiş alt kodu gelmektedir. Diğer yıllar arasında en çok dağılıma %57,69 ile 2018 yılında sahip olan belirtilmemiş alt kodu, en az dağılımı önce %23,53 ile 2017'de, sonra %27,27 ile de 2020 yılında almıştır. 2019 yılında ise %40'ın üstünde bir dağılıma sahiptir.

Kız çocuk alt kodu, hem genel toplam yüzdesiyle hem de yıllara göre dağılım yüzdeleriyle alt kodlama sıralamasında en sonda yer alır. Diğer alt kodların en az sahip olduğu yüzdeler bile %20'nin üzerindeyken, kız çocuk alt kodu 2017 yılındaki %8,82 ve 2018 yılındaki %3,85'lik oranıyla %10'nun altında bir dağılıma sahiptir. En çok dağılıma %27,27 ile 2020 yılında ulaşan kız çocuk kodu, 2019 yılında %11,9 ile %12'ye yakın bir orana sahiptir.

Şekil 4.14. Milliyet Gazetesi 2017 - 2020 yılları haberlerindeki cinsiyet bilgisi alt kodlarının toplam dağılım grafiği

Cinsiyet alt kodları verilerine göre Milliyet Gazetesinde yer alan çocuk suçlu haberlerinin failleri erkek çocuk alt kodu dağılımı (%50,44), kız çocuk kodu dağılımından (%10,62) %35 daha fazlayken, belirtilmemiş kodundan %11,5 daha fazladır. Milliyet gazetesinde yer alan haberlerde, erkek çocuk koduna sahip haberler oranca ve sayıca (57 haber) daha fazla yer almaktadır.

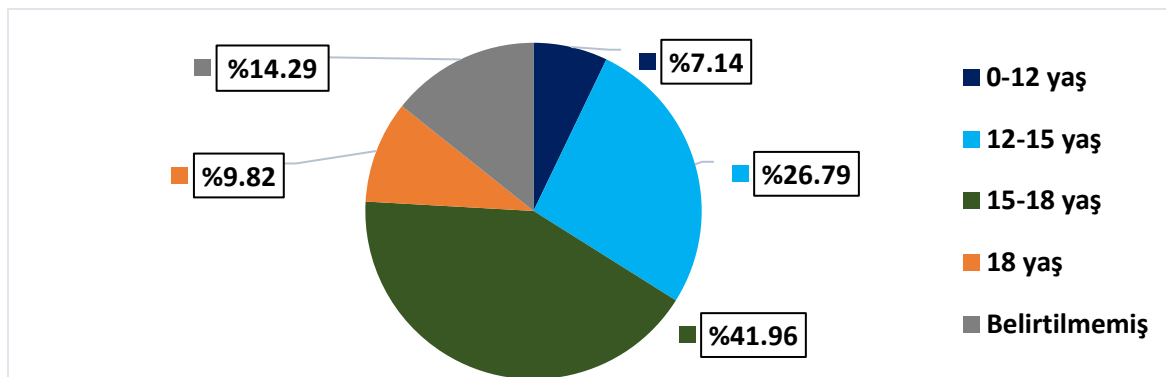
Sahip olduğu 106 çocuk suçlu haberinde toplam 112 tane yaş bilgisi alt kodu olan Milliyet Gazetesinde, bu kodların %41,96'sı 15-18 yaş, %26,79'u 12-15 yaş, %14,29'u belirtilmemiş alt koduna aittir. Geri kalan 18 yaş alt kodu (%9,82) ve 0-12 yaş alt kodu (%7,14) yüzde 10'un altında bir orana sahiptir. %50'ye yakın oranıyla 15-18 yaş alt kodu, diğer alt kodlar arasında birinci sırada yer alırken, %7'lik oranıyla 0-12 yaş alt kodu beşinci sıradadır. Çizelge 4.13'de alt kodların toplam ve yıllara göre dağılımları, Şekil 4.15'de de bu alt kodların dağılım grafiği verilmektedir.

Çizelge 4.13. Milliyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin yaş bilgisi alt kodlarının yıllara göre dağılımı

Yıllar	2017		2018		2019		2020		Dört Yıl Toplamı	
Yaş	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%
0-12 yaş	2	6,45	2	7,14	3	7,14	1	9,09	8	7,14
12-15 yaş	7	22,58	10	35,71	11	26,19	2	18,18	30	26,79
15-18 yaş	12	38,71	9	32,14	20	47,62	6	54,55	47	41,96
18 yaş	6	19,35	3	10,71	2	4,76	0	0	11	9,82
Belirtilmemiş	4	12,9	4	14,29	6	14,29	2	18,18	16	14,29
TOPLAM	31	100	28	100	42	100	11	100	112	100

12-15 yaş ve 15-18 yaş kodları tüm yıllarda diğer yaş alt kodlarından daha fazla dağılıma sahiptir. 15-18 yaş alt kodu tüm yıllarda %30'un üzerindeki dağılım yüzdesiyle

birinci sırada yer alırken, 2017’de %20’nin üzerinde yüzdeyle başlayıp 2018’de %35,0’ın üzerine çıkan, 2019’da %26’a gerileyip en sonda da 2020 yılında %20’nin altına inen oranlarıyla 12-15 yaş ikinci sırada yer almaktadır. Yaş koduna ait bilginin belirtilmemiş olması olarak kodlanan alt kodun sayısı 2018 ve 2019 yılları hariç giderek artan bir kodlama yüzdesine sahiptir. 2017 yılında %20’ye yakın yüzdeye sahip olan 18 yaş alt kodu, sonraki yıllar giderek azalmaya başlamış ve %5’in altına düşmüştür. Yüzdeleri ve rakamları yıllar arasında değişim gösterse de, Milliyet Gazetesindeki haberlerde en çok kodlanan yaş alt kodu 15-18 yaş alt kodudur.

Şekil 4.15. Milliyet Gazetesi 2017 - 2020 yılları haberlerindeki yaş bilgisi alt kodlarının toplam yüzdesi grafiği

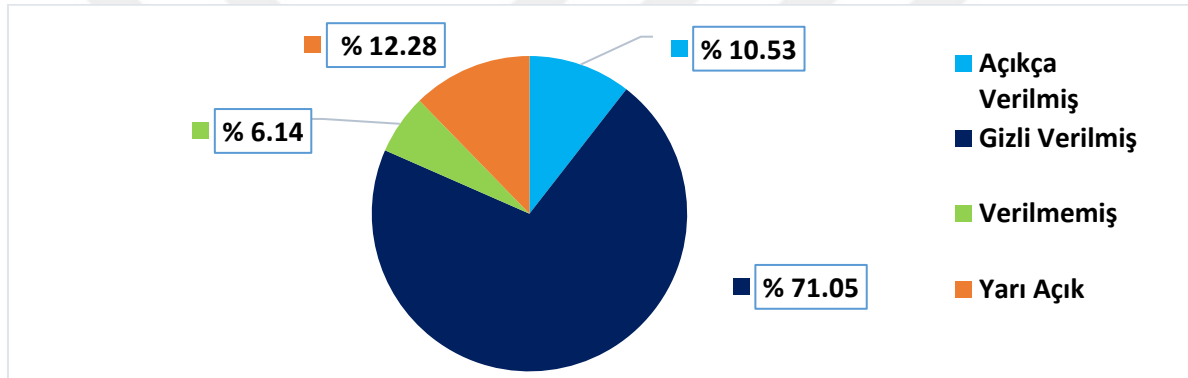
Dört yıllık toplam dağılımlarının ve yüzdelерinin Çizelge 4.14’de, bu dağılımların grafiğinin Şekil 4.16’da verildiği kimlik bilgisi alt kodlarının verilerine bakıldığında, toplamda 81 kodlamayla %71,05’lik orana sahip gizli verilme kodu ilk sırada yer alır. 14 kod ve %12,28 ile yarı açık verilme kodu ikinci, 12 kod ve %10,53 oranla açıkça verilme kodu üçüncü sıradayken, %10’nun altında oranı ile ve toplam 7 kodu ile verilmemiş kodu son sırada yer almaktadır.

Çizelge 4.14. Milliyet Gazetesindeki 2017 - 2020 haberlerindeki kimlik bilgisi alt kodlarının yıllara göre dağılımı

Yıllar	2017		2018		2019		2020		Dört Yıl Toplamı	
Kimlik Bilgisi	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%
Açıkça Verilmiş	5	15,15	0	0	5	11,9	2	18,18	12	10,53
Gizli Verilmiş	20	60,61	24	85,71	32	76,19	5	45,45	81	71,05
Verilmemiş	1	3,03	1	3,57	4	9,52	1	9,09	7	6,14
Yarı Açık Verilmiş	7	21,21	3	10,71	1	2,38	3	27,27	14	12,28
TOPLAM	33	100	28	100	42	100	11	100	114	100

Yıllara göre dağılımda, diğer alt kodlar arasında en yüksek kodlama ve oranlara sahip, 2019 yılına kadar %60 ve üzerinde yüzdeleri olan 2020 yılında %45'e düşen gizli verilme kodu yine birinci sırada yer almaktadır. Kodlama sayıları tek basamaklı sayılarda kalan diğer alt kodlar, yıllar arasında azalıp artan yüzde oranlarına sahiptir.

Yarı açık verilme kodu, en az %2,38 ile %5'in altına 2019 yılında düşerken, %30'a yakın oranıyla (%27,27) 2020 yılında en yüksek oranına ulaşmıştır. 2017, 2019 ve 2020 yılında %10'nun üzerinden dağılıma sahip açıkça verilme kodu, 2018 yılındaki haberlerin hiçbirinde kodlanmamıştır. 2019 yılı hariç, Milliyet Gazetesindeki toplam 106 haberin içinde 2017, 2018 ve 2020 yılında 1 adet kodu olan verilmemiş alt kodu, tüm alt kodlar arasında (2018 yılı açıkça verilme kodu hariç) en düşük yüzdelere sahip olan alt koddur.

Şekil 4.16. Milliyet Gazetesi 2017 - 2020 yılları haberlerindeki kimlik bilgisi alt kodlarının toplam yüzde grafiği

Milliyet Gazetesindeki haberlerin adres bilgisi toplamda 87 koda sahiptir. Bu 87 kodun 83'ü %95,4'ü, olayın gerçekleştiği il, ilçe, mekân ait olarak kodlanmıştır. Geri kalan %4,60'lık yüzdenin %3,45'i (3 kod) bireyin yaşadığı yer bilgisi koduna aitken, %1,15'i de (1 kod) bireyin adresi açıkça verilmiş olması koduna aittir. Adres bilgisi alt kodlarının dağılım ve yüzde verilere bakıldığında, Milliyet Gazetesinde yer alan haberlerde, olayın gerçekleştiği yer bilgisi verilmektedir. Eğitim bilgisi alt kodlarında Milliyet Gazetesinde ilkokul alt kodlamasının yer aldığı hiç haber olmadığı için sadece ortaokul, lise ve üniversite alt kodlarına dair bilgiler yer almaktadır. Toplam yüzdelere alt kodlar arasından lise kodu %64,71 ile ilk sırada, ortaokul kodu ise %29,41 ile ikinci, %5,88 ile üniversite son sırada yer almaktadır. Kodların yıllara göre dağılımlarında 2020 yılındaki tüm haberlerin (%100), 2017, 2018 ve 2019 yılında da %60'dan fazlasının eğitim bilgisi kodu lise olarak kodlanmıştır. 2017 ve 2020 yılında hiç koda sahip olmayan ortaokul alt kodu, 2018 yılında %37,5, 2019 yılında %40 oranında kodlanmıştır. Tüm yıllar arasında sadece 2017 yılındaki

haberlerde %33,33 oranında kodlanan üniversite kodunun, diğer yıllardaki haberlerde herhangi bir kodlaması bulunmamaktadır.

Milliyet Gazetesi haberlerinde fotoğraf bilgisi kodları toplamda 323 tanedir ve bu 323 kodun %27,91'i fotoğraf var olarak kodlanırken, %11,63'ü ise fotoğraf yok olarak kodlanmıştır. Kullanılan fotoğraf ya da temsili görsel var kodunun %19,38'i fail, %31,01'i mağdur fotoğrafı olarak kodlanmıştır. Failin ve mağdurun fotoğraflarının veriliş şekillerinin alt kod oranları hesaplanırken, alt kodların tüm yıllardaki toplamalarının dağılımları dikkate alınmıştır. Tüm yıllarda fail alt kodlarının toplam kodlama sayısı 25'dir. Bu 25 kodlamanın, 16'si olan failin yüzünün kapalı olması alt kodu %64'lük bir orana sahipken, geri kalan 9 kodlamanın sahibi olan failin yüzünün açık olması alt kodu %36'lık bir orana sahiptir. Mağdur alt kodlarının tüm yıllardaki toplam kodlanma sayısı ise 40'dır. Bu 40 kodun 33 tanesini içeren mağdurun yüzünün açık olarak verilmesi kodu, %82,5 gibi yüksek bir kodlanma orana sahipken, 7 kod sayısına sahip olan mağdurun yüzünün kapalı olması kodu %17,5'lik bir kodlanma oranına sahiptir.

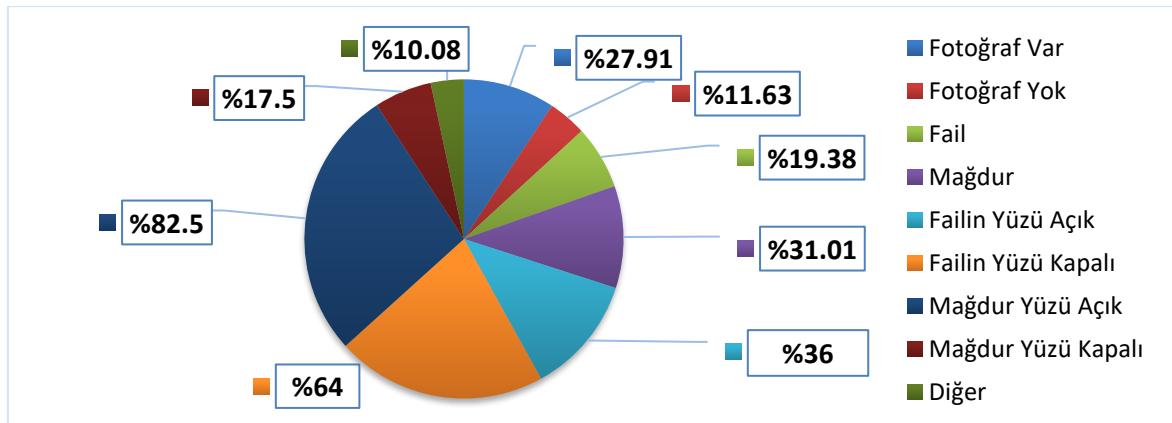
Çizelge 4.15.'deki toplam kod sayılarına bakıldığında, Milliyet Gazetesindeki haber fotoğraflarında failerin yüzü kapalı olarak yer alırken, mağdurun yüzü açık olarak verilmektedir. Fotoğraf bilgisi alt kodları arasında %10'dan daha az orana sahip olan kodlar, olay yeri ve olay anı görüntüsü (%7,36), failin suç aletli görüntüsü (%1,55), suç aletinin görüntüsü (%0,78) ve son olarak da failin ailesinin fotoğrafı (%0,39) kodlarıdır. Fotoğraf alt kodlarını dağılımlarının grafiğinin gösterildiği Şekil 4.17'de Suç Aletinin Görüntüsü, Olay Anı/Yeri Görüntüsü, Failin Suç Aletli Görüntüsü ve Ailesinin Fotoğrafı alt kodlarının verileri Diğer başlığı altında gösterilmiştir.

Fotoğraf bilgisi alt kodlarının yıllara göre dağılımında, 2017 yılı 70, 2018 yılı 63, 2019 yılı 102, 2020 yılı 23 toplam kod sayısına sahiptir. 102 kod ile 2019 yılı dört yıl arasında birinci sırada yer almaktadır. Fotoğraf var kodu en düşük yüzdeye 2018 yılında %14,3 ile en yüksek yüzdeye ise 2020 yılında %30,4'lük oranıyla ulaşmıştır. 2017 ve 2019 yılında ise %29'a yakın oranlara sahiptir. Fotoğraf yok kodu ise %25,4 ile en çok değeri 2018 yılında, %8,7 ile de en az değeri 2020 yılındaki kodlamalarıyla almıştır. En az kodlanma sayı ve oranları sahip dört alt kod arasından yalnızca olay anı, yeri görüntüsü kodunun her yılda kodlandığı haberler vardır. Geri kalan failin suç aletli fotoğrafı, suç aletinin fotoğrafı kodları sadece 2018 ve 2019 yılında kodlanmış haberlere sahipken, failin ailesinin fotoğrafı kodu yalnızca 2019 yılında 1 kere kodlanmıştır.

Çizelge 4.15. Milliyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin fotoğraf kodlarının dağılım ve yüzdeleri

Fotoğraf Bilgisi	Dört Yıl Toplam	
	Kod Sayısı	%
Fotoğraf Var	72	27,91
Fotoğraf Yok	30	11,63
Olay Anı/Yeri Görüntüsü	19	7,36
Failin Suç Aletli Görüntüsü	4	1,55
Suç Aletinin Fotosu	2	0,78
Ailesinin Fotoğrafı	1	0,39
Fail	50	19,38
Mağdur	80	31,01
TOPLAM	258	100,01
Fail	Kod Sayısı	%
Yüzü Açık	9	36
Yüzü Kapalı	16	64
TOPLAM	25	100
Mağdur	Kod Sayısı	%
Yüzü Açık	33	82,5
Yüzü Kapalı	7	17,5
TOPLAM	40	100

Fail ve mağdurun fotoğrafının veriliş şekillerine ait olan yüzü açık ve yüzü kapalı alt kodlarının yüzdeleri, bu alt kodların her yıl için sahip oldukları kendi toplam kodlanma sayıları üzerinden hesaplanmıştır. Fotoğrafların fail olarak kodlanma oranları, en yüksek orandan en düşük orana doğru sıralanışı; Birinci sırada %34,8'lik oranıyla 2020 yılı, %25,71 ile 2017 yılı ikinci, %17,65 ile 2019 yılı üçüncü son sırada da %9,52 ile 2018 yılı gelmektedir. Mağdur kodunun kodlanma oranlarının en yüksekten en düşüğe doğru sıralanışı; ilk sırada %38,1 ile 2018, ikinci sırada %34,29 ile 2017, üçüncü sırada %27,45 ile 2019 ve son olarak %17,4 ile 2020 yılı şeklindedir.

Şekil 4.17. Milliyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin fotoğraf bilgisi alt kodlarının yüzde grafiği

Failin fotoğraflarının veriliş şekli alt kodlarını toplam sayısı 25'dir. 9 adet toplam kod sayıları ile 2017 ve 2019 yılları hem eşit dağılıma sahipken, 4 adet kod sayısı ile 2020 yılı, 3 kodu olan 2018 yılından önce gelmektedir. Failin fotoğraflar yüzünün açık olması kodu 2017 yılında 5 koda ve %55,56'lık orana sahipken, 2018 yılında %33,33'lük, 2019 yılında %22,22'lik ve 2020 yılında %25'lik oranlara sahiptir. Yüzünün kapalı olması kodunun oranları ise 2017'de %44,44, 2018'de %66,67, 2019'da %77,78 ve 2020'de %75'lik dağılıma sahiptir. Yüzü kapalı kodu ortalama yüzde 66'lık kodlanma oranıyla, failin gazetelerdeki resminin yüzü kapalı olacak şekilde servis edildiği sonucu göstermektedir. Mağdurun fotoğraflarının alt kodlarının toplam sayısı ise 40'dır. 40 kodun 12'si 2017 ve 2018'de, 14'ü 2019'da, 2'si de 2020 yılındadır. Yüzü açık olma kodu 2017 ve 2018 yılında %83,33, 2019 yılında %85,71 ve 2020 yılında %50 oranında kodlanırken, yüzü kapalı olma kodu 2017 ve 2018 yılında %16,67, 2019 yılında %14,29 ve 2020 yılında %50 oranında kodlanmaktadır. Mağdur fotoğrafı alt kodlarının kodlanma oranlarına bakıldığında, mağdurun yüzü açık olarak kodlanma oranı, yüzü kapalı olması oranından hep daha yüksek oranlara sahiptir. Bu da mağdurların gazete haberlerinde yüzü açık olarak yer aldığını sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Milliyet gazetesindeki haberlerdeki suç türü alt kodlarına dair veriler Çizelge 4.16'da gösterilmektedir. Milliyet Gazetesi haberlerinde suç türü alt kodlarının toplam sayısı 262'dir. Bu kodların %50'den fazlası (%51,53'ü) 135 kod ile adam öldürme suçu alt koduna aittir. %25,95 kodlanma oranı ile yaralama alt kodu ikinci sırada yer alırken, %9,54 kodlanma oranı ile trafik suçları alt kodu hem üçüncü en büyük yüzdeye sahiptir hem de alt kodlar sıralamasında üçüncü sırada yer alır.

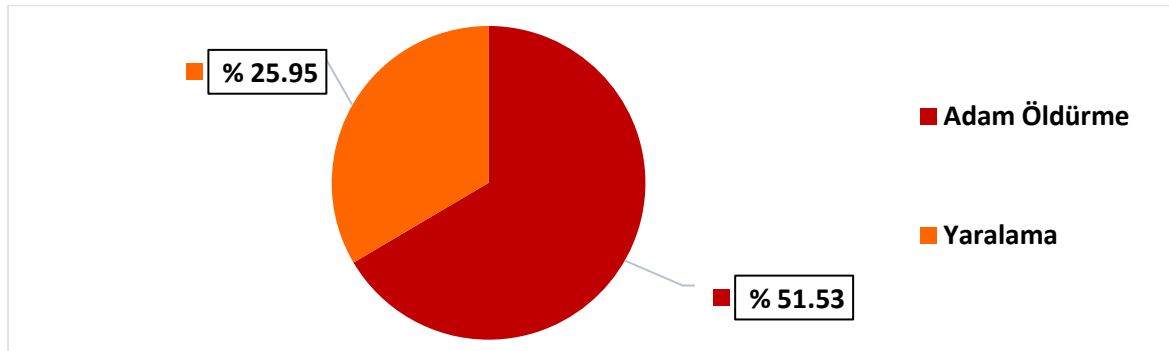
Geri kalan 10 adet alt kodun, sahip oldukları toplam kodlanma oranları %5'in altında kalmaktadır. Bunlardan hırsızlık/gasp/yağma alt kodu ile cinsel suç alt kodu %3,0'dan yüksek oranları ile dördüncü sırada yer alırken, %1,76'lık oranıyla uyuşturucu madde suçları kodu beşinci sıradadır. %1'lik kodlanma oranının altında kalan yedi adet alt koddan beş tanesi aynı kodlanma sayısı ve oranına sahip olan (toplam 2 adet kodlanma ve %0,76'lık kodlanma oranı) kişiyi hürriyetinden mahrum bırakma, sokağa çıkma yasağını delme, hayvana kötü muamele, kamu malına zarar verme ve soy bağına yönelik suçlar alt kodlarıdır. Geri kalan iki alt kod olan toplum huzurunu bozma ve sahtecilik/dolandırıcılık alt kodları da toplam 1 adet kod ve %0,38 ile aynı kodlanma sayı ve oranına sahip olan ve tüm alt kodlar arasında en son sırada yer alan alt kodlardır. 13 tane suç türü alt kodunun 11 tanesinin

yüzdelik dağılımları %5'in altında olduğundan Şekil 4.18'de en yüksek kodlanma oranına sahip olan adam öldürme alt kodu ve yaralama alt kodlarının dağılımları gösterilmektedir.

Çizelge 4.16. Milliyet Gazetesindeki 2017 – 2020 yıllarında çıkan haberlerin suç türü alt kodlarının dağılımı

Suç Türü	Dört Yıl Toplamı	
	Kod Sayısı	%
Adam Öldürme	135	51,53
Yaralama	68	25,95
Trafik Suçları	25	9,54
Hırsızlık/gasp/yağma	10	3,82
Cinsel Suç	8	3,05
Uyuşturucu madde suçları	4	1,53
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	2	0,76
Sokağa Çıkma Yasağını Delme	2	0,76
Hayvana Kötü Muamele	2	0,76
Kamu Malına Zarar Verme	2	0,76
Soy Bağına Yönelik Suçlar	2	0,76
Toplumun Huzurunu Bozma	1	0,38
Sahtecilik / Dolandırıcılık	1	0,38
TOPLAM	262	100

Adam öldürme ve yaralama alt kodlarının yıllara göre kod dağılım ve yüzdelerinde, yaralama alt koduna göre daha yüksek olan yüzde oranlarına rağmen adam öldürme suçu her yıl gittikçe azalan kod yüzdelerine sahiptir. 2017 yılında %60 ile başlayan oranı, 2020 yılında %35'in altına düşmüştür. En yüksek yüzdeye 48 kodlanma ile aldığı %61,54 ile 2017 yılında, en düşük yüzdeye ise 5 kodlanma ile aldığı %33,33 ile 2020 yılında sahip olmuştur. 2018 yılında 33 kodlanma ile %50,77'lik oranı varken, 2019 yılında 33 kodlanma ile %47,12'lik orana sahiptir. Adam öldürme alt kodu, sahip olduğu yüzdeler giderek azalan bir eğilimde olsa da %30'un altına hiç düşmemiş ve her yıl diğer alt kodlar arasında ilk sırada yer alan suç türü alt kodudur.

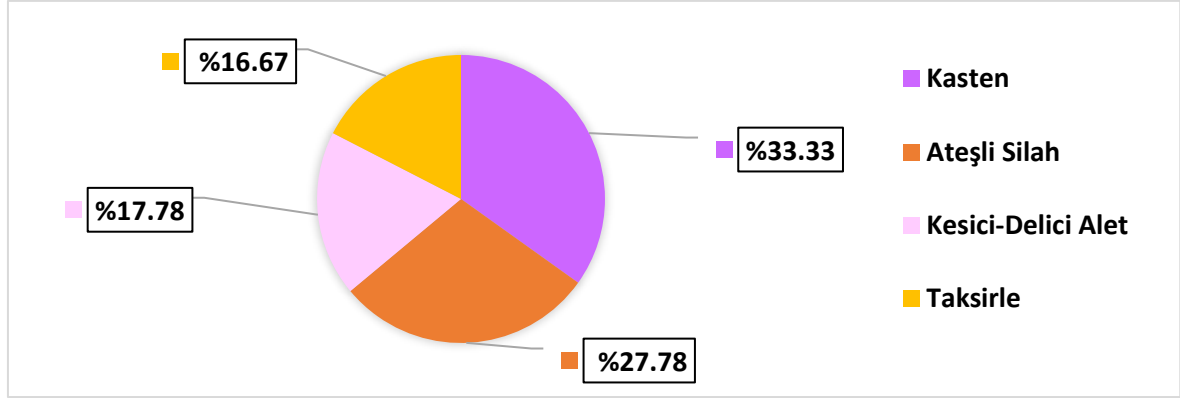
Şekil 4.18. Milliyet Gazetesinde 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerde adam öldürme ve yaralama alt kodları yüzde grafiği

Yaralama suçu alt kodunu yıllara göre dağılımı ise, %15'in üzerinde yüzdeyle paylaşp her yıl artarak ilerlerken 2020 yılında %15'in altına düşmüştür. 2017 yılında 14 kodlanma ile aldığı %17,95 olan oranı, 2018 yılında aynı kodlanma sayısına rağmen %21,54'lük orana yükselmiş, 2019 yılında hem kodlanma sayısı hem de oranı artmıştır. 2019 yılındaki %36,54 ile adam öldürme kodunun en düşük oranı olan %33'u geçen yaralama kodu, 2020 yılında %20'den fazla bir oranda düşüş yaşayarak %13,33 oranında kodlanma yüzdesine sahip olmuştur. En çok kod yüzdesine sahip adam öldürme ve yaralama suçları, eylemin gerçekleştirilme şekli ve araçlarına göre kendi içlerinde alt kodlara ayrılarak kodlanmaktadır. Çizelge 4.17'de adam öldürme ve yaralama suç türlerinin alt kodlarının toplam dağılım ve yüzde verileri gösterilmektedir.

Çizelge 4.17. Milliyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin bireye yönelik suçlar alt kodlarının toplam dağılımı

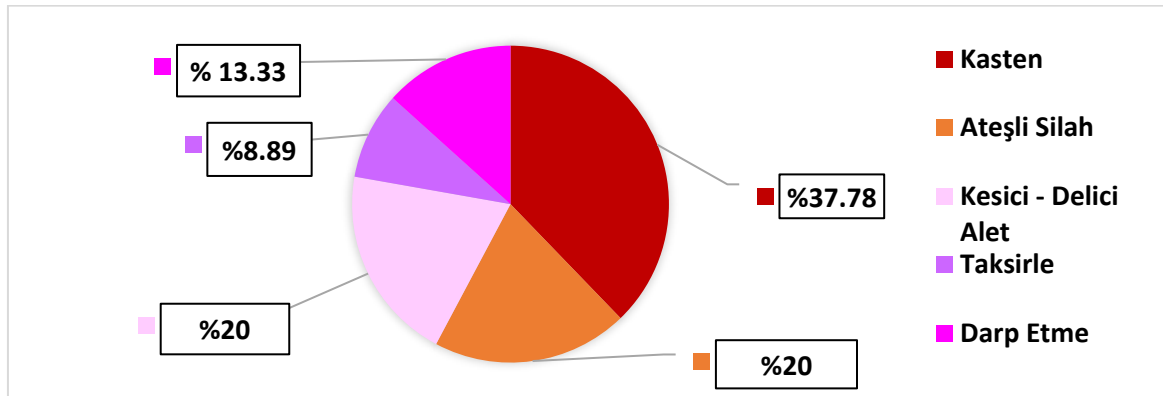
Bireye Yönelik Suçlar					
Dört Yıl Toplamı			Dört Yıl Toplamı		
Adam Öldürme	Kod Sayısı	%	Yaralama	Kod Sayısı	%
Kasten	26	33,33	Kasten	17	37,78
Ateşli Silah	20	27,78	Ateşli Silah	9	20
Kesici-Delici Alet	13	17,78	Kesici - Delici Alet	9	20
Taksirle	12	16,67	Taksirle	4	8,89
Sert Cisim	8	3,33	Sert Cisim	0	0
Teşebbüs	1	1,11	Teşebbüs	0	0
Darp ederek	0	0	Darp Etme	6	13,33
TOPLAM	80	100	TOPLAM	45	100

Adam öldürme suçunun alt kodlarının tüm yıllardaki toplam kod sayısı 80 iken, yaralama suçunun toplam kod sayısı 45'dir. Eylemin kasten gerçekleştirilmesi kodu adam öldürme kodlarının %33,33'nde kodlanırken (26 kod), yaralama kodlarının %37,78'inde (17 kod) kodlanmaktadır. Her iki suç türünün de kasten yapılmış olması kod yüzdesi, alt kodlar sıralamasında birinci sıradadır. Suçun taksirle gerçekleşmesi kodu, adam öldürme suçu haberlerinde %16,67 oranında kodlanırken, yaralama suçu haberlerinde %8,89 oranında kodlanmaktadır. Kast ve taksirin oranlarına bakıldığında, Milliyet Gazetesindeki haberlerde en çok kodlamaya sahip suç türlerinde, eylemin bilinçli olarak gerçekleştirilmiş olması daha büyük yüzdeye sahiptir, dolayısıyla suç eyleminin bilinçli olarak gerçekleştirildiği haberler daha çok yer almaktadır denilebilir. Şekil 4.19'da adam öldürme suçu alt kodlarının dağılım grafiği, Şekil 4.20'de ise yaralama suçu alt kodlarını grafiği yer almaktadır.

Şekil 4.19. Milliyet Gazetesi haberlerindeki adam öldürme suçu alt kodlarının dağılım yüzdesi grafiği

Suç eyleminin herhangi bir cisimle gerçekleştirilmiş olması yani ateşli silah, kesici delici alet ve sert cisim kullanılması kodlarının oranı adam öldürme suçunda toplamda %48,89'luk bir orana sahipken, yaralama suçunda bu oran %40'dır. Adam öldürme suçunda ateşli silah alt kodu %27,78 oran cisim kullanılan olaylarda ilk sırada yer alırken, %17,78 ise kesici-delici alet kodu ikinci, %3,33 ile sert cisim üçüncü sıradadır. Yaralama suçunda cisim kullanımında sadece ateşli silah ve kesici-delici alet alt kodlarının olduğu haberler vardır bu nedenle ateşli silah ve kesici delici alet alt kodları sahip oldukları %20'lik kodlanma oranı ile ilk sırayı paylaşmaktadırlar. Sert cisim kodu ile teşebbüs de bulunma alt kodları sadece adam öldürme suçu haberlerinde kodlanan alt kodlardır. %3,33 ile sert cisim, %1,11 ile de teşebbüs kodu adam öldürme kodunun hem en düşük oranlarına sahiptirler. Darp etme alt kodu sadece yaralama suçu kod haberlerinde kodlanan bir alt koddur ve sahip olduğu %13,33 kod oranı ile yaralama suçu alt kodları arasında dördüncü sırada yer almaktadır.

Şekil 4. 20 Milliyet Gazetesi haberlerindeki yaralama suçu alt kodlarının dağılım yüzdesi grafiği

Adam öldürme suçunun alt kodlarının yıllara göre dağılımında, 2020 yılında toplamda 3 adet alt kod vardır ve bunların 2 tanesi taksirle öldürme alt koduna 1 tanesi de kesici delici alet alt koduna aittir. 2020 yılında eylemin sadece kesici delici alet ve taksirle gerçekleştiği alt kodlarına sahip adam öldürme suçu haberleri yer almaktadır. 2017 yılındaki toplam 22 alt kodun, %36,36'si kasten alt koduna, %22,73'ü sert cisim alt koduna, %27,27'si de ateşli silah alt koduna aittir. Kesici delici alet kodu (%9, 09) ve taksirle öldürme alt kodu (%4,55) diğer alt kodlar arasında en düşük orana sahip kodlardır. 2018 yılında %36,36 oranı ve 8 adet kodlanma ile birinci sırada olan ateşli silah alt kodunu, %27,27 ile kasten öldürme alt kodu takip etmektedir. Alt kodlar sıralamasında üçüncü olan taksirle öldürme alt kodu, 5 adet kodlanma sayısına ve %22,73 kod oranına sahiptir. Tüm yıllar arasında toplam 33 kod sayısı ile birinci olan 2019 yılında en çok kodlanma oranına %36,36 ile kasten öldürme alt kodu sahiptir. %24,24 oranıyla kesici delici alet kodu ikinci, %18,18 ile ateşli silah kodu üçüncü sırada yer almaktadır.

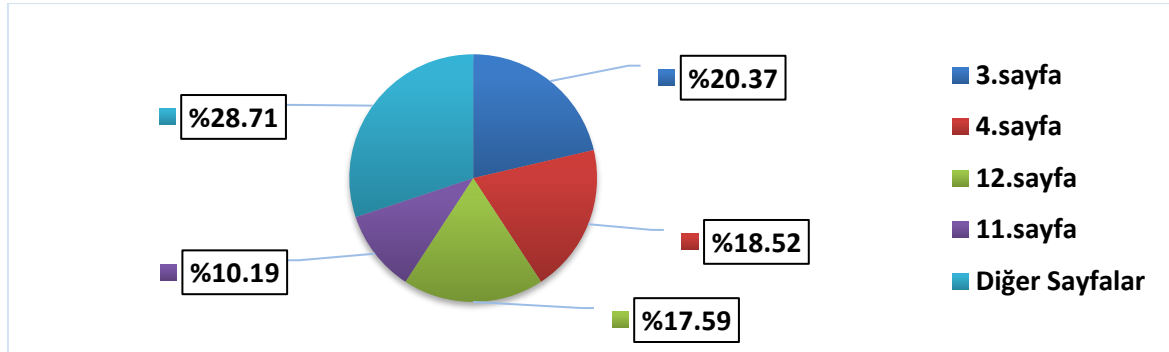
Yaralama suçu alt kodlarında 2020 yılında sadece 2 adet kod vardır biri ateşli silah alt kodu diğeri ise darp etme kodudur. %50'lik kodlanma oranları ile alt kodlar sıralamasında ilk sırada yer alan bu iki alt kod, kodlanma sayısı olarak tam tersi şekilde sert cisim kodundan sonra en az kodlanmaya sahip olan kodlardır. Toplam kod sayılarına bakıldığında, 9 adet kod sayısı ile 2017 ve 2018 yılı ikinci olurken, 25 adet kod ile birinci sırada yer alır. 2017 yılında darp etme alt kodu hariç aynı kodlanma sayıları (2 kod) ve kodlanma oranları (%22,22) ile eşit dağılıma sahiptirler. Kodların bu eşit dağılımları ve oranlarına diğer yıllarda rastlanmamaktadır. Kasten öldürme alt kodu, 2018 ve 2019 yılında %45'e yakın bir kodlanma oranına sahiptir. Kesici delici alet kodu 2018 yılındaki %33,33'lük oranı ile üçüncü en yüksek kod oranına sahipken, 2019 yılındaki %16'luk oranıyla toplam 6 adet alt kodun yüzdeleri arasında beşinci sıradadır. Darp ederek yaralama alt kodu, 2017 ve 2018 yılında %11,11, 2019 yılında da %12 oranında kodlanmıştır. Taksirle yaralama alt kodu 2018 ve 2020 yılında hiçbir kodlamaya sahip değilken, 2017 yılında %22,22'lik, 2019 yılında da %8'lik kod oranına sahiptir. Yıl dağılım yüzdelerine göre, Milliyet Gazetesinde yaralama kodu içeren haberlerde, yaralamalar kasten yapılırken, yaralamaların yarısı ateşli silahla ve darp etme yoluyla gerçekleştirilmiştir.

Milliyet Gazetesindeki 106 haberin bulundukları sayfa numaraları ve bu numaralarının toplam kodlanma sayısı Çizelge 4.18'de verilmektedir. Toplam 108 kodu olan sayfa numarası kodunun on dört tane alt kodu vardır.

Çizelge 4.18. Milliyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin bulunduğu sayfa numarası alt kodlarının dağılımı

Sayfa Numarası	Dört Yıl Toplamı	
	Haber Sayısı	%
3.sayfa	22	20,37
4.sayfa	20	18,52
5.sayfa	2	1,85
6.sayfa	8	7,41
8.sayfa	2	1,85
9.sayfa	3	2,78
10.sayfa	1	0,93
11.sayfa	19	10,19
12.sayfa	7	17,59
13.sayfa	11	6,48
14.sayfa	6	5,56
15.sayfa	2	1,85
16.sayfa	4	3,7
18.sayfa	1	0,93
TOPLAM	108	100

Bu alt kodlardan 3.sayfa (%20,37), 4.sayfa (%18,52) ve 12.sayfa (%17,59) alt kodları %15'in üzerindeki kodlanma yüzdeleri ile en yüksek oranlara sahip alt kodlardır. Kodlanma yüzdeleri en düşük olan alt kodlar ise %5'in altındaki oranları ile %1,85 oranı ile 5.sayfa, 8.sayfa ve 15.sayfa, %2,78 ile 9.sayfa, %0,93 ile 10.sayfa ve 18.sayfa alt kodlarıdır. 6.sayfa (%7,41), 13.sayfa (%6,48) ve 14.sayfa (%5,56) alt kodlar ise %5 ve üzerindeki yüzdeleri ile ortalama oranlara sahip alt kodlardır. Sayfa numarası alt kodlarının grafiğinin yer aldığı Şekil 4.21.'de, kodlanma oranı %10'nun altında kalan sayfa numaraları alt kodlarının yüzdelik oranlarının toplamı olan %28,71, diğer sayfalar başlığı altında verilmiştir.

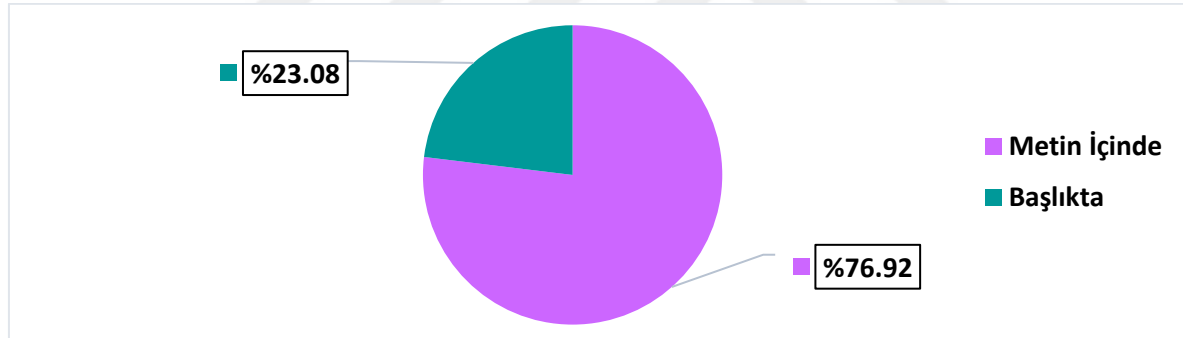
Şekil 4.21. Milliyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin bulunduğu sayfa numarası alt kodlarının toplam dağılımının yüzde grafiği

Çizelge 4.19’da Milliyet Gazetesi haberlerinin içeriğinde yer alan cinsiyet, yaş, kimlik, adres, eğitim, fotoğraf bilgileri, suç türleri ve alt kodlarının dışında, olay ile ilgili bilgilerin anlatımında kullanılan nötrleştirici ve etiketleyici ifadelerin haber başlığında ve metin içinde yer alması kodlamalarının toplam sayısı ve yüzdeleri yer almaktadır.

Çizelge 4.19. Milliyet Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerde yapılan nötrleştirme ve etiketleme ifadelerinin alt kodlarının dağılımı

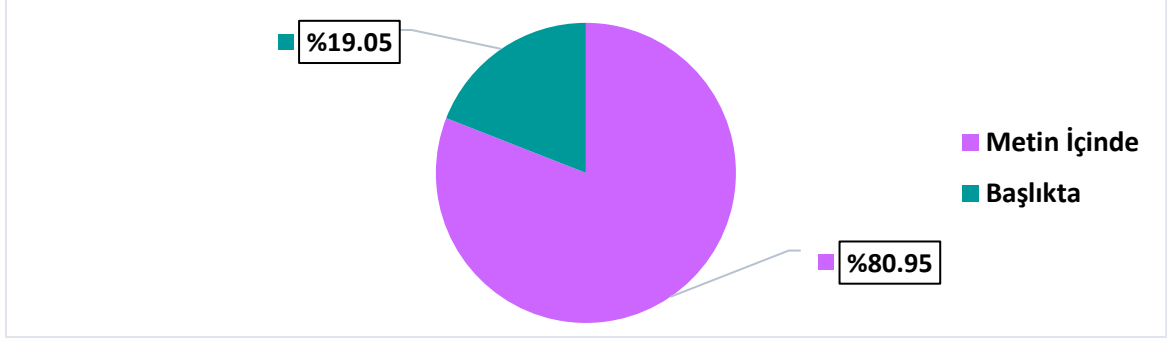
Dört Yıl Toplamı			Dört Yıl Toplamı		
Nötrleştirme İfadeleri	Kod Sayısı	%	Etiketleme İfadeleri	Kod Sayısı	%
Metin İçinde	30	76,92	Metin İçinde	17	80,95
Başlıkta	9	23,08	Başlıkta	4	19,05
TOPLAM	39	100	TOPLAM	21	100

Veriler suç olayının anlatımı, failin yaş ve cinsiyet bilgisinin ve suç işleme nedenlerinin ifade edilişinde kullanılan dilin ve ifade ediliş şekillerinin nötrleştirme ve etiketleme içermesine göre kodlanmıştır. Bu bağlamda elde edilen 60 adet kodlamanın 39’u nötrleştirme ifadelerine aitken, 21’i etiketleme ifadelerine aittir.

Şekil 4.22. Milliyet Gazetesindeki nötrleştirme ifadeleri alt kodlarının toplam dağılım yüzdesi grafiği

Nötrleştirme ifadelerinin %76,92’si (30 kodlama) metin içinde olarak kodlanırken, %23,08’i (9 kodlama) başlıkta yer alır olarak kodlanmıştır. Nötrleştirme ifadelerinin kod dağılım grafiği Şekil 4.22’deki verilmektedir.

Şekil 4.23. Milliyet Gazetesindeki etiketleme ifadeleri alt kodlarının toplam dağılım yüzdesi grafiği

21 adet koda sahip olan etiketleme ifadelerinin, %80,95'i (17 kodlama) metin içinde yer alan ifadeler olarak kodlanırken, %19,05'i (4 kodlama) başlıkta yer alır olarak kodlanmaktadır. Milliyet Gazetesi haberlerinde nötrleştirme ifadeleri, etiketleme ifadelerinden daha çok haberlerde kullanılırken, kullanılan nötrleştirme ifadeleri ise başlıktan ziyade metin içinde yer almaktadır.

4.3. Posta Gazetesi Haberlerinin Bulguları

Posta Gazetesindeki haberlerin cinsiyet, yaş, kimlik, adres, eğitim, fotoğraf, suç türü, sayfa numarası ve bunlar dışında kalan nötrleştirme ve etiketleme ifadelerinin verileri kodlanma sayı dağılım ve yüzdeleri üzerinden elde alınarak incelenecektir.

Toplamda 155 haberi olan Posta Gazetesinin, haberlerinin 28 tanesi (%18,06) 2017 yılında, 50 tanesi (%32,25'i) 2018 yılında, 52 tanesi (%33,54'ü) 2019 yılında ve 25 tanesi (%16,12'si) 2020 yılında yayınlanmıştır. 2020 yılındaki 25 haber, yılın ilk altı ayında yayınlanan haberlerin sayısıdır. 2019 ve 2018 yılları, haber sayı ve yüzdeleri birbirine oldukça yakın olmasından kaynaklı ilk iki sırada yer alırken, 2017 ve 2020 yılları da birbirlerinden çok az farkı olan haber sayı ve yüzdeleri ile son iki sıraya yerleşmişlerdir. Buna göre Posta Gazetesindeki haberler sayılarının yer aldığı yılların sıralaması şu şekildedir: Birinci sırada 2019 yılı, ikinci sırada 2018 yılı, üçüncü sırada 2017 yılı ve sadece altı aylık haber sayısı ile doğal olarak en son sırada 2020 yılı yer almaktadır.

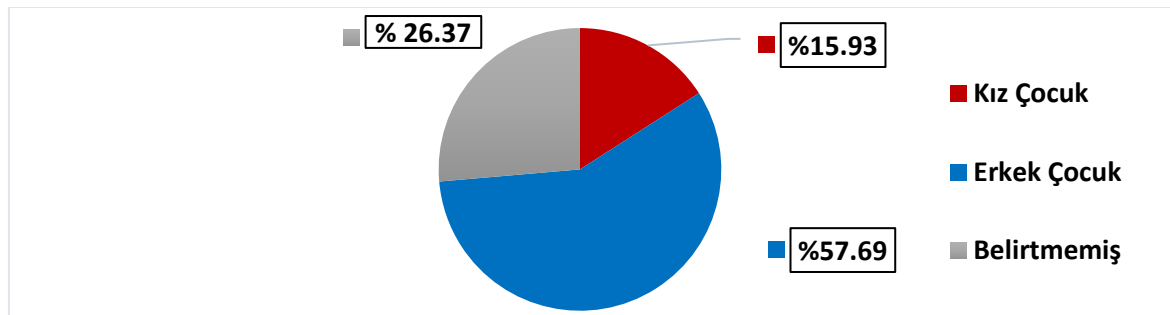
2017 - 2020 yıllarında toplam 155 haberi olan Posta Gazetesinin, bu haberlerde yer alan cinsiyet bilgisi alt kodlarının kod sayılarının ve yüzdelerinin, toplam ve yıllara göre dağılımları Çizelge 4.20'de, dağılımların grafiği ise Şekil 4.24'de yer almaktadır. 155 tane haberde toplamda 182 cinsiyet alt kodu kodlaması vardır. 182 kodun, %57,69'u (105 kod)

erkek çocuk alt koduna, %15,39'u (29 kod) kız çocuk alt koduna ve %26,37'si (48 kod) cinsiyetin belirtilmemiş olması alt koduna aittir.

Çizelge 4.20. Posta Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin cinsiyet bilgisi alt kodlarının yıllara göre dağılımı

Yıllar	2017		2018		2019		2020		Dört Yıl Toplamı	
Cinsiyet	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%
Kız Çocuk	5	15,93	8	22,86	9	16,36	7	11,48	29	16,13
Erkek Çocuk	16	57,69	22	62,86	27	49,09	40	65,57	105	51,61
Belirtilmemiş	10	26,37	5	14,29	19	34,55	14	22,95	48	32,26
TOPLAM	31	100	35	100	55	100	61	100	182	100

Posta Gazetesi haberlerinde, en çok kodlanan cinsiyet alt kodu %50'den fazla oranıyla erkek çocuk alt kodu gibi görünse de, cinsiyetin belirtilmemiş olması alt kodunun %26'lık oranı göz ardı edilmemelidir. Cinsiyet alt kodlarının toplam kodlanma sayılarının yıllara göre dağılımlarının sıralanışı ilk sırada 61 kod 2019 yılı, ikinci sırada 55 kod ile 2018 yılı, üçüncü sırada 35 kod ile 2017 yılı ve son olarak da 31 kod ile 2020 yılı şeklindedir. Cinsiyet kodlarının genel toplamında en çok dağılıma sahip erkek çocuk alt kodu, 2017 yılında %57,69, 2018 yılında %62,86, 2019 yılında %49,09 ve 2020 yılında %51,61 kodlanma oranlarıyla tüm yıllarda en çok kodlanan alt koddur. Erkek çocuk alt kodunun 2018 yılı hariç, kodlanma oranı %50 ve üzerindedir. Kız çocuk alt kodunun oranları ise 2017 yılındaki %22,86 kodlanma oranı ile en fazla %23'e yakın bir değere sahiptir. 2018 yılında %16,26, 2019 yılında %11,48 ve 2020 yılında %16,13 oranında kodlanmaya sahiptir. Cinsiyetin belirtilmemiş olması alt kodu, 2017 yılındaki %14,29'luk kodlanma oranı dışında erkek çocuk alt kodundan sonra en çok kodlanma yüzdesine sahip cinsiyet alt kodudur. 2018 yılında %34,55, 2019 yılında %22,95 ve 2020 yılında %32,26 oranında kodlanmaya sahiptir.

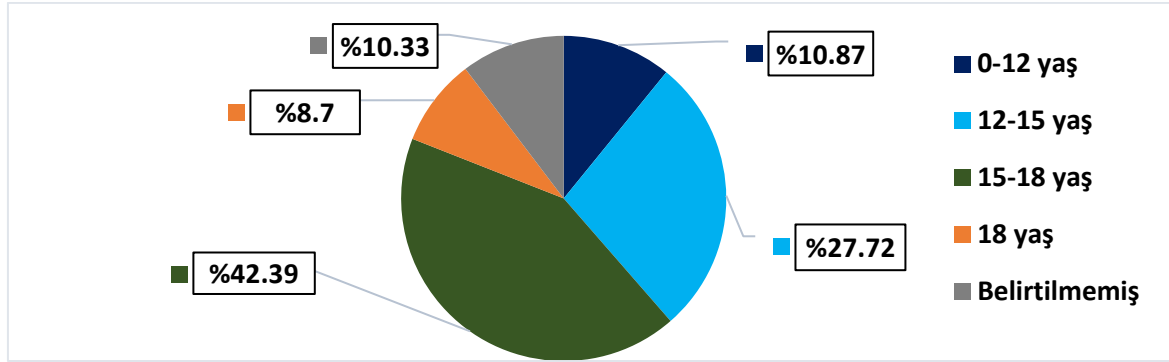
Şekil 4.24. Posta Gazetesi 2017 - 2020 yılları haberlerindeki cinsiyet bilgisi alt kodlarının toplam yüzdesi grafiği

Yaş bilgisi alt kodlarının Posta Gazetesindeki 155 haberdeki toplam kodlanma sayısı 184'dür. Alt kodların yıllara göre dağılımında, 184 kodun 35 tanesi 2017'den, 54 tanesi 2018'den, 65 tanesi 2019'dan, 30 tanesi 2020 yılından toplanmıştır. 184 kodun %42,39'u (78 kod) 15-18 yaş koduna, %27,72'si (51 kod) 12-15 yaş koduna, %10,87'si (20 kod) 0-12 yaş koduna, %10,33'ü (19 kod) yaş bilgisinin belirtilmemiş olması koduna ve son olarak %8,7'si (16 kod) 18 yaş koduna aittir. Çizelge 4.21'de görüldüğü üzere, toplam kodlanma oranları arasında %40'ın üzerindeki kodlanma oranı ile 15-18 yaş alt kodu, diğer alt kodlar arasında birinci sırada yer alır. 15-18 yaş alt kodu, 2018 yılındaki %39'a yakın oranı hariç diğer yıllarda %40 ve üzeri kodlanma oranına sahiptir. 2017'de %45,71, 2019'da %44,62 ve 2020'de %40'lık kodlanması vardır. 12-15 yaş kodunun kodlanma oranları %20 ile başlayıp %36'ya kadar artmaktadır.

Çizelge 4.21. Posta Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin yaş bilgisi alt kodlarının yıllara göre dağılımı

Yıllar	2017		2018		2019		2020		Dört Yıl Toplamı	
Yaş	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%
0-12 yaş	3	8,57	8	14,81	3	4,62	6	20	20	10,87
12-15 yaş	7	20	14	25,93	19	29,23	11	36,67	51	27,72
15-18 yaş	16	45,71	21	38,89	29	44,62	12	40	78	42,39
18 yaş	7	20	2	3,7	6	9,23	1	3,33	16	8,7
Belirtilmemiş	2	5,71	9	16,67	8	12,31	0	0	19	10,33
TOPLAM	35	100	54	100	65	100	30	100	184	100

2017'de %20, 2018'de %25,93, 2019'da %29,23, 2020'de %36,37'lik oranlarıyla en çok kodlanan ikinci kod 12-15 yaş alt kodudur. 18 yaş alt kodu, 2017 yılı hariç (%20 kodlanma oranı) hiç yüzde 10 ve üzerinde kodlanma oranına sahip olmamıştır. 2018 ve 2020 yıllarında %3'lük ve 2019 yılında %9'luk oranlara sahiptir. Yaş bilgisinin belirtilmemiş olması kodu, 2020 yılındaki haberlerde hiç kodlanmazken, 2017 yılında %5,71, 2018 yılında %16,67 ve 2019 yılında %12,31'lik oranlara ulaşmıştır. 0-12 yaş kodu, 2020 yılındaki %20, 2018 yılındaki %14,81 ile %10'nun üzerinde oranlara sahipken, 2017 yılında %8,57 ve 2019 yılında %4,62 ile %10'nun altında oranlara sahiptir. Yaş alt kodlarının dağılımlarının gösterildiği Şekil 4.25'de 15-18 yaş, grafiğin yarısına yakın alanı kaplamaktadır.

Şekil 4.25. Posta Gazetesi 2017 - 2020 yılları haberlerindeki yaş bilgisi alt kodlarının toplam yüzdesi grafiği

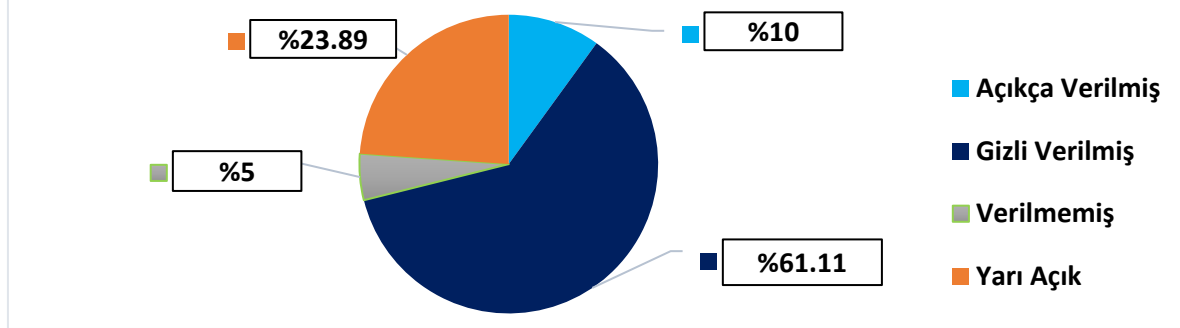
Kimlik bilgisi alt kodlarını toplam kodlanma sayısı 180'dir. 180 kodun yıllara göre dağılımı, 2017 yılında 35 tane, 2018 yılında 49 tane, 2019 yılında 66 tane, 2020 yılında da 30 tane şeklindedir. Kodların %61,11'i (110 kod) gizli verilme alt koduna, %23,89'u (43 kod) yarı açık koduna, %10'u (18 kod) açıkça verilme koduna, %5'i de verilmeme koduna aittir. Kimlik bilgisinin gizli verilme alt kodu, diğer alt kodlar arasında en çok kodlanma sayısı ve oranına sahip alt koddur.

Çizelge 4.22. Posta Gazetesindeki 2017 - 2020 haberlerindeki kimlik bilgisi alt kodlarının yıllara göre dağılımı

Yıllar	2017		2018		2019		2020		Dört Yıl Toplamı	
Kimlik Bilgisi	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%	Kod Sayısı	%
Açıkça Verilmiş	6	17,14	3	6,12	5	7,58	4	13,33	18	10
Gizli Verilmiş	17	48,57	37	75,51	39	59,09	17	56,67	110	61,11
Verilmemiş	1	2,86	1	2,04	5	7,58	2	6,67	9	5
Yarı Açık	11	31,43	8	16,33	17	25,76	7	23,33	43	23,89
TOPLAM	35	100	49	100	66	100	30	100	180	100

Çizelge 4.22'de alt kodların yıllara göre dağılımlarında, gizli verilme alt kodu, 2017'de %48,57, 2018'de %75,51, 2019'da %59,09 ve 2020'deki %56,67'lik oranları ile diğer alt kodlar arasında tüm yıllarda en çok ve en yüksek kodlanma oranına sahip olan koddur. Kod sıralamasında tüm yıllardaki verilerine bakıldığında ikinci sırada yer alan yarı açık alt kodu, 2017 yılında %31,43'luk oranı ile %30'un üstüne çıksa da sonraki yıllarda bu orana tekrar ulaşamamıştır. 2018 yılında %16,33, 2019 yılında %25,76 ve 2020 yılında %23,33'luk oranları ile azalan bir kodlanma yüzdesi olmuştur. Sıralamada üçüncü olan kod kimlik bilgisinin açıkça verilme koddur. Kodlanma oranlarında %20'lik dilime hiç

ulaşamamış olan açıkça verilme kodunun en yüksek oranı %17,14 ile 2017 yılındaki oranı olmuştur. 2020 yılındaki %10'lük oranından sonra 2018'de %6,12, 2019'da %7,58'lik oranlarıyla %5'in üzerine çıkmıştır.

Şekil 4.26. Posta Gazetesi 2017 - 2020 yılları haberlerindeki kimlik bilgisi alt kodlarının toplam yüzdesi grafiği

Diğer kodlar arasında son sırada gelen kimlik bilgisinin verilmemiş olması kodu, 2017 ve 2018 yıllarında %3'e varan kodlanma oranlarına sahipken, 2019 ve 2020 yıllarındaki oranları %5'in üzerine çıkmıştır. Şekil 4.26'da dağılımlarının grafiği verilen kimlik bilgisi alt kodlarının kodlanma oranlarına bakıldığında, Posta Gazetesinde haberlerde bireylerin kimlik bilgileri gizlenerek verilmektedir sonucuna ulaşılmaktadır.

Posta Gazetesindeki 155 haberin toplam adres bilgisi kod sayısı 127'dir. Bu kodların tamamı, olayın gerçekleştiği il, ilçe ve mekânın bilgisinin verildiği alt koduna aittir. Posta gazetesindeki haberlerde yer alan adres bilgilerinin tamamı % 100'ü olay yeri bilgisidir. Posta Gazetesindeki eğitim bilgisi alt kodlarının kodlanma yüzdelerinin toplam ve yıllara göre dağılımlarına bakıldığında alt kodlar arasından lise kodu toplamda %78,38 ile birinci sırada, ortaokul kodu %18,92 ile ikinci, ilkokul kodu ise %2,7 ile son sırada yer alır. Toplam kodlanma yüzdelerinde lise kodu ilk sırada gelse de, yıllara göre dağılımlarında ortaokul kodu %70'in üzerinde oranları ile tüm yıllarda birinci sırada gelen alt koddur. 2017 yılında %71,43, 2018 yılında %82,35, 2019 yılında %72,73 orana sahipken, 2020 yılındaki kodlamaların tamamı ortaokul kodundan oluştuğu için 2020 yılında kodlanma oranı %100'dür. Sadece 2020 yılında kodlaması olmayan lise kodunun oranları 2017'de %14,29, 2018'de %17,65 ve 2019'da %27,27 şeklindedir. Sadece 2017 yılında kodlanmış olan ilkokul kodunun oranı ise %14,29'dür.

Posta Gazetesinden elde edilen 155 haberin fotoğraf bilgisi kodlarının toplam sayısı 733'dür. Çizelge 4.23'de gazetede fotoğraf bilgisi kodlarının kodlanma sayı ve yüzdeleri

verilmektedir. Fail ve mağdur fotoğraf bilgisi kodlarının alt kodları olan yüzü açık ve yüzü kapalı alt kodlarına ait verilerin yüzdeleri, bu alt kodların tüm yıllardaki kodlanma sayıları üzerinden hesaplanmıştır.

Çizelge 4.23. Posta Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin fotoğraf bilgisi alt kodlarının toplam dağılımı

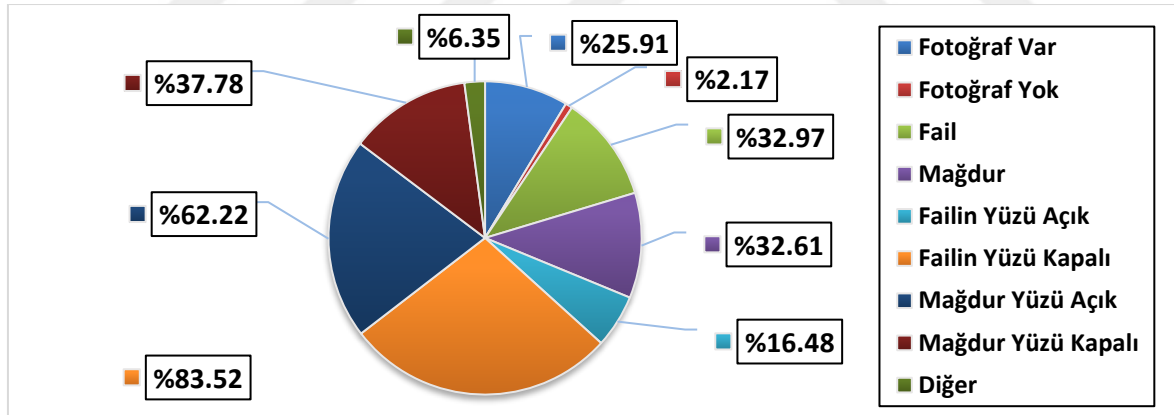
Dört Yıl Toplamı		
Fotoğraf Bilgisi	Kod Sayısı	%
Fotoğraf Var	143	25,91
Fotoğraf Yok	12	2,17
Olay Anı/Yeri Görüntüsü	22	3,99
Failin Suç Aletli Görüntüsü	5	0,91
Suç Aletinin Fotosu	5	0,91
Ailesinin Fotoğrafı	3	0,54
Fail	182	32,97
Mağdur	180	32,61
TOPLAM	552	100,01
Fail	Kod Sayısı	%
Yüzü Açık	15	16,48
Yüzü Kapalı	76	83,52
TOPLAM	91	100
Mağdur	Kod Sayısı	%
Yüzü Açık	56	62,22
Yüzü Kapalı	34	37,78
TOPLAM	90	100

Toplamda 733 kodlanma sayısı ile fotoğraf bilgisi alt kodu sayı diğer iki gazeteden daha fazla olan Posta Gazetesinde, en yüksek kod sayısına ve oranına sahip üç alt kod vardır. Bunlar 143 adet kodlanma sayısı ve %25,91 oran ile fotoğraf ya da görselin var olduğu alt kodu, 180 adet kodlanma sayısı ve %83,52 oranıyla mağdur alt kodu ve 182 adet kodlanma sayısı ile en yüksek kod sayısına sahip olan ve %32,97 oranı ile fail alt kodudur. En düşük kodlanma sayısı ve oranları, ikisi de 5 adet kodlanma sayısına ve %0,91'lik orana sahip olan suç aletinin fotoğrafının kullanılması alt ve failin suç aletli fotoğrafı kodları ile 3 adet kodlanma sayısı ve %0,54 oranı ile failin ailesinin fotoğrafının kullanılması alt kodlarına aittir. Fail ve mağdur fotoğrafları veriliş şekillerine göre belirlenen alt kodlarının tüm yıllar toplam sayı dağılımı ve yüzdelinde, fail alt kodlarının toplam kodlanma sayıları 91'dir. Bu 91 kodun %83,52'si 76 adet kodlanmayla failin yüzü kapalı olması koduna, %16,48'i 15 adet kodlanmayla failin yüzü açık olması koduna aittir.

Mağdur alt kodlarının sayısı ise toplam da 90 koddan oluşur. Bu 90 kodun %62,22'si 56 adet kodlanma ile mağdurun yüzünün açık olması koduna aitken, %37,78'i 34

kodlanmayla mağdurun yüzünün kapalı olması koduna aittir. Bu alt kodların sayısı ve oranlarına bakıldığında, Posta Gazetesinde failer fotoğraflarda yüzü kapalı olarak verilirken, mağdurlar yüzleri açık olarak verilmektedir. Şekil 4.23.'de Posta Gazetesindeki fotoğraf bilgisi alt kodlarının grafiği yer almaktadır. Grafikte Suç Aletinin Görüntüsü, Olay Anı/Yeri Görüntüsü, Failin Suç Aletli Görüntüsü ve Ailesinin Fotoğrafı alt kodları Diğer başlığı altında verilmektedir.

Posta Gazetesindeki haberlerin fotoğraf bilgisi alt kodlarının yıllara göre dağılımında, her yılın sahip olduğu alt kod sayısı toplamına göre birinci sırada 184 kodlamayla 2019 yılı, ikinci sırada 179 kodlamayla 2018 yılı, üçüncü sırada 107 kodlamayla 2017 yılı ve son sırada da 82 kodlamayla 2020 yılı yer almaktadır. Fotoğrafın var olduğu kodunun yıllara göre dağılımları birbirinden farklı kodlanma sayılarına sahip olsa da kodlanma yüzdeleri birbirine yakın değerlerdedir. 2017 yılında 28 kodlamayla %26,17 orana, 2018 yılında 44 kodlamayla %24,6 orana, 2019 yılında 47 kodlamayla %25,54 orana ve 2020 yılında 24 kodlamayla %29,3 orana sahiptir. Fotoğrafın kullanılmaması kodu, 2017 yılında hiç kodlanmazken, 2018 yılında 4 kere, 2019 yılında 6 kere ve 2020 yılında da 1 kere kodlanmıştır.

Şekil 4. 27. Posta Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin fotoğraf bilgisi alt kodlarının yüzde grafiği

Kodlanma sayısı (toplamda 12 kod) ve kodlanma oranlarına (%7,29) göre Posta Gazetesindeki haberlerin tamamına yakınında fotoğraf kullanıldığı söylenebilir. Olay yeri ve anı görüntüsü kodu 2018 ve 2020 yılında, suç aletinin fotoğrafı kodu 2017 ve 2018 yılında, failin ailesinin fotoğrafının kullanımı kodu da 2019 ve 2020 yılında kodlanmıştır. Kodlandıkları iki yıldaki toplam kodlanma oranı her kod için %5'in altında değerlere sahiptir. Bu nedenle fotoğraf bilgisi kodları içinde en az kod sayısı ve oranlarına sahip alt

kodlar bu üç koddur. Failin suç aletli fotoğrafının kullanılması kodu ise 2017’de %0,93, 2018’de %4,47, 2019’da %5,43 ve 2020’de %3,66 oranları ile haberlerin %14,49’nda yer almaktadır.

Fail ve mağdurun fotoğrafının veriliş şekilleri alt kodlarının kodlanma yüzdeleri, her yılda kendi toplam kodlanma sayılarına göre hesaplanmıştır. Fail fotoğrafı alt kodlarının kodlanma yüzdeleri 2017 yılında 19, 2018 yılında 26, 2019 yılında 31 ve 2020 yılında 15 olan toplam kodlanma sayıları üzerinden hesaplanmıştır. Buna göre failin yüzünün açık olduğu kodu 2017’de 7 kod ile %36,84, 2018’de 2 kod ile %7,69, 2019’da 3 kod ile %9,68 ve 2020’de 3 kod ile %20 kod oranına sahiptir. Failin yüzünün kapalı olma kodu ise 2017’deki 12 kodu ile %63,16, 2018’de 24 kod ile %92,3, 2019’da 28 kod ile %90,32 ve 2020’de 12 kod ile %80 kod oranına sahiptir. Elde edilen verilere göre failin fotoğrafının yüzü kapalı olarak verilmesi kodu %80’nin üzerindeki ortalamasıyla gazetede failerin yüzü kapalı olarak sunulduğunu göstermektedir. Mağdur fotoğrafı alt kodlarında ise, mağdurun yüzü açık olması alt kodu 2017 yılında 14 kodla %73,68’lik, 2018 yılında 18 kodla %58,06’lık, 2019 yılında 16 kodla %55,17’lik, 2020 yılında da 8 kodla %72,73’lük kodlama oranlarına sahiptir. Mağdurun yüzünün kapalı olması alt kodu ise, 2017’de 5 kodla %26,32’lik, 2018’de 13 kodla %41,94’lük, 2019’da 13 kodla %44,83’lük ve 2020’de 3 kodla %27,27’lik kodlanma oranına sahiptir. Mağdur fotoğrafının yüzü açık olarak verilmesi kodu ortalama %65’e yakın ortalamasıyla, mağdurların gazetede yüzü açık olarak haberleştirildiğini göstermektedir.

Posta Gazetesinde yer alan 155 haberin ait oldukları suç türleri kodlarının tüm yıllardaki toplam kodlanma sayıları ve oranları Çizelge 4.24’de yer almaktadır. Haberlerinde 418 adet suç türü alt kod kodlanması olan Posta Gazetesinde, kodların %50,84’ü 212 kodlamayla adam öldürme koduna, %32,61’i 136 kodlamayla yaralama koduna aittir. Suç türleri arasında en yüksek oranlara sahip olup ilk iki sırada yer alan bu iki kodun dışında kalan 13 suç türü kodundan trafik suçları 19 kodlamayla %4,56’lik oran üçüncü sırada yer almaktadır. 14 adet kodlamalarıyla hırsızlık/gasp/yağma kodu ile cinsel suçlar kodları %3,36’lik orana sahipken, tek haneli kodlama sayılarıyla geri kalan 10 suç türü kodunun kodlanma oranları %1’i geçmemektedir.

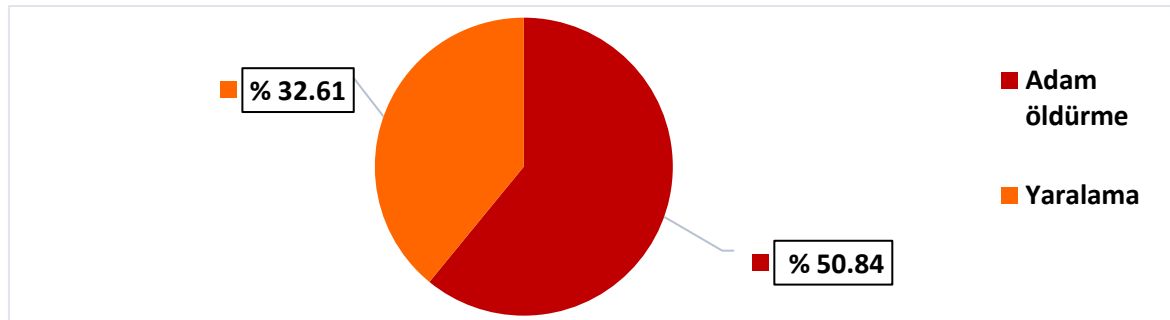
Suç türleri kodları arasında %30’un üzerinde kodlanma oranına sahip olan adam öldürme ve yaralama suç türü alt kodlarının yıllara göre dağılımında, 2017 yılındaki 58 kodlamanın %54,93’ü 39 kodlama ile adam öldürme koduna, %26,76’si 19 kodlama ile yaralama koduna aittir. 2018 yılı toplam 132 kodlama sayısı ile en çok kodlamaya sahip olan

yıl olurken, bu kodlamaların %53,06'si 78 kodlamayla adam öldürme koduna aitken, %36,73'ü 54 kodlamayla yaralama kodunundur.

Çizelge 4.24. Posta Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin suç türü kodlarının dağılımı

Suç Türü	Dört Yıl Toplamı	
	Kod Sayısı	%
Adam Öldürme	212	50,84
Yaralama	136	32,61
Trafik Suçları	19	4,56
Hırsızlık/Gasp/Yağma	14	3,36
Cinsel Suçlar	14	3,36
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	4	0,96
Sokağa Çıkma Yasağını Delme	3	0,72
Uyuşturucu Madde Suçları	3	0,72
Sözlü Saldırı	3	0,47
Sahtecilik / Dolandırıcılık	2	0,48
Kötü Muamele	2	0,48
KVKK aykırı	2	0,48
Toplum Huzurunu Bozma	2	0,48
Örgüt Suçları/Üyeliği	1	0,24
Firara Yardım	1	0,24
TOPLAM	418	99,53

114 kodlanmayla en çok kodlamaya sahip ikinci yıl olan 2019'da, adam öldürme kodu ile yaralama kodu 57 kodlama ve %39,86 ile eşit kodlama sayı ve oranına sahiptir. Kodlama sayısı ile en son sırada yer alan 2020 yılında, adam öldürme kodu 38 kodlamayla %67,86'lık orana sahipken, yaralama kodu 6 kodlamayla %10,71'lik orana sahiptir. Adam öldürme kodu, kodlama oranlarının %50'nin üzerinde olmasından dolayı (2019 yılı hariç), haberlerde en çok kodlanan suç türü olmaktadır. Şekil 4.28'deki dağılıma bakıldığında, adama öldürme suçunun toplam dağılım yüzdesinin grafiğin yarısından fazlasını kapladığı görülmektedir.

Şekil 4. 28. Posta Gazetesinde 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerde adam öldürme ve yaralama alt kodları yüzde grafiği

Her iki suç türünü aynı alt kodlara sahip oldukları için bu suç türlerinin alt kodlarının kodlanma sayı ve oranlarının tüm yıllar toplamı, bireye yönelik suçlar başlığı altında Çizelge 4.25’de yer almaktadır. Adam öldürme suçunun alt kodlarının kodlanma sayılar toplamı 144’dür. Adam öldürme suçunun kasten gerçekleştirilmesi kodu 44 kodlamayla %30,56’lık orana sahipken, suçun taksirle gerçekleştirilmesi kodu 28 kodlamayla %19,44’lük orana sahiptir. 47 kodlanma ve %32,64’lük oranıyla ateşli silah kullanımı kodu, adam öldürme suçunda kullanılan araçlar arasında ilk sırada yer alır.

Ateşli silah kodu, eylemde kullanılan araçlar dışında, kodlanma sayı ve yüzdesiyle, adam öldürme suçu altları arasında en yüksek değerlere sahiptir. 20 kodlanma ve %13,89’luk oranı olan kesici delici alet kodu, tüm alt kodlar arasındaki sıralama dördüncü sırada yer alır. Adam öldürmeye teşebbüs kodu ile boğarak öldürme kodu 1 kodlamayla %1’in altında orana, sert cisim kodu da 3 kodlamayla %2’lik orana sahiptir. Verilere göre, Posta Gazetesindeki adam öldürme suçu haberlerinin kasten ve ateşli silahla gerçekleştirilmiş olması, taksirle gerçekleştirilmiş olmasından daha çok gerçekleşmektedir.

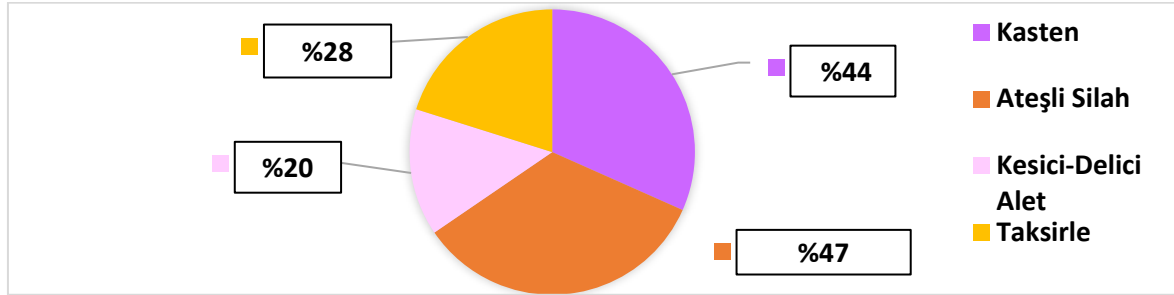
Yaralama suçunun alt kodlarının kodlanma sayılar toplamı 91’dir. Bu kodlamaların %38,46’sı 35 kodlanmaya kasten koduna aitken, %9,89’u 9 kodlanmayla taksir koduna aittir. %27,47’lik oranıyla ikinci en yüksek yüzdeye sahip, 25 kodlanması olan kesici delici alet kodu, yaralama suçunun gerçekleştirildiği araçlar arasında %9,89 kodlanma oranına sahip ateşli silah koduna göre, araç olarak daha çok tercih edilmektedir.

Çizelge 4.25. Posta Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin bireye yönelik suçlar alt kodlarının toplam dağılımı

Bireye Yönelik Suçlar					
Dört Yıl Toplamı			Dört Yıl Toplamı		
Adam Öldürme	Kod Sayısı	%	Yaralama	Kod Sayısı	%
Kasten	44	30,56	Kasten	35	38,46
Ateşli Silah	47	32,64	Ateşli Silah	9	9,89
Kesici-Delici Alet	20	13,89	Kesici - Delici Alet	25	27,47
Taksirle	28	19,44	Taksirle	9	9,89
Sert Cisim	3	2,08	Sert Cisim	2	2,2
Teşebbüs	1	0,69	Teşebbüs	0	0
Boğarak	1	0,69	Darp Etme	11	12,09
TOPLAM	144	100	TOPLAM	91	100

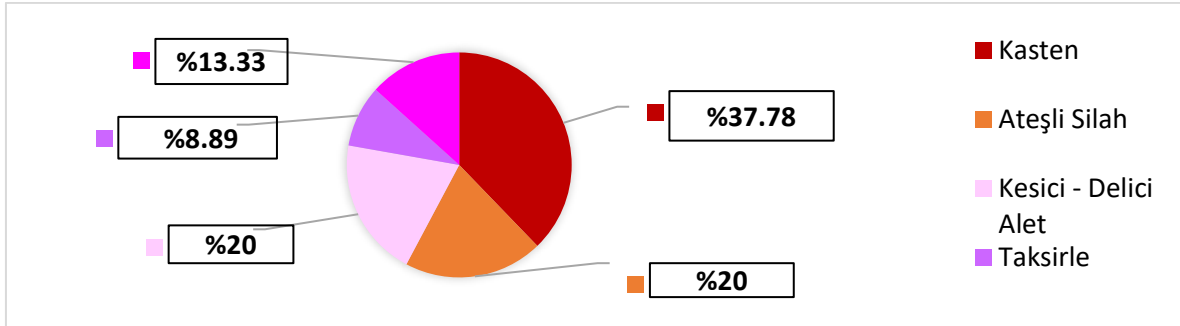
Yaralama olaylarının, %12,09 kodlanma oranı olan darp etme/saldırı yoluyla gerçekleştirilmesi kodu, alt kodlar arasında üçünü sırada yer alır. Posta Gazetesinde, yaralama suçu içeren haberlerde, suç çoğunlukla kasten, tercihen kesici delici alet

kullanılarak ya da darp veya saldırı yöntemiyle gerçekleştirilmektedir. Aynı alt kodların her iki suç türündeki dağılım oranları farklılık göstermektedir.

Şekil 4. 29. Posta Gazetesi haberlerindeki adam öldürme suçu alt kodlarının dağılımı yüzdesi grafiği

Alt kodların, suçlardaki dağılımlarının daha iyi anlaşılabilmesi için adam öldürme suçu türü alt kodlarını dağılımlar Şekil 4.29'da, yaralama suçu alt kodları dağılımları ise Şekil 4.30'da verilmektedir. Adam öldürme suçunun alt kodlarının kodlanma sayı ve yüzdelerinin yıllara göre dağılımında, 2017 yılı toplamda 26, 2018 yılı 52, 2019 yılı 41, 2020 yılı 25 kodlanma sayısına sahiptir. Adam öldürmenin kasten gerçekleştirilmesi kodu, 2017 yılında %34,62, 2018 yılında %30,77, 2019 yılında %34,15'lik oranları ile %30'un üzerinde kodlanma oranına sahipken, 2020 yılında %20 oranında kodlanmıştır. Taksir alt kodu ise 2017'de %15,38, 2018'de %19,23, 2019'da %17,07'lik oranları ile %15 ve üzerinde kodlanma oranına sahipken, 2020'de bu oran %20'nin üzerine çıkmış ve %28 oranında kodlanmaya ulaşmıştır. Adam öldürme suçunda araç kullanımına ait olan ateşli silah kullanımı alt kodu, diğer alt kodlardan daha fazla kodlanma oranına sahiptir. 2017'de %30,77, 2018'de %38,46, 2020'de %32'lik kodlanma yüzdeleri olan ateşli silah kodu, yalnızca 2019 yılındaki %26,83'lük oranı ile %30'un altında bir yüzdeler dilim almıştır. Kesici delici alet kullanımı kodu ise 2017'deki %19,23, 2019'deki %17,07, 2020'deki %16'lik oranları %15'in üzerinde yüzdelerle sahipken, 2018'deki %7,69 ile tüm yıllar içindeki en düşük kodlanma oranını almıştır. Sert cisim, teşebbüs ve döverek alt kodları, tüm alt kodlar içinde en düşük kodlanma sayı ve oranlarına sahip olan alt kodlardır. Adam öldürme suçunun kasten ve ateşli silah kullanılarak gerçekleştirildiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Şekil 4.30. Posta Gazetesi haberlerindeki yaralama suçu alt kodlarının dağılımı yüzdesi grafiği

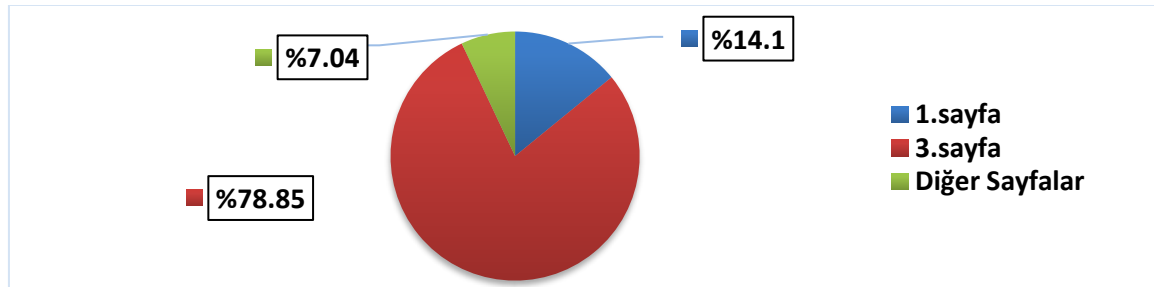
Yaralama suçu alt kodlarının yıllara dağılım oranları, alt kodların yıllık toplam kodlanma sayılarına göre hesaplanmıştır. Buna göre 38 kodlanma sayısı ile 2019 yılı en çok kodlanma sayısı ile diğer yıllar arasında birinci sırada yer alırken, 36 kodlanma ile 2018 yılı ikinci, 13 kodlanma ile 2017 üçüncü ve 4 kodlanma ile 2020 dördüncü sırada yer almaktadır. Kasten alt kodu, 2017 yılında %46,15 ile %45'in üzerine çıkmış, 2018 ve 2019 yılları %36,11 ve %36,84'lük oranlarıyla %35'in üzerinde bir orana sahip olsalar da kodlanma oranında bir düşüş meydana gelmiştir. 2020 yılında ise %50'lik kodlanma oranı ile tekrar yükselmiştir. Taksir alt kodunun 2017 ve 2020 yılında hiç kodlanması yokken, 2018'de 5 kodlanma ile %13,89, 2019'da 4 kodlanma ile %10,53'lük kodlanma oranları vardır. Kesici delici alet alt kodu, 2017'de %23,08, 2018'de %25, 2019'de %28,95 ve 2020'de %50'lik kodlanma oranları ile ateşli silah alt kodunun 2017'deki %7,69, 2018'deki %13,89, 2019'daki %7,89 kodlanma oranlarından ortalama %15 daha fazla kodlama oranına sahiptir. Yaralamanın darp yoluyla gerçekleşmesi alt kodu, sert cisimle gerçekleştirilmesi alt kodundan daha çok olan kodlanma sayısı ve yüzdesi ile toplam altı tane alt kod arasında sahip olduğu oranlarla üçüncü sırada yer almaktadır. Verilere göre yaralama suçu, kasten ve kesici delici alet ile gerçekleştirilmektedir.

Çizelge 4.26'da Posta Gazetesindeki haberlerin bulundukları sayfa numaraları ve bu numaralarının toplam kodlanma sayı ve oranları verilmektedir. 156 kodlanma sayısına sahip olan sayfa numarası kodunun, %78,85'i 3.sayfa alt kodundan oluşmaktadır. 123 kodlanma ile 3.sayfa kodu en çok kodlanan sayfa numarasıdır. 1.sayfa kodu %14,1'lik oranıyla ikinci sırada yer alır. Üçüncü sırada %2,56 oranıyla 5.sayfa kodu, dördüncü sırada %1,92 ile 4.sayfa kodu ve beşinci sırada %1,28 ile 13.sayfa kodu yer almaktadır.

Çizelge 4.26. Posta Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin bulunduğu sayfa numarası kodlarının dağılımı

Sayfa Numarası	Dört Yıl Toplamı	
	Haber Sayısı	%
1.sayfa	22	14,1
3.sayfa	123	78,85
4.sayfa	3	1,92
5.sayfa	4	2,56
7.sayfa	0	0
8.sayfa	0	0
9.sayfa	0	0
11.sayfa	1	0,64
13.sayfa	2	1,28
15.sayfa	0	0
19.sayfa	1	0,64
TOPLAM	156	97,43

7.sayfa, 8.sayfa, 9.sayfa ve 15.sayfa alt kodlarını herhangi bir kodlanmaya sahip olmayarak alt kodlar arasında en son sırada yer alırken, 11.sayfa ve 19.sayfa kodları sahip oldukları 1 adet kod sayısı ile altıncı sırada yer almaktadır. Sayfa numaraları kodlanma oranları %10'nun altında kalan sayfa numaraları alt kodlarının dağılım yüzdelerinin toplamı %7,04'dür ve bu oranda Şekil 4.30.'da diğer sayfalar başlığı altında verilmiştir.

Şekil 4. 31. Posta Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerin bulunduğu sayfa numarası alt kodlarının toplam dağılımının yüzde grafiği

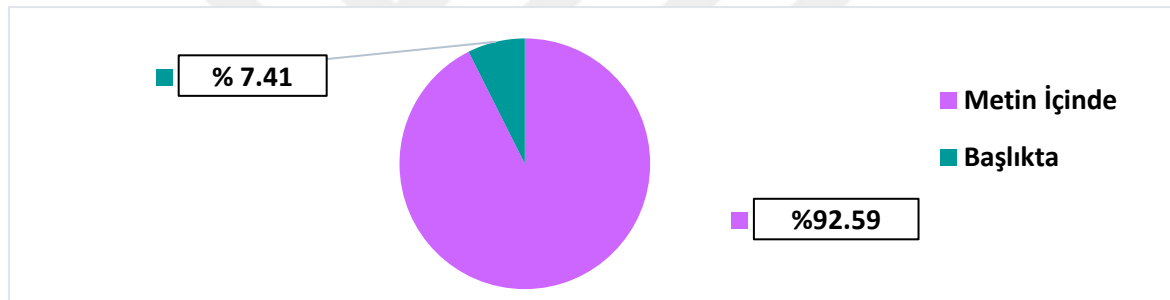
Posta Gazetesi haberlerinin içeriğinde yer alan cinsiyet, yaş, kimlik, adres, eğitim, fotoğraf bilgileri, suç türleri ve alt kodlarının dışında, olay ile ilgili bilgilerin anlatımında kullanılan nötrleştirici ve etiketleyici ifadelerin haber başlığında ve metin içinde yer alması kodlamalarının toplam sayısı ve yüzdeleri Çizelge 4.27'da gösterilmektedir.

Veriler suç olayının anlatımı sırasında kullanılan failin yaş ve cinsiyet bilgisinin ve suç işleme nedenlerinin ifade edilişinde kullanılan dilin ve ifade ediliş şekillerindeki nötrleştirme ve etiketleme haberin neresinde yer aldığına göre kodlanmıştır.

Çizelge 4.27. Posta Gazetesindeki 2017 - 2020 yıllarında çıkan haberlerde yapılan nötrleştirme ve etiketleme ifadeleri alt kodlarının dağılımı

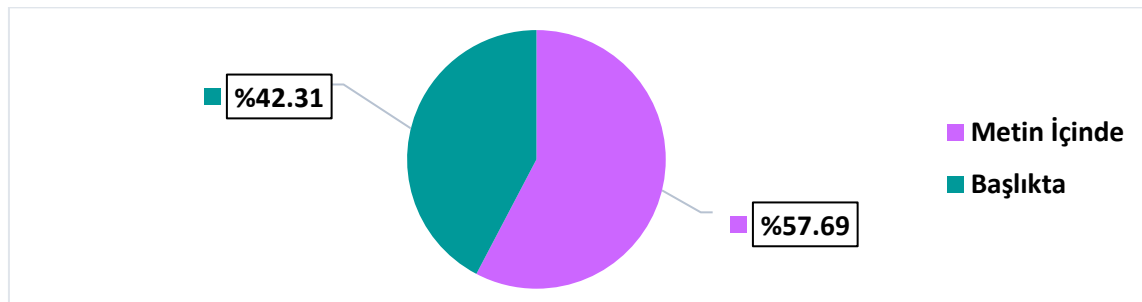
Dört Yıl Toplamı			Dört Yıl Toplamı		
Nötrleştirme İfadeleri	Kod sayısı	%	Etiketleme İfadeleri	Kod sayısı	%
Metin İçinde	25	92,59	Metin İçinde	15	57,69
Başlıkta	2	7,41	Başlıkta	11	42,31
TOPLAM	27	100	TOPLAM	26	100

Toplamda 27 kodlamaya sahip olan nötrleştirme ifadelerinin %92,59'u metin içinde yer alırken, %7,41'i başlıktadır. Etiketleme ifadelerinin ise sahip olduğu toplamda 26 kodun %57,69'unu metin içinde yer alır şeklinde kodlanırken, %42,31'i de başlıkta yer alır olarak kodlanmıştır. Nötrleştirme ve etiketleme ifadelerinin dağılımlarının daha iyi anlaşılabilmesi için Şekil 4.32'de nötrleştirme ifadelerinin dağılım yüzdelerinin grafiği gösterilirken, Şekil 4.33'de etiketleme ifadelerinin dağılım yüzdelerinin grafiği yer almaktadır.

Şekil 4. 32. Posta Gazetesindeki nötrleştirme ifadeleri alt kodlarının toplam dağılım yüzdesi grafiği

Posta Gazetesinde birbirlerine yakın sayılarda nötrleştirme ve etiketleme ifadeleri haber anlatımında kullanılıyor olsa da nötrleştirme ifadelerinin büyük bir kısmı metin içindeyken; etiketleme ifadelerinde ise yaklaşık %60'a %40 oranında bir dağılım vardır.

Şekil 4. 33. Posta Gazetesindeki etiketleme ifadeleri alt kodlarının toplam dağılım yüzdesi grafiği

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yazılı basın, haberi daha detaylı irdeleyip ele aldığı için, özellikle çocuk konulu haberlerde yer alan temsiller, bir toplumun ya da medya organının çocuğa bakış açısını yansıtmakta ve çocuğun toplumdaki konumuna yönelik bilgi vermektedir. Okur ilgisini çekmek amacıyla; bir konu ya da olayın haberini, belli başlı kalıpları, haber dilinde gelişigüzel kullanabilmekte, kullanılan görsellere okurun dikkatini çekmek uğruna dikkat etmemekte, haberin içeriğinde geçen öznelerle ilgili her zaman hassas yaklaşmamaktadırlar (Bak, 2018, s. 1-2). Gazete haberlerinde suç olaylarının ve olayı gerçekleştiren failin temsil edilme şekilleri önem arz etmektedir. Gazetenin, suç haberlerini sunarken sahip olduğu etkileme gücü ve içerdiği temsil şekilleri ile suç tekniği ve cezadan kaçma yollarını öğretmek, suçu olağan, yararlı bir faaliyet olarak göstermek, suça ve suçu işleyene yönelik saygı, sempati duyulmasını sağlamak gibi olumsuz etkilerin yayılması ihtimali ortaya çıkmaktadır (Dilber, 2014, s. 65; Yavuzer, 2006, s. 244). Gazeteler bireylerin olumsuz olarak etkilenebilecekleri olay ve kurguları, haber manşetlerine, fotoğraflarına, içerik ve anlatımlarına taşıyabilmektedirler (Bak, 2017, s. 164).

Çocuklarla ilgili haberlerin yazılı basında veriliş biçimi, bu haberlerin değerlendirilmesi, çocuk haberleri ile ilgili yazılan yorum yazıları, çocuk olgusunun kamuya aktarılması sürecinin önemli bir göstergesidir. Bu teması taşıyan haberlerin topluma doğru ve sağlıklı aktarılması bu haberler hakkında toplumda konuşulduğu ve gündemi belirleyebileceği için, büyük önem taşımaktadır. Gazetecilerin, toplum üstündeki gücünü kullanırken çocuğa yönelik haberlerde bu gücün olumsuz etki ve sonuçlarını göz önüne alarak hareket etmelilerdir. Medya da suç ve şiddet içerikli olaylarda, doğal afet ve savaş gibi durumlarda mağdur ve masum olarak medya da yer alabilen çocuklar, bu haberler yoluyla toplumda kendinden kaçınılması, uzak durulması gereken kişi algısına maruz kalmaktadır. Medyadaki görünürlüklerinin, herhangi bir suçun faili ya da mağduru oldukları durumlar ya da olağandışı veya ilk defa kazanılan bir başarı durumu dışında da, çocuğa yönelik olumlu algıyı arttıracak haberler ile olması sağlanmalıdır.

Bu tez çalışmasında yazılı basın organı gazetelerde yer alan çocuk suçluluğu haberlerini etiketleme ve nötrleştirme içerip içermediği incelenmektedir. Haber başlık ve metinlerde yer alan bilgiler ve veriliş şekilleri, olay ve olayı gerçekleştiren bireyi etiketleyici ve nötrleştirici etkenler içerebilmektedir. Tezin temel sorunu haberlerde etiketlemenin ve nötrleştirmenin yapılıp yapılmadığıdır. Suç haberlerinin sayısının dağılımında çocuk

suçluluğu haberlerinin, yetişkin suçluluğu haberlerinden daha az olup olmadığı, haberlerde çocuğun hayatını etkileyecek kimlik ve demografik bilgilerine yer verilip verilmediği, haberde verilen bilgilerin çocuğa mı, gerçekleşen olaya mı ait soruları araştırmanın alt sorularını oluşturmaktadır.

Tezin amacına ulaşması için nicel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda çalışmada, 2017 - 2020 yılları arasında Hürriyet, Milliyet ve Posta Gazetelerinde yer olan haber metinleri ve görselleri içerik analizi yöntemi ile incelenmiş, haberlerde yer alan bilgilerin belirlenen kodlara göre sıklıkları MAXQDA programı yardımıyla hesaplanmıştır. Tezin yapıldığı dönemde küresel bir salgının ortaya çıkması sonucu araştırmanın öznesi olan 18 yaş ve altı gençleri kapsayan sokağa çıkma yasağının olması, yasak dolayısıyla suç işleme oranlarında azalma ve gazetelerde salgın kaynaklı haberlerin daha çok yer alması sonucu gerçekleşen suç olaylarının yer almaması araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

“Haberlerde çocuğun hayatını etkileyecek kimlik ve demografik bilgilerine yer verilip verilmediği” sorusunun cevabı kimlik bilgileri isim soy ismin veriliş şekli olarak, demografik bilgiler ise cinsiyet, yaş ve fotoğraf bilgilerini içeren dört aşamadan oluşmaktadır.

İlk aşamada kimlik bilgilerinin verilmesine bakıldığında, kimlik bilgilerinin her gazetede yer alan haberlerde verildiği ve veriliş şeklinin de “gizli” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Haberin anlatımında kimlik bilgisinin veriliş şekillerine göre belirlenen alt kodların dağılımında gazetelere ve yıllara göre farklılık gösterse de gizli olarak verilmesi her zaman daha çok tercih edilen veriliş şekli olmuştur. Üç gazetede de olayı gerçekleştiren bireyin kimlik bilgisi ifşa edici ve etiketleyici etkenlerden uzak bir şekilde yer almaktadır.

İkinci aşamada cinsiyet bilgisi yer almaktadır ve bu aşama aynı zamanda araştırma sorularından “haberlerde yer alan suçlar kimler tarafından gerçekleştirilmektedir?” sorusunu cevaplamaktadır. Eylemi gerçekleştiren kişinin cinsiyet bilgisinde hem Hürriyet hem Milliyet hem de Posta Gazetelerinde cinsiyet bilgisinin bilinmiyor olması alt kodunun tekrarlanma oranının, klasik kız-erkek çocuk ayrımında, kız çocuk alt koduna göre daha yüksek olmasına rağmen, “erkek çocuk” alt kodu diğer alt kodlara göre daha sık tekrar etmektedir. Bu sonuç erkek çocukların daha çok suç olayı haberlerinde yer aldığı hipotezini doğrular niteliktedir. Erkeklerin özellikle de erkek çocukların suç ile kız çocuklarından daha erken tanışıyor olması ve adli kayıtlara geçen ve medyaya konu olana suçları işleyenlerin daha çok erkek çocuklar tarafından işlenmesi de bu araştırma sorusunun sonucunu doğrular

niteliktedir. Erkek çocuk kodunun sık tekrarı, suç işlemenin belli bir cinsiyete ait bir eylem olduğu etiketlemesinin yapılması, diğer cinsiyet grup ve alt kodlarının suç işleme olasılığının göz ardı edilmesine neden olmaktadır.

Araştırmanın üçüncü aşamasında “suçu kimlerin işlediği” sorusu cevaplanmaya devam etmektedir. Yaş bilgisi kodlamasından hareketle, haberlerde çocuğun yaşına dair verilen bilgilerdeki kodlanmalar 15-18 yaş grubunda en çok dağılıma sahiptir. Bu yaş grubundaki bireylere yönelik suç haberleri, %40 ve üzerinde oranlarda Hürriyet, Milliyet ve Posta Gazetelerinde yer almaktadır. Haber içeriğinden ve olayın detaylarından bağımsız olarak, 15-18 yaş grubu bilgisinin bu kadar sık verilip, tekrar edilmesi diğer yaş gruplarındaki bireylerin daha az ya da hiç suç işlemediği, 15-18 yaş grubundaki bireylerin daha sık suç işlediği etiketinin oluşmasına neden olmaktadır.

Dördüncü aşamada fotoğraf, görsel kullanım bilgisi yer almaktadır. Tezde elde edilen verilen analizleri sonucunda, haberlerde fotoğraf, görsel kullanımı üç gazetede de sıklıkla tercih edilmekte özellikle Hürriyet ve Posta Gazetelerinde daha çok kullanılmaktadır. Fotoğraf kullanımında olayı ve haber metnini desteklemek açısından çeşitli türlerde fotoğraflar kullanılsa da en çok kullanılan fotoğraf türü olayı gerçekleştiren kişi, fail ve eyleme maruz kalan kişi, mağdur olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Fotoğrafın veriliş şekline bakılmaksızın kime ait olduğu fotoğrafın altında ya da haber metninde özellikle belirtilmesi çocuğa yönelik yapılan bir diğer etiketlemedir. Fotoğrafın veriliş şekline bakıldığında, üç gazetede de fail olarak belirtilen çocuğun yüzü buzlanarak ya da siyah bantla kapatılarak yüzü kapalı şekilde verilmektedir. Mağdur olarak verilen çocuklarda ise durum tam tersidir, üç gazetede de mağdurun yüzü açık olarak verilmektedir. Fotoğraf bilgisine bakıldığında gazetelerde, fail olarak belirtilen çocuğun fotoğrafının verilişinde etiketleme yapılırken, verilme şeklinde ifşa edici olmaktan kaçınılmakta, etiketleme sadece fotoğrafın ‘fail’ olduğu belirtme de kalmaktadır. Mağdur olarak belirtilen çocuk da ise etiketleme hem fotoğrafın verilişinde hem de veriliş şeklinde yapılmaktadır.

“Haberlerde suça dair hangi bilgiler yer almaktadır?” sorusunun cevabı için üç gazetede de haberlere konu olan suç türleri ve suçta kullanılan suç aleti ayrı ayrı kodlandırılarak incelenmiştir. Bunun sebebi habere konu olan olayın anlatımında ilgi çekiciliğin ve olaya olan merakın arttırmanın yanı sıra, olaya karışına çocuğun ne suçu işlediğine yönelik verilen bilgiler ve çocuğa yönelik yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyi gibi bilgiler ile beraber düşünüldüğünde; böyle bir suçun ‘onun’ tarafından işlenmesi okuyucu da bir şaşkınlık ve çocukların sadece küçük suçları değil büyük suçları da işleyebileceği

farkındalığını oluşturmaktadır. Kullanılan suç aleti kodlamasının yapılmasının sebebi ise, toplumda çocuğun silahlara ulaşımını ya da bilinçli bir şekilde kullanmalarının zor ve de az bir düzeyde olacağı varsayımının aksine, medyaya yansıyan haberlerde kullanılan suç aletlerine bakıldığında sanılanın aksine çocukların ateşli silahlara erişimi oldukça kolaydır. Medyada yer alan haberlerde çocuklar genelde küçük ateşli silah olan tabancalardan çok, tüfek, av tüfeği ve pompalı tüfek olarak adlandırılan, tahrik ve ateş gücü yüksek büyük silahları kullanmaktadır. Çocuğun bu silahlara ulaşımının ebeveynlerinin meslekleri gereği kullanmaları ya da ruhsatlarının olması dışında, kendilerinin internetten ya da yasadışı alışveriş yoluyla satın almaları şeklinde gerçekleştiği bilgisi hem polis araştırmasında ulaşılmakta hem ilgili olayın anlatımı sırasında gazetelerde yer almakta hem de yayınlanan resmi veriler silah kullanıma dair istatistikler yer almaktadır.

İncelenen haberlere göre, Hürriyet, Milliyet ve Posta Gazetesinden en çok yer alan suç türleri bireye yönelik suçlar başlığı altına alınan adam öldürme ve yaralama suçudur. Bu iki suç türü arasından, gazete haberlerinde çocuğun işlediği suç türü olarak en çok yer alan suç türü ise adam öldürme suçudur. Bu iki suç türü kadar olmasa da trafik suçları, hırsızlık suçu ve cinsel suçlar da, gazete haberlerinde sıklıkla yer alan diğer suç türleridir.

Suç türü bilgisi dışında, haberde yer alan fotoğrafların bir kısmı olay yerini gösteren fotoğraflardan, olay anına dair kamera görüntülerinden alınan fotoğraf karelerinden, olay da kullanılan suç aletinin temsil eden grafiklerden ya da suç aletinin kendisinin resminden ve de failin suç aletini tutarken ya da kullanırken çekilmiş fotoğrafları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu da haberlerde yer alan bilginin hem çocuğa dair bilgiler hem de olaya dair bilgiler içerdiğini sonucunu göstermektedir.

Tezin temel sorularından olan “Haberin başlığında ve metninde yer alan ifadelerde etiketleme ya da nötrleştirmeye yönelik ifadeler kullanılmış mı?” sorusunun cevabı her gazete için evettir. Gazeteler incelenirken, haber başlık ve metinleri nötrleştirme ve etiketleme ifadeleri içermelerine göre ayrı ayrı kodlanarak incelenmiştir. Buna göre nötrleştirme ve etiketleme ifadelerinin Hürriyet Gazetesinde yer alma oranları Şekil 4.11’de, Milliyet Gazetesininki Şekil 4.19’da ve Posta Gazetesininki Şekil 4.27’de yer almaktadır.

Çizelge 5.1.’ de üç gazetede yer alan nötrleştirme tekniklerine uyan haber başlıkları ve metinlerinden örnekler yer almaktadır. Tüm nötrleştirme teknikleri içinde bir tek “suçlayanları suçlama ya da kınayanları kınama” tekniğine ait haber başlığına ya da haber metnine rastlanmamıştır.

Çizelge 5. 1. Nötrleştirme tekniklerinin tanımı ve haber başlık ve metinlerinde yer alan örnekleri

Nötrleştirme Teknikleri	Tanım	Haber Başlığı ya da Metni Örneği
Sorumluluğu İnkâr Etme/ Reddetme	Kişinin, dikkatleri suç eyleminden ve kendinden uzaklaştırarak, eylemin nedenine çekmesi	"Darp eden babasını bıçakladı" (16 Şubat 2019 Milliyet 4.sayfa) "Aile içi şiddet yüzünden bunalıma giren..." (6 Ekim 2018 Posta 1.sayfa) ".... Kendilerine ait olduğunu ileri sürdükleri evi..." (4 Ağustos 2017 Hürriyet 3.sayfa) "havaya ateş açtı..... mutluluğa ateş açtılar" (23 Eylül 2019 Milliyet 3.sayfa)
Zararı İnkâr Etme/ Reddetme	Eyleminin kişiye/mağdura verdiği herhangi bir zararı kabul etmemesi	"Adalet Yerini Buldu" (14 Ocak 2018 Hürriyet 7. sayfa) "... kız kardeşiyle cinsel ilişki yaşadığı ve bunu mahalledeki arkadaşlarına anlattığı için... silahıyla vurarak öldürdü" (28 Haziran 2017 Milliyet 3.sayfa)
Mağduru İnkâr Etme/ Reddetme	Bireyin, adaletin yerini bulduğuna, suçluyu cezalandırdığına inanması, yaşananların kurbanın/mağdurun suçu olması, mağdurun başına gelenleri hak etmesi	Üç gazetede ki haberlerde de bu tekniğe ait haberlere rastlanmamıştır
Suçlayanları Suçlama ya da Kınayanları Kınama	Suç işleminin nedeni, onu suçlu ilan edenlerin kendisidir, suçlayanların asıl suçludur, suçlayanlar kendi suçlarını bastırmak için bireyi öne atarlar	"... aynı mahalleden bir ilişki yaşamaya başladı "(22 Aralık 2019 Milliyet 16.sayfa) "... bir erkekle öpüştüğü için böcek ilacı vererek intihara zorlayan ağabey..." (12 Ekim 2019 Hürriyet 3.sayfa)
İnandığı Değer İçin Yapma	Bireyin eylemlerini, grubunun değer, inanç ve kurallarını üstte tutarak, bu değerleri korumak, devam ettirmek için gerçekleştirmesi, "kendim için, kendimi düşünerek yapmadım" diye gerekçelendirmesi	

Nötrleştirme ifadeleri her gazetede haber metninde, başlığına göre daha çok yer almaktayken, etiketleme ifadelerinin haber başlığı ve metninde yer almaları birbirine yakın oranlardadır. Bu ifadeler dışında haberin gazetede yer aldığı sayfa da çocuk hakkında bir etiketleme yapmaktadır. Gazetelerin genellikle 3. Sayfalarında gerçekleşmiş olan suç haberleri yer almaktadır. Bu sayfada haberi olan çocuk hakkındaki ilk kanı haber detaylarına bakmadan, bir suça karıştığı yönünde olacaktır. Çocuk suçluluğu haberleri farklı sayfalarda da yer alsa 3. Sayfa da yer alması, çocuğun suçla ilişkisi olduğuna yönelik etiketlemenin daha haberin okunmadan yapılmasına neden olacaktır.

Çizelge 5. 2. Etiketleme ifadeleri yer alan haber başlıkları örnekleri ve tarihleri

Etiketleme İfadeleri		
Hürriyet Gazetesi		
Haber	Tarih	Sayfa
Liselinin Katili Liseli Çıktı	20.04.2017	3
Ortaokullu Liseliyi Öldürdü	6.05.2017	5
Anne Baba Cezaevinde Oğul Avukat Bıçaklıyor	26.10.2017	3
15'lik Sürücü 5 Yaşındaki Çocuğa Çarptı	7.03.2018	3
Çocuk Sürücü Dehşeti	25.03.2018	8
14'ündeki Çocuk 17'sindekini Vurdu ve Bıçakladı	31.03.2018	5
Milliyet Gazetesi		
Lisede Dehşet	21.03.2017	5
17 Yaşında Cinayet İşledi	28.06.2017	3
13 Yaşındaki Çocuğun Suç Kaydı Polisleri Bile Şaşırttı	7.05.2018	3
8 Yaşındaki Çocuk, Çocuk Kurbanı Oldu	1.08.2019	6
17'sinde Pompalıyla 5 Kişiyi Yaraladı	5.08.2019	4
Annesini Döven Babasını Öldürdü	13.10.2018	16
Posta Gazetesi		
Canavar Yakalandı	11.11.2017	3
Liseli Melisa Çıldırdı	22.12.2017	5
İ.T. Dehşeti	6.05.2018	1
Yine Çocuk Yine Silah	17.12.2018	3
Z Kuşağının Fotoğrafı	2.10.2019	3
Bu Çocuk Nasıl Kurtulur ? Yaş 9 Suç 397	13.11.2019	3

Yazılı basında yer alan çocuk suçluluğu haberlerinde, suç işlediği iddia edilen çocuklar hakkındaki haberlerin etiketleme ve nötrleştirme yapıp yapmadığını incelemek amacıyla yapılan bu tez çalışması, literatürdeki yer alan çocuk, suç ve medya ilişkisini içeren diğer çalışmalarda tutarlılıklar ortaya çıkmaktadır. Çalışmalarda incelenen gazetelerden ve yıllardan bağımsız olarak haber başlık ve metinleri, haberin başlığında ve metninde kullanılan dil, sözcük özellikleri, haberin anlatım tarzı, haberde görsel kullanımın olup olmadığı ve görselin sunulmuş şekli (herhangi bir sansür uygulanıp uygulanmadığı, kan ve şiddet öğelerinin açıkça verilip verilmediği gibi), haber başlık ve metninin içerdiği bilgilerin (yaş, cinsiyet, kimlik, eğitim bilgisi vb.) ne olduğu ve özellikleri çocuk, suç ve medya üçgenini içeren çalışmaların ortak incelenen öğeleridir.

Bu tutarlılıklardan ilki, çocukların gazete haberlerinde tasvir ve temsilinin, çocuğun toplumdaki genel algısıyla paralel şekilde olmasıdır. Çocuk korunması gereken, masum ve kırılgan olan, sevgi ve ilgiye muhtaç varlıklar oldukları algısı yapılan haberlerde bir şekilde kendini tekrar etmektedir. Çocuğa yönelik algıyı etkileyen en önemli öğelerden biri de çocuğun cinsiyetidir. Özellikle suç haberlerine konu olan çocuğun cinsiyeti, basında temsil

ediliş şeklinde olduğu gibi cinsiyet kalıplarına ve toplumun sahip oldukları önyargılara ve çocuğa yönelik algısıyla benzerlik göstermektedir. Yazılı basındaki çocuk suçluluğu haberlerinde, cinsiyet bilgisinin verilişinde, cinsiyet bilgisinin yer alıp almasının dışında açıkça belirtilmediği durumlarda göz önüne alınarak, özellikle de suç haberlerinde erkek çocuklara fail olarak daha çok verilmekte, kız çocukları ise çocuğa yönelik genel algının devamlılığı niteliğinde kırılğan, savunmasız ve mağdur olarak daha çok haberlere konu olmaktadır. Bir diğer tutarlılık ise, habere konu olan çocukların kimlik bilgilerinin çoğunlukla gizli olarak verilmesidir. Veriliş şekilleri yarı açık (ismin açık soy ismin kapalı olması ya da ismin kapalı soy ismin açık olması) ya da tamamen gizli (ismin ve soy ismin baş harfler) olarak verilmesi çocuk suçluluğu haberlerinde yapılan çalışmalarda en çok ulaşılan sonuçtur. Çocuk haberlerinin türü ne olursa olsun dikkat çekici olmasının yanı sıra, özellikle suç haberlerinde bireyin yaşı, bireye yönelik algının belirleyici öğelerindendir. Haber içeriğinden ve olayın detaylarından bağımsız olarak, 15-18 yaş grubu bilgisinin bu kadar sık verilip, tekrar edilmesi diğer yaş gruplarındaki bireylerin daha az ya da hiç suç işlemediği, 15-18 yaş grubundaki bireylerin daha sık suç işlediği etiketinin oluşmasına neden olmaktadır. Birey eğer ‘ergense’, ‘reşitse’ ya da ‘reşit olmak üzere’ ise söz konusu olayın ve haberde yer alan itham ve etiketlerin haklı olduğu yargısının oluşması yüksektir.

Haberde fotoğraf kullanımında, fotoğrafın yer almasının daha yüksek oranlara sahiptir. Fotoğrafın haber metnini destekleyici ve özetleyici olmasının yanı sıra habere olan ilgi ve merakı da artırması, fotoğraf kullanımının daha çok tercih edildiğinin sonucunun, bir diğer çocuk, suç ve medya çalışmaları tutarlılığını oluşturmaktadır. Veriliş şekli, kimlerin ya da nelerin görselde yer aldığından bağımsız olarak, haberlerde fotoğraf ve temsili görsel kullanımı çokça tercih edilen bir dikkat çekici öğedir.

Tez de yapılan inceleme ve analiz sonucunda, 2017 - 2020 yılları arasında Hürriyet, Milliyet ve Posta Gazetelerinde yer alan çocuk suçluluğu haberlerinin incelenmesinde, haber içeriklerinde yer alan bilgilerde, bilgilerin türü ve veriliş şekillerine dayalı olarak yapılan kodlamaların tekrar sıklığı sonucunda; çocuk hakkında etiketlenmenin yapıldığı, literatürde yapılan diğer çalışmalarda ulaşılan çocuklar medyada bir uçta “suçlu çocuklar”, diğer uçta ise “kurban-mağdur çocuklar” olmak üzere iki uçlu bir şekilde temsil edilmektedir (Alankuş, 2007, s. 5; Altuntaş ve Altınova, 2015, s. 61; Büyükbaykal ve Büyükbaykal, 2007, s. 242; Cangöz, 2006, s. 589-590; Durna ve Kubilay, 2010, s. 53; Yüksel Özmen, 2012, s. 71) sonucunun, bu çalışmada da devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyolojik suç teorilerinden etiketleme teorisinde, etiketlemenin gerçekleşmesi için olayın gerçekleşmesi sonucu bireye karşı oluşturulan “suçlu”, “tehlikeli”, “yasaklı” gibi olumsuz etiketlerin verilmesi sonucu bireyin toplumdan dışlanması sonucu, bu etiketi benimseyerek benzer etiketlere sahip insanlarla iletişim ve etkileşime geçerek etiketlerini pekiştirmesi, etiketlenmesine neden olan eylemleri tekrarlaması esas alınır. Gazete haberlerine konu olan birey hakkında devam haberi ya da ikinci bir suç haberi yapılmadıkça etiketin benimsenmesi ve olayın tekrarlanması hakkında bir bilgi sahibi olamayız. Bu da teoriye gelen ikincil suçun görmezden gelinmesi eleştirisi pekiştiren nitelikte bir sonuçtur. Bu tez çalışmasında belirlenen kodların tekrarı üzerinden etiketleme ve nötrleştirme yapıp yapılmadı araştırılmıştır. İncelemeye alınan haberlerde, eylemi gerçekleştiren çocuk hakkında daha önceden suç kaydı olup olmadığı, bu eylemden sonra tekrar suç işleyip işlemediğine yönelik veriler yer almamaktadır. Bu verilerin açık olmaması ve gazetelerde bu verilere yer verilmemiş olması bunun başlıca nedenleridir. İleri de gazete haberleri üzerinden çocuk suçluluğuna dair yapılacak olan araştırmalarda, ikincil suçun gerçekleşmesi, suçun tekrar edilmesi, çocuğun mükerrer suçlu olup olmadığına dair bilgilere yer verilmesine yönelik imkân varsa veri toplanması yapılması ve analizlerde bunlara dikkat edilmesi çalışmanın geçerliliği arttıracaktır.

Çocuk ve suç konusundaki haberlerde son yıllarda, çocuğun suç işleme nedenlerinin, suç eyleminin gerçekleştirilmesindeki etkisinden daha çok söz edilmeye başlanmış ve çocuğun etiketlenmesinin, dışlanmasının engellenebilmesi için çocuğa yönelik yapılan haberlerde ‘suçlu çocuk’ ifadesi yerine, ‘kanunlarla ihtilafa düşmüş çocuk’ veya ‘suça karışmış çocuk’, ‘suça sürüklenen çocuk’ ifadeleri kullanılmaya başlanmıştır. Hem ulusal hem de uluslararası metinlerde ‘suçlu çocuk’ ifadesinin yerini ‘suça sürüklenen çocuk’ ifadelerinin kullanımının artması, toplumsal hayatta ve adli süreçte çocuğun yararını ve haklarını gözetten bir bakış açısının oluşturulması açısından haber dilinde kullanılmasının artması gerekmektedir. Medyanın çocuğa yönelik sergilediği temsil şekli, çocuğun nasıl bir birey olduğunun sınırlarını belirleyen, ona dair davranış ve düşüncelerin yönünü tayin eden bir araçtır. Tezin ulaştığı, gazete haberlerinde etiketlemenin devam ettiği nötrleştirme azalmış olmasına rağmen hale varlığı devam ettirmesi sonucu, yapılan ulusal ve uluslararası anlaşmalar, çocuğun sömürülmesinin ve haklarının ihlal edilmesinin önüne geçmek için belirlenen standartlara, kanunlara, yönetmelik ve ilkelere rağmen medya da “suçlu” ya da “mağdur” olarak yer almaya maalesef hala daha devam ettiğini göstermektedir.

Haber başlık ve fotoğrafları, okuyucunun gazeteyi almasını sağlayan, merak uyandıran, haberin okunması için dikkat çeken önemli araçlardır. Haberin başlığı metinden daha önemlidir, çünkü okuru metne çeken genellikle başlıktır ve haber başlıklarında kullanılan ifadelerin özenle seçilmesi gerekmektedir. Bu nedenle medya okuryazarlığı derslerinde, gazetecilik meslek derslerinde, özellikle çocuk haberlerinde kullanılan dilin, başlığın ve fotoğrafın seçiminin, veriliş şeklinin önemi üzerinde daha çok durulmalıdır. Medya, kâr amacı gütmeyen, çocuğun duygusal ve fiziksel sömürsünü yapmadan, çocuklara her şeyden önce bir birey olarak saygılı davranarak, haberin merkezinde çocukların bir sorun olarak ya da sorunlarıyla yer almadığı, kamuoyunda çocuğa yönelik bilinç ve duyarlılık düzeyini yükseltecek, çocuğu ve haklarını koruyacak yasal düzenlemelerin güncellenmesi ve bunların uygulandığından emin olarak haberlerin yapıldığı denetlenmelidir. Medyanın çocuğu ele alınma biçimlerinin düzeltilmesi, çocuğa dair olumlu gelişmelerin artırılıp bu olumlu gelişmelere yönelik haberlere gazetelerde ve diğer medya organlarında daha sık yer almasının sağlanmalıdır.

Basın meslek derneklerinin, medya kuruluşlarının, Radyo Televizyon Üst Kurulu gibi yetkili makamların, çocukların temsillerinde, çocuğa yönelik söylemlerde, yürürlükte olan kanun, yönetmelik ve ilkelerin uygulanırlılığını denetlemesi ve arttırması, çocuğa yönelik medya ve basın yoluyla yapılan bilinçli ve bilinçsiz her tür hak ihlalinin ve istismarını durdurmak adına sadece medya ve basın profesyonellerine değil tüm topluma yönelik sivil toplum faaliyetleri, bilinçlendirme ve farkındalık çalışmaları yapması ya da yapılmasına ön ayak olması, çocuğa yönelik olumlu algıların gelişmesinde büyük önem taşıyacaktır.

KAYNAKÇA

- Acar, B. (2017). Suç ve çocuk temalı akademik çalışmaların niceliksel ve niteliksel olarak değerlendirilmesi (1923-2016), Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Akan, V. (2001). Gençliğin değerlendirilmesinde yeni sosyolojik bir yaklaşım. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 4, 1-10.
- Aktaş Salman, U. (2019). *Haberde Çocuk Odaklı Habercilik El Kitabı*. E. Koman (Ed.). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Akyol, M. (2019). Yazılı basında mağdur ve suça sürüklenen çocuklar. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Alankuş Kural, S. (1995). Medyada 'öteki': türbanlılar ve kürtler, *Toplum ve Bilim*, 67, 76-108.
- Alankuş, S. (2007). Önsöz: neden çocuk odaklı habercilik kitabı? S. Alankuş (Ed.) *Çocuk Odaklı Habercilik* (ss. 25-72). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Alankuş, S. (2012). Neden çocuk odaklı habercilik kitabı? S. Alankuş (Ed.), *Çocuk Odaklı Habercilik* (ss. 27-74). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Altuntaş, O. ve Altınova H.H. (2015). Türkiye’de risk altındaki çocukların ana akım basında temsili. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 3(2), 59-70.
- Arslan, A. ve Duğan, Ö. (2016). Suça yönelmiş çocukların medyada temsili: Bir alan araştırması. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 4(1), 303-325. Doi: 10.19145/guifd.81259.
- Arslan, H. ve Topal, A. (2021). Çocuk odaklı habercilik üzerine yeni medyaya şiddet, taciz, tecavüz, cinayet haberleri üzerinden eleştirel bakış: Leyla Aydemir örneği. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (11), 132-159, Doi: 10.21733/ibad.897262.
- Aslanoğlu, A.R. (1998). *Kent, Kimlik Ve Küreselleşme*. Bursa: Erkam Matbaacılık.
- Atılğan, E. Ü. (2010). Çocuk sanık ve hükümlüler. B. Çaplı ve H. Tuncel (Ed.). *Televizyon Haberciliğinde Etik* (ss. 291-303). Ankara: Fersa Matbaacılık.
- Avcı, A. (2011). Çocuk haklarının medya boyutu: sözleşmeler ve yasal düzenlemeler, M. R. Şirin (Ed.). *Çocuk Hakları ve Medya* (ss. 88-105). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

- Ayrancı, Ü., Köşgeroğlu, N. ve Günay, Y. (2004). Televizyonda çocukların en çok seyrettiği saatlerde gösterilen filmlerdeki şiddet düzeyi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 5, 33-40.
- Bak, G. (2017). 1980’li yıllardan günümüze Türk yazılı basınında çocuk olgusu. Doktora Tezi İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Bak, G. (2017). 1980’li yıllardan günümüze Türk yazılı basınında çocuk olgusu. *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (İNİF E-Dergi)* , 2 (2) , 163-188.
- Bak, G. (2018). *1980’li Yıllardan Günümüze Türk Yazılı Basınında Çocuk Olgusu*. Iksad Publications.
- Bal, H. (2013). *Suç Sosyolojisi*. Isparta: Fakülte Kitabevi Yayınları.
- Bal, H. (2016). *Suç Sosyolojisi*. (2. Basım). İstanbul: Sentez Yayıncılık.
- Balcı, F. ve Gergin, N. (2008). Medya ve çocuk: medyadaki şiddetin çocuklara etkisi. Y. Giritli İnceoğlu ve N. Akıner. (Ed.). *Medya ve Çocuk Rehberi* (ss. 145-170). Konya: Eğitim Kitabevi.
- Bartollas, C. ve Schmallegger, F. (2017). *Çocuk Suçluluğu* (Juvenile Delinquency) .(9.Basım). (D. Yücel ve M.B. Gönültaş, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Basın Sözlüğü (1998). İstanbul: İÜ İletişim Fakültesi.
- Becker, H.S. (1963). *Outsider. Studies in The Sociology Of Deviance*. New York: Free Press.
- Bek, M.G. (2011). Medyada çocuk hakları ve etik ilkeler. M. R. Şirin (Ed.). *Çocuk Hakları ve Medya El Kitabı – Anne Baba, Öğretmen ve Medya Çalışanları İçin* (ss. 23-46). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Bektaş, A. (2000). *Kamuoyu, İletişim Ve Demokrasi*. İstanbul: Bağlam Yayınevi.
- Bezirgân Arar, Y. (2009). Sosyo-politik bağlama göre Türk basınının ‘öteki’leri. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi: Teknikler Ve Örnek Çalışmalar*. Ankara, Siyasal Kitabevi.
- Braithwaite, J.(1981). The myht of social class and criminality reconsidered. *American Sociological Review*, 36-57, Doi:10.2307/2095025.

- Brown, S.E., Esbensen, F.A. ve Geis, G. (2010). *Explaining Crime And Its Context*. (7th Ed.). NJ: Anderson Publishing.
- Bulunmaz, B. (2016). Çocuk suçları ve medyanın etik sorumluluğu. F. Örs. (Ed.), *Medya, İletişim, Etik* (ss. 1-22). Bursa: Sentez Yayıncılık, Erişim Tarihi: 9 Mart 2020, Erişim Adresi: <http://earsiv.uskudar.edu.tr/xmlui/handle/123456789/618>.
- Burke, R. H. (2009). *An Introduction to Criminological Theory*. Willan Publishing.
- Bülbül, A.R. (2001). *Haberin Anatomisi Ve Temel Yaklaşımlar*. (1. Baskı), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Büyükbaykal, C.I., Mengü, S.Ç. ve Büyükbaykal, G. (2007). Üçüncü Sayfadaki Çocuk Haberlerinin İçerik Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi, 4.Uluslararası Çocuk ve İletişim Kongresi kitabı içinde (ss. 229-316). İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi.
- Cangöz, İ. (2006). Gazete Haberlerinde Çocukların Temsili. Y.D. Ertürk, A. Akkor Gül, B. Ulusoy Nalcıoğlu ve N. Pembecioğlu Öcel (Ed.), 2. Uluslararası Çocuk ve İletişim Kongresi İletişimin Çocuğa Etkisi içinde (ss. 587-596). İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi.
- Cangöz, İ. (2009). İnsanların savaşı, kelimelerin barışı. S. Alankuş. (Ed.), *Gazeteciliğe Başlarken* (ss. 63-87). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Cangöz, İ. (2012). Haberde çocuk birey, S. Alankuş (Ed.), *Çocuk Odaklı Habercilik* (ss. 198-225). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Cankaya, Ö. (2009). Televizyon haberciliği ve hak haberciliği açısından etik ihlaller. S. Alankuş (Ed.), *Gazeteciliğe Başlarken* (ss. 167-178), İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Canter, D. (2011). *Suç Psikolojisi*. A. Dönmez (Çev.). Ankara: İmge Kitapevi.
- Centel, N., Zafer, H., Çakmut, Ö. (2016). *Türk Ceza Hukukuna Giriş*. (9.Basım), İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Cohen, A.K. (1955). *Delinquent Boys*. New York: The Free Press.
- Conklin, J.E. (1989). *Criminology*. New York: McMillan Pub. Comp.

- Cömert, Ö. (2018). Mükerrer çocuk suçluluğu: Bitlis il örneği, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Çocuk Koruma Kanunu, Kanun Numarası: 5395 Kabul Tarihi: 3 /7/ 2005 Yayımlandığı R. Gazete: Tarih: 15 /7/ 2005 Sayı: 25876 Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 Cilt: 44.
- Çubukçu, Z. ve Dönmez, A. (2014). Yazılı basına yansımaları ile okuldaki şiddet olaylarının incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 7(1). 44-59, Doi: 10.5578/keg.6315.
- Davies, M.M. (2006). *Practical Research Methods For Media and Cultural Studies*. Edinburg, Edinburg University Press, ss.98.
- Demiray, N. (2018). Çocuk suçluluğunu etkileyen muhtemel faktörler: suç korkusu, kentleşme ve aile yapıları (Samsun İlkadım ve Canik ilçeleri örneği). Yüksek Lisans Tezi, On dokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Dilber, F (2014). Kitle iletişim araçları ve suç olgusu. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16 (Özel Sayı I). 60-66, Doi: 10.18493/kmusekad.37789.
- Dinç, A. (2013). Çocuk suçluluğunda ailenin rolü. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Dinç, A. (2019). Gazete ve dergilerde görülen mantık yanlışları üzerine bir inceleme. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Doğru Arsan, E. (2004). Medya güç ideoloji ekseninde Merve Kavakçı haberlerinin iki farklı sunumu. Ç. Dursun (Ed.). *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi*, (ss. 151-182). Ankara: Elips Kitap.
- Dönmezer, S. ve Erman, S. (1987). *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku*. İstanbul: Beta Basımevi.
- Durkheim, E. (1979). *Childhood: 1911*. W.F. Pickering (Ed.), Durkheim: Essays on morals and education. London: Routledge.
- Durna, T. ve Kubilay, Ç. (2010). Basının şiddeti: siyasal gösterilerde'polise taş atan çocuklar'örneği. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65(3), 51-85, Doi: 10.1501/SBFder_0000002173.
- Dündar, H. (2019). Çocuk suçluluğunun Ceyhan ilçesindeki bölgesel dağılımı üzerine bir alan araştırması. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

- Dündar, I.P. (2006). *Yazılı Basın İşletmelerinde Kalite*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Dündar, L. (2018). News Photography and Manipulation. E. Doğan ve N. Öze. (Ed.). *Issues in Communication Media and Public Relations* (ss. 97-109). London: Ijopce Publication.
- Er, T., Elmas, A. ve Hızlı Sayar, G. (2018). Suç ve Medya. *Etkileşim Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, (1) 2, 56-69, Doi: 10.32739/etkilesim.2018.2.28.
- Erdoğan Tosun, G. (2007), Çocuklar ve çocuk haklarının medyada temsili, S. Alankuş (Ed.), *Çocuk Odaklı Habercilik* (ss. 172-195). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Erdoğan Tosun, G. (2009). Hak haberciliği: neden ve nasıl? S. Alankuş (Ed.). *Gazeteciliğe Başlarken* (ss. 156-166). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Erdoğan Tosun, G. (2012). Çocuklar ve çocuk haklarının medyada temsili. S. Alankuş. (Ed.). *Çocuk Odaklı Habercilik*, (ss. 174-197). (2.Basım), İstanbul, IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Erkal, M. E. (1993). *Sosyoloji (Toplum Bilimi)*. (5.Baskı). İstanbul: Der Yayınları.
- Fırat, F. (2016). Çocuk odak'sız'habercilik: internet gazetelerinde çocuk içerikli haberlerin sunumu ve etik ihlaller. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*,4(2), 817-833, Doi: 10.19145/gujofoc.62440.
- Girgin, A. ve Özay, S. (2013). *Haber Yazmak*. (4. Basım), İstanbul: Der Yayınları.
- Gökarp, E., Ergül, H. ve Cangöz, İ. (2010). Türkiye'de yoksulluğun ve yoksulların ana akım basında temsili. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 145-182.
- Göker, G. ve Keskin, S. (2015). Haber medyası ve mülteciler: Suriyeli mültecilerin Türk yazılı basınındaki temsili. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 41, 229-256.
- Gönç Şavran, T. (2018). "Nicel ve Nitel Araştırmalarda Kullanılan Araştırma Teknikleri", içinde Sosyolojide Araştırma Yöntem ve Teknikleri, Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2641, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1609
- Gray, C. (1991). Alternative theory: labeling and critical perspectives. J.F. Sheley (Ed.), *Criminology*. Belmont: Wadsworth Pub. Comp.
- Güçlü, İ. ve Akbaş, H. (2019). *Suç Sosyolojisi*. (2. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.

- Gül, S. S. ve Nizam, K. Ö. (2020). Sosyal bilimlerde içerik ve söylem analizi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 42(1), 181-198.
- Güven, S. (2015). *Medyada Çocuk Ve Toplumsal Dönüşüm- Çocukların Medyada Temsili: İyi, Kötü Ve Mağdur Çocuk*, Ankara: Orient Yayınları.
- Güz, N., Küçükdoğan, R., Sarı, N., Küçükdoğan, B. ve Zeybek, I. (2002). *Etkili İletişim Terimleri*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Handel, G. Cahill, S. ve Elkin, F.(2007). *Children And Society: The Sociology Of Children And Childhood Socialization*. Roxbury Publishing Company.
- Hargreaves, I. (2006). *Gazetecilik*. Y. Özkan (Çev.). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- İçli, T.G. (2019). *Kriminoloji*. (10. Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- İslamoğlu. G. (2017). Çocuk suçluluğunun sosyolojik olarak incelemesi: İstanbul Gaziosmanpaşa örneği. Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- İzoğlu Tok, A., Güneş, N., Güngör, İ. ve Aytekin, Ç. (2019). Yazılı basında çocuk haberlerinin sunumu. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, 542-554, Doi:10.21733/ibad.627439.
- Kalender, A. (2005). *Siyasal İletişim, Seçmenler Ve İkna Stratejileri*. Ankara: Çizgi Kitabevi.
- Kamer, V. K. (2013). Çocukların suça sürüklenmesine neden olan faktörler ile ilgili sosyolojik teoriler. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 12, 219-238.
- Kaner, S. (1992). Suçluluğu açıklayan yaklaşımlar, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 25 (2), 473-496, Doi: 10.1501/Egifak_0000000593.
- Kaptan, A. (2008). *Haberciliğin Temel Kuralları ve Röportaj Teknikleri: Radyo ve Televizyon Haberciliği*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Kara, T. (2011). Görsel medyanın aile bireyleri üzerindeki etkisi üzerine bir araştırma, TÜİK Uzmanlık Tezi, T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu, Manisa.
- Kartal, O. Y. ve Kıncal, R. Y. (2009). Medya okuryazarlığı eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 181, 318-333.

- Kaypakoğlu, S. (2004). *Toplumsal Cinsiyet Ve İletişim: Medyada Cinsiyet Stereotipleri*. İstanbul: Naos Yayıncılık.
- Kır Elitaş, S. (2020). Haber oluşum sürecinde haber fotoğrafları: suç ve suçlunun haber fotoğraflarındaki temsili. Akbaba A.N.B. ve Amanzholova, A. (Ed.) 5. Uluslararası GAP Sosyal Bilimler Kongresi Bildiri kitabı için (ss. 16-26). Gaziantep.
- Kızmaz, Z. ve Bilgin, R. (2010). Sokakta çalışan/yaşayan çocuklar ve suç: Diyarbakır örneği, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(32), 269-311.
- Knapp, S.J. (1999). Facing the child. Rethinking models of agency in parent-child relations. *Contemporary Perspectives on Family Research*, (1), 53-75, Doi: 10.1080/13644360600797230.
- Köknel, Ö. (2013). *Şiddet Dili, Yasalar Ve Suçlar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Köksal, F. Ve Eliş, Y.Y. (2011). Hukuk sisteminde suç unsurları: hukuk sisteminde sorumluluk ve unsurları. Antalya: teftiş kurulu başkanlığı eğitim semineri.
- Lemert, E.M. (1951). *Social Pathology*. New York: McGraw-Hill.
- Marshall, G. (2005). Sosyoloji sözlüğü. O. Akınhay ve D. Kömürcü. (Çev.), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Matsueda, R. L. (2001). Labeling theory: historical roots, implications and recent developments. R. Paternoster ve R. Bachman. (Ed.). *Explaining Criminals And Crime* (ss. 242-251). Los Angeles, CA: Roxbury Publishing Company.
- Matthews, S.H. (2007). A window on the ‘new’ sociology of childhood. *Sociology Compass*, 1(1), 322-334, Doi: 10.1111/j.1751-9020.2007.00001.x.
- Matza, D. ve Sykes, G. (1957). Techiques of neutralization: A theory of delinquency, *American Sociological Review*, (22), 664-673, Doi:10.2307/2089195.
- Matza, D. ve Sykes, G. (1962), *Techniques Of Delinquency, The Sociology Of Crime And Delinquency*. M.E. Wolfgang, L.Savitz and N.Johnston. (Ed.). New York: John Wiley and Sons Inc.
- McCaghy, C.H. (1985). *Deviant Behavior Crime, Conflict And Interest Groups*. New York: Millan Pub. Comp.

- Moeller, S.D. (2002). A hierarchy of innocence-the media's use of children in the telling of international news. *The Harvard International Journal of Press/ Politics*, 7, 36-56, Doi: 10.1177/1081180X0200700104.
- Mora, N. (2004). Türk Yazılı Basınında Haber Anlayışı. *İletişim Fakültesi Dergisi*, 19, 37-147.
- Muncie, J. (2010). Labelling, social reaction and constructionism. E. McLaughlin ve T. Newburn (Ed.), *The Sage Handbook Of Criminological Theory* (ss. 139-152). London: Sage.
- Narin, B. (2011), Suça karışmış çocuklara yönelik temsil çalışması: taş atan çocuklara taş atan medya. A. Gülan, M.R. Şirin ve M. C. Şirin (Ed.). I. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi Yetişkin Bildirileri Kitabı Cilt 2 içinde (ss. 435-445). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Neuman, W.L. (2012). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar I-II Cilt* (5. Basım). İstanbul: Yayın Odası.
- Orçin, G. (2013). Yazılı basında suça sürüklenen çocukların sunumu üzerine bir inceleme. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Oskay, Ü. (1971). *Toplumsal Gelişmede Radyo Ve Televizyon, Geri Kalmışlık Açısından Olanaklar ve Sınırlar*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Özçağlayan, M. (2014). Gazetelerin gelişimi ve gazeteciliğin geleceği (yeni teknolojiler ve medya ekonomisi açısından genel bir değerlendirme), *Marmara İletişim Dergisi*, 13(13), 131-160.
- Özdemir, E.E. (2012). Çocuk istismarı haberlerinin yazılı basında sunumu. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Özgökbil Bilis, P. ve Çatalcalı, A. (2012). Toplumsal Cinsiyet Stereotiplerinin Medyada Sunumu ve Popüler Kadın Sanatçılar Örneğinde Kadın Star Stereotipleri: Akşam-Hürriyet-Star Gazeteleri. *Erciyes İletişim Dergisi*, 2 (3), 24-38.
- Palabıyıkoglu, R. (1997). Medya ve şiddet. *Kriz Dergisi*, 5(2), 123-126, Doi:10.1501/Kriz_0000000014.

- Pirinç, G. (2017). Suça konu olan çocukların basında temsili. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi İzmir.
- Reid, S.T. (1982). *Crime and Criminology*. New York: Holt Rinehart and Wilson.
- Rigel, N.(1995). *Haber, Çocuk Ve Şiddet: Üretim, Kitle İletişim ve Tüketim Sürecinde Haberin İncelenmesi*. İstanbul: Der Yayınevi.
- Salihoğlu, S. (2007). 2006 yılında Türkiye'de üç yazılı basın organında yer alan çocuk haberlerinin içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmesi analizi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Sayılan, G. ve Çevirgen, N. (2013). Yazılı basında çocuk temsilleri: bir bekleme salonu olarak çocukluk, *İletişim ve Diplomasi Dergisi*, (2), 97-115.
- Segvic I. (2005). The Framing of Politics: A Content Analysis of Three Croatian Newspapers. *Gazette: The International Journal for Communication Studies*, 67(5), 469-488, Doi: 10.1177/0016549205056054.
- Siegel, L.J. (1989). *Criminology*. St. Paul: West Pub. Comp.
- Siegel, L.J. (2016). *Criminology*. (11. Baskı). St. Paul: Wadsworth Thomson Cop.
- Sine Nazlı, R. Kalafat Çat, A.ve Kayadayı, A.(2021). Çocuk konulu haberlerin medyada temsili. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder)*. 9 (1). 325-350, Doi: 10.19145/e-gifder.825732.
- Sine Nazlı, R. ve Sarı, G., (2019). Kitle iletişim araçlarının çocukların algısına etkisi: 15 Temmuz örneği. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, Özel Sayı, 13-31. Doi: 10.17829/turcom.459361.
- Slattey, M. (2012). *Sosyolojide Temel Fikirler*. Ü. Tatlıcan ve G. Demiriz. (Ed.), Bursa: Sentez Yayınları.
- Sokullu Akıncı, F. (1993a). Çocuk suçluluğu kriminolojisinde aile faktörü. Adliye ve Çocuk Suçluluğu Sempozyumu (ss. 44-45). Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- Sokullu Akıncı, F. (1993b). Çocuk kriminolojisinde aile faktörü. Adliye ve Çocuk Suçluluğu Sempozyumu. (s. 127-133). İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayını.

- Solak, Ö. (2021). *Suçta Sürüklenen Çocuk Olmak: Yeni Neslin Suç Deneyimleri*. (1. Basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Soydan, E. ve Alpaslan, N. (2014). Medyanın doğal afetlerdeki işlevi, *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*, (7), 53-64.
- Stemler, S. (2000). "An Overview of Content Analysis", Practical Assessment, Research and Evaluation, 7/7, s. 1-7
- Sumner, W.G. (1906). *Folkways*. New York: Dover.
- Sykes, G. ve Matza, D. (1957). Techniques of neutralization: A theory of delinquency. *American Social Review*, 22, (6), 664-673, Doi:10.2307/2089195.
- Tannenbaum, F.(1938), *Crime and The Community*. New York: Columbia University Press.
- Taşkın, E. E. (2019). Çocuk suçluluğundaki akran etkisi (Isparta denetimli serbestlik örneği). Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Thompson, J.B. (2008). *Medya ve Modernite*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Tokgöz, O. (1981). *Temel Gazetecilik*. Ankara: Basın ve Yayın Yüksek Okulu Basımevi.
- Tulloch, M. (2000). The Meaning of Age Differences in the Fear of Crime. *British Journal of Criminology*, 40(3), 451-467, Doi: 10.1093/bjc/40.3.451.
- Tutar, C. (2014). Yazılı basında çocuk haklarının temsili: hürriyet, cumhuriyet, sabah ve zaman gazeteleri üzerinde yapılan bir araştırma. *Yaşar Üniversitesi Dergisi*, 9(34), 5760-5786, Doi: 10.19168/jyu.75919.
- Türk Ceza Kanunu, 5237 sayılı kanun, Kabul tarihi: 26/ 9/ 2004, Yayımlandığı R. Gazete tarih: 12 /10/ 2004 sayı: 25611, Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 Cilt: 43.
- Türkoğlu, N. (2010). *İletişim Bilimlerinden Kültürel Çalışmalara Toplumsal İletişim: Tanımlar, Kavramlar, Tartışmalar*. İstanbul: Urban Yayınevi.
- UNICEF Dublin Teknoloji Enstitüsü (2007). Çocuk hakları ve gazetecilik uygulamaları hak temelli perspektif. Dublin, Erişim Tarihi: 12 Nisan 2020, Erişim Adresi: <http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/Cocuk%20Haklari%20ve%20Gazetecilik.pdf>.

- Uzun, R. (2007). *İletişim Etiği: Sorunlar ve Sorumluluklar*. 1.Baskı, Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi.
- Uzun, R. (2014). Çocukların medyadan ve medyada korunması: çocuklara yönelik etik davranış kurallarının incelenmesi, *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 22, 152-167, Doi: 10.31123/akil.441955.
- Van Dijk, T. (1988). *News as Discourse*. New York: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Waksler, F.C. (1991). Beyond socialization. C.Frances (Ed.), *Studying The Social Worlds Of Children: Sociological Readings*. (ss. 12-22). New York: The Falmer Press.
- Wallace, R. A. ve Wolf, A. (2013). *Çağdaş Sosyoloji Kuramları*. L. Elburuz ve M. R. Ayas. (Çev.), Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Yağbasan, Y. (2010). Çocuk suçluluğunun toplumsal nedenleri ve cezai sorumluluğu. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Yaktıl Oğuz, G. (2000). Cinsiyet rolleri ile ilgili stereotiplerin televizyonda sunumu. *Kurgu Dergisi*, (17), 33-41.
- Yapar Gönenç, A. (2002). Medya ve Haber. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 14, 77-89.
- Yardımcı, F. (2020). Mahalle örnekleminde çocuk suçluluğu olgusuna bakmak: Elâzığ ili örneği. Yüksek Lisans Tezi, Karatekin Üniversitesi, Çankırı.
- Yavuzer, H. (1981). *Psiko-Sosyal Açıdan Çocuk Suçluluğu*, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- Yavuzer, H. (2006). *Çocuk ve Suç*. (11. Basım), İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yaylagül, L. (2013). *Kitle İletişim Kuramları: Egemen Ve Eleştirel Yaklaşımlar*, Ankara, Dipnot Yayınları.
- Yeğen, C. (2015). Çocuk cinayeti haberlerinin Türk yazılı basınında sunumu: posta gazetesi örneği, *Global Media Journal TR Edition*, 5(10), 363-384.
- Yetim, N. ve Yetim, Ü. (2008). Medya temsillerinde özne ve nesne olarak çocuk. Y. Giritli İnceoğlu ve N. Akıner. (Ed.). *Medya ve Çocuk Rehberi* (ss. 92-93). Konya, Eğitim Kitabevi Yayınları.

- Yıldırım A. ve Şimşek, H. (2008), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 6. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, C. (2018). Gazetede çocuklar: hürriyet, sabah, sözcü ve posta örnekleri. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (8) 1, 281-294.
- Yıldız, S. (2017). *Medya ve Hukuk*. İstanbul: Nobel Yayınevi.
- Yüksel Özmen, Ş.(2012). Çocuk hakları bağlamında değerlendirilmesi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 34, 66-82.
- Zafer, C. ve Vardarlier, P. (2019). Medya ve Toplum. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 22 (2). 355-361, Doi: 10.29249/selcuksbmyd.472210.
- Ziyalar, N. ve Salihoğlu, S. (2010). 2006 yılında Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman Gazetelerinde çıkan mağdur ve şüpheli konumundaki çocuklara ilişkin haberler. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 1(38), 121 – 140.

EKLER

EK-1 Etiketleme ifadeleri yer alan haber başlıkları örnekleri

Hürriyet Gazetesi, 6 Mayıs 2017, 5.Sayfa

Milliyet Gazetesi, 7 Mayıs 2018, 3.Sayfa

Posta Gazetesi, 17 Aralık 2018, 3.Sayfa